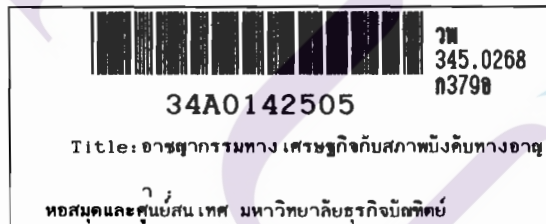

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับสภาพบังคับทางอาญา : ศึกษากรณี
ความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร

ร้อยตำรวจเอก กังวาล ศรีวิไล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2544

ISBN 974-281-603-4

**Economic Crime and Criminal Law Enforcement : A Case Study
On Violations of Banking Laws**

Pol.Capt. Kungwan Srivilai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School , Dhurakijpundit University

2001

ISBN 974-281-603-4

เลขที่หนังสือ.....	0142505
วันที่.....	10.09.2544
เลขที่.....	345.0864
	7 379 0
	9.3

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กับสภาพ บังคับทางอาญา:ศึกษากรณีความผิด
เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร

เสนอโดย ร.ต.อ.กังวาล ศรีวิไล

สาขาวิชา นิติศาสตร์ (กฎหมายอาญา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม —

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ

(ศ.ดร.คณิต ณ นคร)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

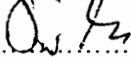
(รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(พ.ต.อ.รุ่งพล มณีภาค)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

..... กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รศ.ดร.สิงหา เจียมศิริ)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับสภาพบังคับทางอาญา : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร
ชื่อนักศึกษา	ร้อยตำรวจเอก กังวาล ศรีวิไล
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2543

บทคัดย่อ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ในส่วนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคารนั้น มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้มีความรู้ มีการกระทำในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรม ประชาชนทั่วไปไม่รู้สึกรถึงความหวาดกลัว แต่ลักษณะของการกระทำนั้น เกิดผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง มีผลกระทบต่อการลงทุนจากต่างชาติ และประการสำคัญคือ ผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ศึกษาถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ประสบผลสำเร็จและศึกษามาตรการที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทย มีปัญหาข้อบกพร่องต่อการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ปัญหาในชั้นสืบสวน สอบสวน และจับกุม ปัญหาในชั้นฟ้องร้องคดี และปัญหาในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาล

การศึกษาในครั้งนี้ จึงได้เสนอข้อเสนอแนะบางประการเพื่อแก้ปัญหาข้างต้น ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวได้กระทำขึ้นโดยอาศัยฐานที่ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะของการกระทำที่เร้นลับ ความผิดปรากฏเห็นได้ยาก พยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิด กฎหมายจึงต้องมีการสร้างมาตรการขึ้น

มาเพื่อประสพผลในการปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่งได้แก่ การใช้โทษปรับระบบใหม่มาใช้ การใช้คำสืงใหม่ทดแทนในเชิงลงโทษ มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง มาตรการด้านกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น มาตรการสมคบ (Conspiracy) มาใช้ ซึ่งเหมาะแก่การปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการนำเอามาตรการคุ้มครองสังคม เช่น วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาใช้ควบคุมผู้กระทำความผิด ซึ่งจากมาตรการดังกล่าวตามข้อเสนอแนะ จะทำให้รัฐสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Thesis Title : Economic Crime and Criminal Enforcement : A Case Study on Violations of Banking Laws

Name : Pol.Capt. Kungwan Srivilai

Thesis Advisor : Assoc.Prof. Viraphong Boonyobhas

Department : Law

Academic Year : 2000

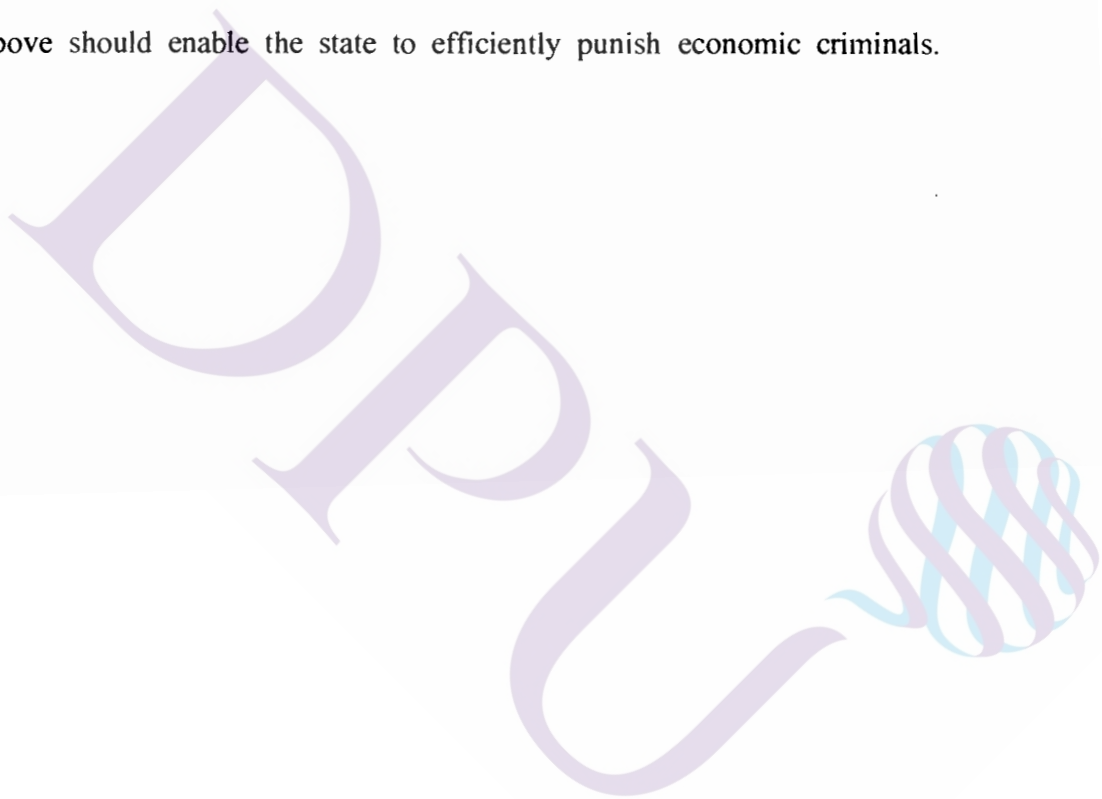
ABSTRACT

Economic crime involving violations of Banking Law has great detrimental effect to the economy of the country and the Thai society as a whole. Offenders are, in general, highly knowledgeable people who conspire together as a criminal term. The general public are usually unaware of such a conspiracy and have no fear of its outcome which, in fact, is highly detrimental to the country's economy as well as foreign investments. More importantly, the existing criminal law is not able to be enforced efficiently against these criminals.

This thesis is aimed at studying the economic crime especially the one that involves violations of banking law, the enforcement of the law to suppress these economic criminals, problems involving unsuccessful enforcement of the law as well as measures to be used in preventing economic crime and suppressing unlawful activities of economic criminals. The study reveals that problems of law enforcement range from problems investigation and arrest of suspects, problems in prosecution, and problems in finding evidence to prove the defendants wrongdoings in courts.

As the nature of economic crime is rather secretive, hard to be seen in public; and most evidence are in custody of the persons who committed the

crime, the author suggests that some measures be added to the existing law in order to facilitate suppressions of economic criminals. For example, heavy fine or even property confiscation should be added to the punishment clause. On legal measures, conspiracy measures, which are deemed appropriate to prosecute economic criminals, should be added to the Law on Criminal Proceedings. Moreover, social protection measures, such as measures for public safety should be introduced in order to confine the wrongdoers. The measures suggested above should enable the state to efficiently punish economic criminals.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้โดยได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ข้อมูล คำแนะนำช่วยเหลือต่าง ๆ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและตรวจแก้วิทยานิพนธ์จนเสร็จเรียบร้อย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข พ.ศ.อ.ฐณพล มณีภาค และ อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้าย ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นกำลังใจที่สำคัญจนเป็นผลให้การศึกษาในระดับมหาบัณฑิตของผู้เขียนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีในที่สุด

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาแล้ว ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้กับ บิดา มารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชากรให้ ส่วนที่มีความผิดพลาดและข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ร้อยตำรวจเอกกังวาล ศรีวิไล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	3
3. ข้อสมมุติฐานของการศึกษา.....	4
4. ขอบเขตและวิธีการศึกษา.....	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
บทที่	
2. ความหมาย แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	5
1. ความหมายของอาชญากรรม.....	5
2. ความหมายและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	6
2.1 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	6
2.2 ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	9
3. ปัจจัยที่ก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	13
3.1 โอกาสในการกระทำความผิด.....	14
3.2 การตัดสินใจในการที่จะเข้ากระทำความผิด.....	14
3.3 ความรู้ที่ใช้ในการกระทำความผิด.....	15
3.4 ระบบเศรษฐกิจ.....	15

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ประเภทความผิดที่อยู่ในขอบเขตความหมายของอาชญากรรมทาง ทางเศรษฐกิจ.....	17
5. ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	19
5.1 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง.....	19
5.2 ทฤษฎีกลวิธีเพื่อความเป็นกลาง.....	20
6. ผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	21
6.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ.....	21
6.2 ผลกระทบต่อการลงทุน.....	21
6.3 ผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ.....	22
6.4 ผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจ.....	22
6.5 ผลกระทบต่อความเชื่อถือนในกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย ที่บังคับใช้.....	22
บทที่	
3 การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ และประเทศไทย.....	23
1. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของ ต่างประเทศ.....	23
1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ.....	23
1) ประเทศอังกฤษ.....	24
2) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	27
3) ประเทศญี่ปุ่น.....	35
1.2 กรณีศึกษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการเงิน การธนาคารในต่างประเทศ.....	37
1) ธนาคารบีซีซีไอ.....	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2) ธนาคารแบ็งส์.....	38
2. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจใน ประเทศไทย.....	40
2.1 สภาพปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมไทย.....	40
2.2 กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจ.....	41
1) การฉ้อโกง.....	41
2) การเงินการธนาคาร.....	42
3) ตลาดหลักทรัพย์.....	44
4) การฟอกเงิน.....	46
5) มาตรการสมคบ.....	47
2.3 กรณีศึกษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการเงินการธนาคารในประเทศไทย.....	47
1) คดีฟ้องร้องเกี่ยวกับการทุจริตใน บีบีซี.....	47
2) คดีปั่นหุ้นราชาเงินทุน.....	49
3) คดีปั่นหุ้นธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ.....	52
3. เปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตามกฎหมายของต่างประเทศกับของประเทศไทย.....	55
3.1 กรณีการฉ้อโกงการเงินการธนาคาร.....	55
3.2 กรณีการปั่นหุ้น.....	56
3.3 กรณีการฟอกเงิน.....	58
3.4 การใช้มาตรการสมคบ.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	วิเคราะห์ปัญหาข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ..... 61
1.	ปัญหาข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ..... 61
1.1	ปัญหาในชั้นสืบสวน สอบสวน จับกุม..... 61
1.2	ปัญหาในชั้นฟ้องร้องคดี..... 64
1.3	ปัญหาการพิสูจน์ความผิดในชั้นศาล..... 74
2.	แนวทางการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ..... 81
2.1	ในชั้นก่อนการฟ้องคดี..... 81
2.1.1	มาตรการสืบสวนเชิงรุก..... 81
2.1.2	มาตรการสมคบการกระทำความผิด..... 82
2.2	การพิจารณาพิพากษาคดี..... 84
2.3	มาตรการผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลย..... 84
2.4	โทษปรับ..... 87
2.5	มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง..... 88
2.6	การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้..... 89
บทที่	
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 92
1.	สรุป..... 92
2.	ข้อเสนอแนะ..... 97
	บรรณานุกรม..... 102
	ประวัติผู้เขียน..... 107

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ บริษัทเป็นจำนวนมากต้องปิดกิจการ พนักงานและลูกจ้างเป็นจำนวนมากต้องตกงาน จนเกิดปัญหาการว่างงาน และปัญหาอื่นๆตามมา เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งเกิดผลกระทบต่อสุขภาพจิต สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ตกต่ำลงนี้ เกิดผลกระทบให้หลายคนไม่สามารถทนต่อความล้มเหลวได้ จึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย ดังที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชนอยู่เสมอมา

ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง กลุ่มผู้บริหารสถาบันการเงินมักจะเป็นกลุ่มหนึ่งที่ถูกดำเนินคดีมากที่สุด ในฐานะที่เป็นอาชญากรเศรษฐกิจ นับตั้งแต่วิกฤตการณ์เศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2520¹ ได้เกิดคดีเศรษฐกิจที่โด่งดังขึ้นเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ตรวจพบว่าผู้บริหารเงินทุนหลักทรัพย์แห่งหนึ่ง ล้อโกงเงินของประชาชนที่นำมาฝากไว้กับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์แห่งนั้นไปใช้โดยกระทำการทุจริตเบียดบังทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการบริหาร เพื่อส่วนได้ส่วนเสียของตนเองและเครือญาติพี่น้อง โดยการอาศัยช่องว่างซึ่งขณะนั้นยังไม่มีมาตรการที่รัดกุม การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจดังกล่าว ส่งผลให้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์นั้น ต้องล้มละลายในเวลาต่อมา ประชาชนที่นำเงินมาฝากหรือให้กู้ในรูปแบบของการซื้อตราสารเปลี่ยนมือในรูปแบบต่างๆ นั้น ได้เงินคืนเพียงเล็กน้อย เท่านั้น สร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศและระบบสถาบันการเงินโดยทั่วไป

ต่อมา พ.ศ. 2527 ได้เกิดวิกฤตการณ์หลังการลดค่าเงินบาท ทำให้การหมุนเงินของธุรกิจเกิดปัญหาสะดุดหยุดลง ได้ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่จนทำให้ธุรกิจหลาย

---

¹ ประธาน วัฒนวาณิชย์. "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลง: ความหมายขอบเขตและมาตรการแก้ไข" ,วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 (กันยายน 2536) หน้า 421.

แห่งต้องล้มละลายทำให้สถาบันการเงินบางแห่งใช้วิธีการอยู่รอดด้วยการถือโกงประชาชน รัฐบาลมีคำสั่งปิดกิจการและเพิกถอนใบอนุญาตสถาบันการเงิน 3 แห่ง โดยธนาคารแห่งประเทศไทยให้เหตุผลว่าสถาบันการเงินทั้ง 3 แห่งอยู่ในฐานะที่คลอนแคลน หากให้เปิดดำเนินกิจการต่อไปอาจจะเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจาก อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นในสถาบันการเงินแล้ว ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่เกิดการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจขึ้น เนื่องจากนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนลงทุนซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นการพัฒนาตลาดทุนในประเทศไทย แต่กลับไม่มีการควบคุมของตลาดหลักทรัพย์โดยปล่อยให้ผู้นำเอาความเสี่ยงแบบเล่นการพนันมาใช้ในการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์มากเกินไป จึงง่ายต่อการเอารัดเอาเปรียบและถือโกงประชาชน เช่นปั่นหุ้น ผลที่สุดแล้ว ความเสียหายก็ตกแก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งระบบ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่า ตลาดเงินตลาดทุนของไทยอ่อนไหวต่อการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจมาก โดยที่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้สร้างความเสียหายเป็นมูลค่ามหาศาล ทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจกัน การลงทุนต่าง ๆ พลอยได้รับผลกระทบกระเทือน และอาจนำไปสู่ภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม แต่รัฐบาลไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร

แม้รัฐบาลได้ปรับปรุงแก้ไข และออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจขึ้นหลายฉบับ เพื่อหามาตรการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อตัดทอนกำลังของผู้กระทำความผิด เพราะเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด จะถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน ทำให้ไม่มีเงินทุนใช้ในการกระทำความผิดต่อไป โดยใช้กลไกของกฎหมายในการตรวจสอบเงินที่มาจากการค้ายาเสพติดหรือจากธุรกิจผิดกฎหมาย อันเป็นเงินนอกระบบ ที่ได้จากการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เงินนอกระบบเหล่านั้นกลับเข้าสู่ระบบตลาดการเงิน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือฟอกเงิน(Laundering Money) กลายเป็นเงินที่ขาวสะอาดและ นำกลับไปเป็นทุนในการประกอบอาชญากรรมอีก

แต่กฎหมายที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบังคับใช้ที่มีสัมฤทธิ์ผลด้วยเช่นกัน แต่รัฐยังไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะมาตรการที่เข้มแข็งพอที่จะควบคุมดูแลสถาบันการเงิน อันเป็นสถาบันสำคัญที่มีส่วนในการพัฒนาประเทศ เมื่อปราศจากการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสมกับสถานการณ์เช่นนี้ ย่อมทำให้อาชญากรรมอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายดังกล่าว แสวงหาผลประโยชน์ โดยที่รัฐบาลไม่ควบคุมดูแลเอาใจใส่การกระทำของผู้ที่มีอำนาจในทางธุรกิจที่เพียงพอ ปล่อยให้ละเลยให้ดำเนินการไปจนยากที่จะแก้ไข การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดทางเศรษฐกิจ เป็นไปอย่างล่าช้า ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่รัฐบาลและสถาบันที่มีหน้าที่รับผิดชอบจกต้องทบทวนการทำงานและการกำหนดนโยบายของตน เพื่อป้องกันมิให้ความเสียหายในทำนองนี้เกิดขึ้นอีก

การหามาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจต้องอาศัยการวิเคราะห์ตัวอย่างคดีทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงว่ามีจุดบกพร่องในการบังคับใช้อย่างไร การศึกษามาตรการของต่างประเทศที่เคยประสบกับปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาก่อน ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย และระบบจารีตประเพณี จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การค้นหามาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทยได้

2. จุดมุ่งหมายของการวิจัย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะและประเภทต่าง ๆ ของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้กฎหมายระบบประมวลกฎหมายและประเทศที่ใช้กฎหมายระบบจารีตประเพณี
4. เพื่อกำหนดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการที่เหมาะสม ในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทย

3. สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร เป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะซับซ้อน และผู้กระทำความผิดมีความรู้ความเชี่ยวชาญบางครั้งมีตำแหน่งหน้าที่ในทางการเมือง หรือทางราชการ อีกทั้งพยานหลักฐานส่วนใหญ่ก็อยู่กับฝ่ายผู้กระทำความผิด ทำให้เป็นการยากลำบากแก่เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ให้สัมฤทธิ์ผลได้ ดังนั้นการแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการ

4. ขอบเขตและวิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายจากตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้น โดยศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการของต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายและระบบจารีตประเพณี เพื่อหาสภาพบังคับทางอาญาที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การศึกษาดังกล่าว เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย บทความ ผลงานทางวิชาการทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร
2. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ในบทที่ 2 นี้ จะได้ศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี และลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการศึกษาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในลำดับต่อไป

1. ความหมายของอาชญากรรม

Edwin H. Sutherland นักอาชญาวิทยา ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมว่าเป็น การกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา การกระทำใดๆไม่ว่าจะนำประณาม นำลงโทษมากสักเพียงใด ไม่ว่าจะผิดศีลธรรมมากน้อยเพียงใด หรือเลวทรามต่ำช้ามากแค่ไหน ก็ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรม ถ้าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้¹

รศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้สรุปความหมายของอาชญากรรมจากบรรดาความคิดเห็นของนักอาชญาวิทยาและสังคมวิทยาไว้ว่า “อาชญากรรมคือ พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำความผิดมีเจตนาชั่วร้าย และจากการฝ่าฝืนดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษ”²

จากความหมายของอาชญากรรม การกระทำที่เป็นความผิดนั้น จึงต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ด้วย การกำหนดว่าการกระทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็นความผิด และกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนขึ้นมา ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงเป็นตัวกำหนดอาชญากรรมขึ้นมา สำหรับการกระทำใดที่แม้จะก่อผลเสียหายอย่างใหญ่หลวงให้กับสังคม แต่ตราบใดที่

¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส . “ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ”, เทคนิคและแนวทางการ ป้องกันการฉ้อโกง ข้อฉ้อ ปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์ ,(กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมนิติการ บัญชี และภาษีอากร จำกัด) , หน้า 6.

² วีระพงษ์ บุญโญภาส . เรื่องเดียวกัน , หน้า 6 .

กฎหมายยังไม่บัญญัติให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิด ก็ไม่สามารถเอาผิดกับผู้กระทำ ได้ เพราะยังไม่ถือเป็นอาชญากรรมนั่นเอง

๒. ความหมายและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

2.1 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจถูกเรียกในชื่อที่แตกต่างกันจากนักวิชาการหลายท่าน อาทิเช่น อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White – Collar – Crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crimes) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crimes) อาชญากรรมที่เกิดจากหน่วยงานธุรกิจเอกชน (Corporate Crime) องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) อาชญากรรมเชิงอาชีพ (Occupational Crime) ซึ่งทั้งหมดล้วนมีความหมายทำนองเดียวกัน คือการกระทำความผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ ที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ การเรียกว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ(Economic Crime) จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประกอบอาชญากรรมประเภทนี้ และครอบคลุมถึงการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจทั้งหมด

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ถูกนำเสนอขึ้นโดย Edwin H. Sutherland ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับ White – collar – crime หรืออาชญากรรมคอเชิ้ตขาว โดยได้เสนอรายงานการวิจัย เมื่อปี ค.ศ.1949 เพื่อเรียกร้องให้คนหันมาสนใจการกระทำ ความผิดของบุคคลในวงสังคมชั้นสูง โดยได้ให้นิยามว่าเป็น ความผิดที่กระทำลงโดยบุคคลที่มีผู้นับหน้าถือตา มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม (person in upper socio – economic class) ได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่การงาน ของเขาเหล่านั้นและความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการธุรกิจตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศ^๑

ต่อมา Herbert Edelhertz ได้ขยายความหมายของ white - collar - crime ว่า การกระทำที่ผิดกฎหมายธรรมดาเดียว หรือการกระทำที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง หรือเกี่ยวข้องกันหลายกรรมหลายวาระกระทำลงโดยวิถีทางที่ไม่เกี่ยวข้องกับกายภาพ ไม่

^๑ Edwin .H. Sutherland , *White Collar Crime* . (NewYork : Holt , rinchcart and winton ,1961)

มีการใช้กำลัง แต่เป็นการปกปิดซ่อนเร้น หรือหลอกลวง เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สิน หรือเพื่อที่จะได้มาซึ่งความได้เปรียบทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว¹ คำนิยามใหม่นี้ทำให้เรียกอาชญากรรมคอเช็คขาว ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มปาก,

อย่างไรก็ดี นักวิชาการที่ทำการศึกษาคำความผิดทางเศรษฐกิจจำนวนหนึ่ง ยังเลือกที่จะ ใช้คำอื่นแทน เช่น J.E.Conkin ได้เรียกว่าอาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crimes) พร้อมทั้งให้ความหมายว่าหมายถึง การกระทำที่ผิดกฎหมายและลงโทษทางอาญาได้ เป็นการกระทำโดยปัจเจกบุคคลหรือหลายคนในการประกอบอาชีพที่ถูกกฎหมายในวงการค้าหรืออุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินหรือเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายเงิน หรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือทางส่วนตัว⁵

สำหรับในประเทศไทย ได้มีผู้ให้นิยามความหมายของการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจไว้ด้วยกันหลายท่าน แต่เนื่องจากบ่อยครั้งที่การก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความคาบเกี่ยวอยู่กับการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นจึงต้องมีเส้นแบ่งกันระหว่างการกระทำที่ถูกกฎหมาย กับการกระทำที่จะถือว่าเป็นการผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายออกจากกัน ,ซึ่งความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจำแนกออกได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1. แนวทางที่ยึดถือเอากฎหมายเป็นกรอบพิจารณา โดยมองว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำความผิดกฎหมายเหมือนเช่นอาชญากรรมอื่นๆ เพียงแต่มีรูปแบบลักษณะของบุคคลที่กระทำ หรือผลกระทบในวงกว้างต่างกันไปเท่านั้น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่จำกัดเฉพาะแต่เป็นการกระทำผิดกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่

¹ Herbert Edelhertz, *The Nature Impact and Presecution of white – collar – crime* Washington. D.C. :U.S. Government printing office. 1970, p 5.

⁵ J.E. Conklin , *Illegal Corporate Behaviour* ,Washington D.C. , U.S. Government Printing office : 1979.p.143.

อาจผิดกฎหมายลักษณะอื่นได้ แต่ที่สำคัญการกระทำผิดนั้นต้องส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศด้วย⁶

แนวทางที่ 1 นี้ ได้ยึดถือ เอกกฎหมายเป็นกรอบในการพิจารณา คือ การกระทำอย่างใดที่จะถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือไม่ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ เพียงแต่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากอาชญากรรมอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อที่กว้างกว่าอาชญากรรมธรรมดา และที่สำคัญต้องมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติด้วย

๒. แนวทางที่ยึดเอาการเอาผิดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจเป็นกรอบพิจารณา โดยมุ่งสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งโยงถึงทฤษฎีมาร์กซิสต์ เรื่องมูลค่าส่วนเกิน โดยถือว่าผู้ที่ขูดรีดเอาส่วนเกินของการผลิตไปย้อมถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ไม่จำกัดว่าผู้ขูดรีดนั้นจะเป็นใคร,

สำหรับแนวทางที่สองนี้ ได้ยึดการเอาผิดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ คือ จะดูความเป็นจริงในทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยได้รับอิทธิพลของลัทธิมาร์กซิสต์ ในเรื่องของมูลค่าส่วนเกินของการผลิต เป็นตัวชี้ขาดว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือไม่

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้อีก เช่น

(1). รศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้ให้ความหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า การกระทำความผิดต่อกฎหมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ โดยมีได้จำกัดเฉพาะความผิดตามกฎหมายอาญาเท่านั้น ผู้กระทำความผิดดังกล่าวมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพในทางสังคม มีตำแหน่งหน้าที่การงานและความรู้⁷

(2). ดร.อภิชัย พันธเสน ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่า “ใครก็ตามที่พยายามแย่งยึดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยไม่ชอบธรรม เนื่องจากมี

⁶ จริญญา โฆษณานันท์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกรรมาธิการใช้กฎหมาย”, เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (27 มกราคม 2530) ,หน้า 67-68

⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส. “ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ”, หน้า 7.

อำนาจมีค มีความฉลาด มีอำนาจทางเศรษฐกิจ มีพลังกำลัง หรือมีอิทธิพลทางกฎหมาย ทางทหาร ทางการเมือง เหนือกว่า ย่อมถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ก็เป็นอาชญากร”⁸

• (3). คณิน บุญสุวรรณ ได้ให้ความหมายไว้ว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ การกระทำใดๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรง หรือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะการกระทำนั้น ผู้กระทำมีเจตนาหรือไม่เจตนา ผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมาย มีกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายห้ามก็ตาม⁹

ดังนั้น ตามแนวทางกฎหมาย หากการกระทำธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนทางธุรกิจมากที่สุด แต่การกระทำนั้นมิได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายใดๆ ก็ยังไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะทำให้ผู้อื่นต้องเสียเปรียบหรือเสียหายจากการกระทำ จากการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนดังกล่าวก็ตาม

กฎเกณฑ์ทางกฎหมายและการปรับใช้กฎเกณฑ์ทางกฎหมายอย่างไม่ลำเอียง ไม่อาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายของความยุติธรรมทางสังคมได้เสมอไป การพิจารณาความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยอาศัยกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอ นักกฎหมายจะต้องใช้วิจารณ์ญาณให้ไกลเกินกว่าเรื่อง ความยุติธรรมทางกฎหมาย และเน้นความสำคัญของเรื่องความยุติธรรมในทางเศรษฐกิจและสังคมแทนที่

2.2 ลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ลักษณะของการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ มิใช่เป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายข้อบังคับหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการละเมิดในทางแพ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นความผิดในทางอาญา ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคมอย่างชัดเจน ผู้กระทำความผิดมีแรงจูงใจทางด้านผลประโยชน์และด้านการเงินมีความโลภไม่มีขอบเขตจำกัด บางครั้งผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีฐานะชื่อเสียงและได้รับความไว้วางใจจากสังคม

⁸ อภิชาติ พันธเสน .”อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับ ใช้กฎหมาย “.เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย ,คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (27 มกราคม 2530) หน้า 20.

⁹ คณิน บุญสุวรรณ. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติที่แท้จริง” .เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ,คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2529,หน้า 3.

ความผิดทางเศรษฐกิจจะทำลายความมั่นคงทางการเงินของบุคคล สาธารณชนและ
วิสาหกิจของเอกชนความผิดซึ่งเกิดอย่างแพร่หลายซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อสังคมได้แก่การ
ฟอกเงินอันจะนำไปสู่การสนับสนุนกิจกรรมที่ผิดกฎหมายต่อไปอีก

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์ ได้แบ่งลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจออกได้
ดังต่อไปนี้¹⁰

“ประการที่ 1 เป็นการกระทำผิดกฎหมาย หรือแฝงเร้นการกระทำผิดกฎหมาย
ไว้ในกิจการที่ถูกต้องกฎหมาย ซึ่งได้รับอนุญาตแล้ว มีการจำแนกรูปแบบของการกระทำไปใน
รูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านที่เป็นการกระทำประกอบการแบบลักลอบและเปิดเผย แต่ผิด
กฎหมาย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การผลิตและลักลอบประกอบการทำแร่เถื่อน การค้าของ
หนีภาษี การประกอบการผิดกฎหมายในเรื่องการเงิน การคลัง การธนาคาร บริษัทเงินทุน
หลักทรัพย์ การประกอบธุรกิจแชร์และแชร์ลูกโซ่ ทำนองนี้ ตามที่ได้มีพระราชบัญญัติ
กำหนดไว้แล้วว่าเป็นความผิด

ประการที่ 2 มีวิธีปกปิดความผิดและพยายามทำลายหลักฐาน เพื่อไม่ให้มีหลัก
ฐานผูกมัดคน ทั้งนี้ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีความซับซ้อนและมีการกระทำอย่าง
ค่อยเป็นค่อยไปใช้เวลานาน จึงจะรู้ถึงความเสียหาย ทำให้การค้นหาหลักฐานเป็นไปได้ด้วย
ความยากลำบากไม่ทันต่อเหตุการณ์ อันเป็นการเปิดโอกาสให้อาชญากรประเภทนี้สามารถ
ปกปิด ทำลาย ซ่อนเร้นหลักฐานได้เป็นอย่างดีด้วยอำนาจเงินที่ได้มาจากการทำความ
ผิดทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดอิทธิพลมืด ในการปิดปากพยาน ดิดสินบนเจ้าพนักงานตำรวจ
และเจ้าพนักงานของรัฐ รวมทั้งการจ้างผู้อื่นให้รับสารภาพแทนได้ จึงยากที่จะปราบปราม
ได้ถึงแหล่งต้นตอที่แท้จริง

ประการที่ 3 เนื่องจากพฤติกรรมกรรมการกระทำมีลักษณะที่ซ่อนเร้น แอบแฝง
สังเกตเห็นหรือพบความผิดได้ยาก บางครั้งผู้ถูกกระทำไม่รู้สึกรู้ตัวว่าตัวเองกำลังถูก
กระทำ ซึ่งกว่าจะรู้ตัวได้ต่อเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ประกอบกับอาชญากรรมทาง

¹⁰ สิทธิ จิรโรจน์ พลเอก. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิ
ภาพของการ บังคับใช้กฎหมาย”.เอกสารสรุปการอภิปรายเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อ
เสนอแนะ เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย , คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (27 มกราคม
2530), หน้า 7.

เศรษฐกิจไม่มีภาพพจน์ที่น่าหวาดกลัวต่อประชาชน ไม่มีลักษณะสร้างความหวาดกลัว ความหวาดกลัว หรือข่มขู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ถูกระงับโดยตรง สำหรับประการนี้ มีความเห็นทำนองเดียวกัน ทำให้ผู้เสียหายไม่รู้สึกรู้สว่าตนได้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมแล้ว แต่กลับคิดว่าเป็นการเสียเปรียบในเรื่องของธุรกิจการค้าปกติเท่านั้น ทศนคติ ค่านิยมของผู้ถูกระงับจึงมีความรู้สึกต่อต้านไม่รุนแรงเทียบเท่าอาชญากรรมธรรมดา ไม่สร้างความโกรธแค้นให้กับผู้พบเห็น

ประการที่ 4 มีความรู้ความชำนาญ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นในการจัดการ มีการใช้เครื่องจักรเข้าช่วยในการดำเนินงาน เช่นคอมพิวเตอร์ เอกสารทางการค้า ประกอบกับการเตรียมวางแผนเป็นอย่างดี การกระทำผิดจะดำเนินการกันอย่างเป็นระบบมีการศึกษาหาข้อมูลวางแผนและจัดการเรื่องอื่นไว้พร้อมสรรพ จึงยากต่อการสืบสวนสอบสวน จับกุม และพิพากษาคดี

ประการที่ 5 มักกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพ หรือบารมีในสังคม โดยเฉพาะผู้ที่ทรงอิทธิพล หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง มีอำนาจกฎหมายอยู่ในมือ ในประการนี้ ประชาชนทั่วไปไม่กล้าจะทำ มีข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ประการหนึ่งก็คือ ในวงการเมืองเอง ก็มีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจปะปนอยู่ไม่น้อยเช่นกัน บุคคลเหล่านี้มักดำรงอยู่ 2 ฐานะ คือฐานะที่ได้รับเลือกมาจากความไว้วางใจของราษฎร และมีฐานะหนึ่งคือฐานะของโจรใต้อุ้งมือ

ประการที่ 6 การประกอบความผิดทางเศรษฐกิจ ยากที่จะดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว มักจะดำเนินการโดยหลายคนหลายกลุ่ม รวมทั้งมีประชาชนเข้าร่วมทั้งโดยรู้ตัวและโดยไม่รู้ตัว จนเชื่อมโยงเป็นขบวนการในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อีกทั้งยังมีแนวโน้มจะรวบรวมกันเป็นองค์กรอาชญากรรม(Organization crimes)และขยายตัวออกเป็นอาชญากรรมในระหว่างประเทศต่อไป

ประการที่ 7 มีลักษณะเป็นอันตรายต่อความผาสุกและสวัสดิภาพของประชาชน ความเสียหายมีมูลค่ามากกว่าอาชญากรรมธรรมดาจำนวนผู้เสียหายในแต่ละครั้งมีเป็นจำนวนมาก และนอกจากมีลักษณะของการทำร้ายมหาชนแล้ว อาจกล่าวได้ว่า รัฐก็นับได้ว่าเป็นผู้เสียหายด้วยเช่นกันเพราะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจบ่อนทำลายทางเศรษฐกิจ ชัด

ขบวนการพัฒนาเติบโตทางสังคมและในแง่ของความมั่นคง ซึ่งบางลักษณะมีผลส่งไปถึงการทำลายศีลธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมชาติด้วย”

นักอาชญาวิทยา ชื่อ Walter C. Reckless จัดให้ อาชญากรทางเศรษฐกิจ (White - collar - criminals) อยู่ในประเภทของอาชญากรอาชีพที่ใช้เทคนิคขั้นสูงในการกระทำความผิดซึ่งนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหรืออาชีพที่ตนถนัด ยังมีคุณสมบัติพิเศษต่างจากอาชญากรอาชีพธรรมดา¹¹ คือ

1. อาชญากรอาชีพที่ใช้ความรู้ความสามารถ มีภูมิหลังที่ดีกว่าอาชญากรอาชีพธรรมดา มีความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกดี เป็นที่ยอมรับ นิยมของคนทั่วไป
2. ใช้เทคนิคขั้นสูง ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกระทำความผิด ดังนั้นเมื่อเกิดการกระทำความผิดแล้ว จึงทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวน จับกุม
3. ประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะไม่สะท้อนขวัญของประชาชน ไม่สร้างความโกรธแค้นแก่เจ้าทุกข์ในระยะแรก
4. มีวิธีการทำลายหลักฐานได้แนบเนียน เหลือหลักฐานมัดตัวน้อยที่สุด
5. เป็นอาชญากรรมที่ให้รายได้สูง และวิถีทางการดำเนินชีวิตของอาชญากรพวกนี้ปะปนอยู่กับสังคมของพลเมืองดี

¹¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส .“อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90”. วารสารกฎหมายจุฬาฯ, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (มกราคม 2536), หน้า 1-2

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมธรรมดา(Street Crime) กับ
อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ(Economic Crime)¹²

อาชญากรรมธรรมดา	อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
1. ต้องมีโอกาสในการกระทำความผิด มีการเตรียมการวางแผนหรือไม่ก็ได้	1. ต้องมีโอกาสในการกระทำความผิด มีการเตรียมการวางแผนล่วงหน้า
2. ผู้กระทำจะเป็นบุคคลเดียว หรือมีพรรคพวกร่วมด้วย	2. ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะร่วมกันหลายคน หรือคล้ายกับรูปองค์กรอาชญากรรม
3. ผลของการกระทำความผิดส่วนใหญ่ มักจะเกิดผลในทันที และเป็นผลที่สามารถเห็นได้ในลักษณะของรูปธรรม	3. ผลของการกระทำความผิดมักจะเกิดขึ้นในระยะยาวและยากแก่การสืบสวนจับกุม
4. ความรู้สึกของประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการประกอบอาชญากรรมมีมาก ส่วนใหญ่มักจะเคียดแค้นชิงชัง และหวาดกลัว	4. ความรู้สึกของประชาชนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการประกอบอาชญากรรมมีน้อย
	5. ผู้กระทำความผิดมักจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญ
	6. มักเป็นความผิดเกี่ยวกับต่างประเทศ หรือเรียกว่าอาชญากรรมข้ามชาติ

๓. ปัจจัยที่ก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีแรงจูงใจอย่างแรงที่จะทำเงินให้ได้มากๆ¹³ ตามแนวคิดทางจิตวิทยา ซึ่งมองว่ากิเลสตัณหาในตัณมนุษย์ เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์เกิด

¹² รายงานการบรรยายศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2537

ความโลภ ไม่รู้จักอิ่มไม่รู้จักพอ ทำให้มนุษย์มองการณ์ไกลคิดแต่จะได้ฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อส่วนรวมแล้ว ประกอบกับมีปัจจัยหลายประการที่เอื้อต่อการกระทำความผิด ทำให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่

3.1 โอกาสในการกระทำความผิด

องค์กรหรือหน่วยงานเป็นบ่อเกิดอาชญากรรม ยิ่งบุคคลมีตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบต่อหน่วยงานสูงมากเท่าใด ยิ่งมีโอกาสก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจสูงมากขึ้นเท่านั้นเพื่อแลกกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดจนความมั่งคั่งและชื่อเสียงของตน ทำให้บุคคลระดับผู้บริหารของบริษัทไม่รีรอที่จะทำผิดกฎหมาย โดยที่หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมกิจกรรมทางธุรกิจมีทรัพยากรไม่เพียงพอที่จะควบคุมสอดส่องได้อย่างทั่วถึงและเป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่ามีการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจขึ้น ประกอบกับระบบงานยุติธรรมทางอาญาหย่อนประสิทธิภาพจึงเปิดโอกาสให้มีการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

3.2 การตัดสินใจและความมุ่งหมายในการที่จะเข้ากระทำความผิด

การแสวงหากำไรคือวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินธุรกิจ แต่เนื่องจากหน่วยงานต้องดำเนินธุรกิจภายในสภาวะแวดล้อมที่ไม่แน่นอนหลายประการ อันอาจทำให้กิจการของตนต้องขาดทุนหรือประสบความล้มเหลวในการประกอบธุรกิจได้ ดังนั้นเพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด จึงทำให้บริษัท ห้างร้านใช้วิธีการต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เช่น หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย เลี่ยงภาษี และทำผิดกฎหมายโดยตรง¹⁴

การที่สังคมไม่ต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเหมือนเช่นที่ประนามอาชญากรรมธรรมดา ทำให้ตัดสินใจง่ายขึ้นในการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ ซึ่งนักอาชญา

¹³ Walter Bromberg, 1965, cite on Conklin J.E., "Illegal But Not Criminal : Business crime in America." (New Jersey, Prentice-Hall, Hall, inc., 1977), p 74.

¹⁴ สุพจน์ สุโรจน์ . "อาชญากรรมทางธุรกิจ ข้อคิดจากต่างประเทศ", เทคนิคและแนวทางการป้องกันการฉ้อโกง ผอ.ผอ. ปดอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์, (กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร), หน้า28-31.

วิทยาท่านหนึ่ง คือ Aubert¹⁵ ได้กล่าวถึงเหตุผลว่าทำไมในสังคมจึงไม่ประนามการกระทำที่ถือว่าเป็นอาชญากรคอเชิ้ตขาว (white - collar - crime) เนื่องจาก

1. พฤติกรรมที่ถือว่่านักธุรกิจสร้างความเสียหายให้กับสังคมส่วนรวมเพียงจะมาถือว่่าเป็นการกระทำความผิดเมื่อประมาณ ปลาย ค.ศ.ที่18 โดยถือว่่าการฉ้อโกง,การปลอมแปลง หรือ การโฆษณาที่ไม่ตรงตามความจริง ให้เป็นความผิดอย่างหนึ่งเมื่อปลาย ค.ศ.ที่ 18 แต่การพิสูจน์ในยุคนั้นต้องมีการพิสูจน์อย่างชัดเจนว่าผลการหลอกลวงปลอมแปลง โฆษณาสร้างความเสียหายให้เห็นรูปธรรมอย่างมาก นอกจากนี้ปรัชญาในส่วนของการประกอบธุรกิจที่เรียกว่า การประกอบธุรกิจอย่างเสรีโดยถือว่่าผู้บริโภคต้องระวังตัวเองถ้าไม่ระวังพลาดพลั้งเสียเปรียบเอง ขอบเขตของปรัชญานี้ใช้กันอย่างกว้างขวางมาก

2. สาธารณะชนมักจะไม่ค่อยมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก่อนในการคัดค้านต่อต้านอาชญากรคอเชิ้ตขาว (white - collar - crime) เพราะสาธารณะมองว่่าอาชญากรรมประเภทนี้ยังกำกวมอยู่ระหว่างพฤติกรรมธรรมดาของนักธุรกิจกับการฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งต่างจากอาชญากรที่ใช้กำลังรุนแรงทั่วไป ซึ่งมักจะมีการแสดงออกในรูปแบบที่รุนแรงเสมอ การที่ประชาชนมองอาชญากรคอเชิ้ตขาวอย่างไม่ประนามทำให้การร่วมมือของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ไม่เต็มที่เท่าที่ควรหรือแทบจะไม่ให้ความร่วมมือเลย

3.3 ความรู้ที่จะใช้ในการกระทำผิด

อาชญากรทางเศรษฐกิจ มักจะเป็นผู้มีความรู้พิเศษ ซึ่งเป็นความรู้เฉพาะเรื่องทีคนจะเข้าดำเนินการเป็นอย่างดี คนทีจะโกงธนาคารต้องรู้ระบบของธนาคารเป็นอย่างดี ถ้าจะฉ้อโกงด้วยวิธีการส่งสินค้า ยังต้องเข้าใจทั้งระบบธนาคาร ระบบการขนส่ง ซึ่งสลับซับซ้อน และหาจุดอ่อน เพื่อทำลายจุดแข็งของทั้งระบบธนาคาร และระบบการขนส่งให้ได้เสียก่อน การฉ้อโกงถึงจะสำเร็จได้ จึงเป็นเรื่องทีคนธรรมดาซึ่งไม่ได้อยู่ในวงการนั้น ยากทีจะเข้าใจและทำได้

3.4 ระบบเศรษฐกิจ

ระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจมีส่วนอย่างมากในการกำหนดทิศทางและความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และระบบเศรษฐกิจทีเหมาะสมจะมี

¹⁵ จีระพงษ์ บุญโญภาส. "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ" การเรียนชั้นปริญญาโท สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ปีการศึกษา 2541.

ส่วนสัมพันธ์กับปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้เกิดขึ้นในอัตราที่เหมาะสมด้วย ตลอดจนขอบเขตและการควบคุมก็ยังเกี่ยวเนื่องอยู่กับระบบโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาษีการเงิน และการคลัง

ก. ระบบเศรษฐกิจแบบผูกขาด

ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีกับแบบผูกขาดจะมีสถิติจำนวนคดีและความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ในระบบเศรษฐกิจแบบผูกขาด จะมีหน่วยงานที่ใช้เป็นช่องทางให้ได้คิดกระทำผิด เช่น องค์กร ห้างร้าน บริษัทนิติบุคคลต่างๆอยู่ในจำนวนจำกัด ความเชี่ยวชาญและระดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่กับบุคคลเพียงบางกลุ่ม สำหรับทุนทรัพย์ที่หมุนเวียนในวงธุรกิจและองค์กรของรัฐมีอยู่น้อยกว่า เมื่อเทียบกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบุคคล ทุน และความรู้ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนเทคโนโลยี ที่จะกลับกลายไปใช้กระทำความผิดในทางเศรษฐกิจนั้น ระบบเศรษฐกิจแบบปิด จะมีกลไกควบคุมระบบธุรกิจการค้าอย่างใกล้ชิด ความมั่งคั่งที่ผลิตได้จากระบบเศรษฐกิจแบบปิด จึงมีน้อยกว่า ทุนส่วนใหญ่ รัฐเป็นผู้ถือครอง จำนวนทุนทรัพย์หมุนเวียนที่จะเป็นสิ่งที่จูงใจให้กระทำความผิด โอกาสที่จะเบียดเบียนกันด้วยกำลังทุนทรัพย์เป็นไปได้ยาก นอกจากคนของรัฐแล้ว บุคคลธรรมดาแทบจะไม่สามารถประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้เลย ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงไม่รุนแรงเท่ากับประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด หรือมีการค้าอย่างเสรี ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบเปิด

ข. ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี มีภาพของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่รุนแรงกว่า เพราะการเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิด เอกชนและรัฐสามารถดำเนินการทางธุรกิจได้อย่างเต็มที่ในเกือบทุกส่วนของสังคม โดยจะเน้นการผลิตเป็นหลัก ฉะนั้นผลผลิตที่จะได้จากเศรษฐกิจแบบเปิดจะมั่งคั่งกว่ามาก เป็นแรงจูงใจให้มีการกระทำผิดได้สูงกว่า

ในประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีคล้ายคลึงกัน แต่ถ้ามีระดับความมั่นคงทางเศรษฐกิจแตกต่างกันแล้ว สถานการณ์ของปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็ย่อมจะแตกต่างกันออกไป ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจไม่มั่นคง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ใน

ช่วงที่เศรษฐกิจฝืดเคืองหรือดีขึ้นอย่างรวดเร็ว จะยังมีสถิติอาชญากรรมทางเศรษฐกิจสูงมาก ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่ขาดเสถียรภาพ จะเน้นแต่การผลิตเป็นที่ตั้ง และถือเอาการแข่งขันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว โอกาสที่ผู้ถือครองปัจจัยการผลิต จะเบียดบังคนอื่นด้วยการกักตุนทรัพย์สินนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ไม่ยากนัก ซึ่งหากปล่อยให้ปล่อยปละละเลยให้ปราศจากมีการกำกับดูแลเศรษฐกิจและธุรกิจโดยรัฐบาลอย่างจริงจังแล้ว ผลเสียจะเกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่ไม่มั่นคงนี้ได้

พอสรุปได้ว่า ระบบเศรษฐกิจที่เปิดอย่างมีเสถียรภาพเป็นระบบที่เหมาะสม แต่คงมีเงื่อนไขต่อไปว่า ต้องเป็นระบบ มีช่องทางหรือเปิดโอกาสให้เอกชน ได้ลงทุน ไม่เข้มงวดจนเกินไป เพราะระบบเศรษฐกิจแบบเสรีที่เน้นการแข่งขันนั้น เป็นเรื่องของการใช้โอกาสเสี่ยง ถ้าโอกาสเสี่ยงไม่มี เศรษฐกิจจะไม่เติบโตแบบเสรี แต่จะเติบโตแบบผูกขาด การมีช่องโอกาสไว้นี้ ไม่ได้หมายถึงการเปิดช่องทางไว้ให้กระทำผิด แต่เป็นการปูแนวทางและบรรยากาศให้คนได้คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น ตามวิถีทางของการเติบโตทางการค้าและธุรกิจ เช่น ระบบชำระเงินด้วยเช็ค บัตรเครดิต ตลาดหลักทรัพย์ การประกัน การจัดสรร และระบบการเช่าซื้อ ตลอดจนธุรกิจรูปแบบใหม่ๆ เป็นต้น

4. ประเภทความผิดต่างๆ ที่อยู่ในขอบเขตความหมายของคำว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ด้วยความจำเป็นของรัฐที่จะต้องดำเนินการปราบปรามเพื่อลดความเสียหายมูลค่ามหาศาลลง รัฐจึงต้องสร้างหน่วยงานที่มีลักษณะเฉพาะขึ้นมาทำหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้โดยตรง เช่น การจัดตั้งกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจตามคำสั่งของกรมตำรวจที่ 924/2535 ขึ้นอยู่ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจ และการจัดตั้งกองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ตามคำสั่งกรมอัยการที่ 244/2530 ให้มีฐานะเป็นกองย่อยในกองคดีอาญา ของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยหน่วยงานทั้งสองมีภาระหน้าที่ดำเนินการกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

4.1. ความผิดเกี่ยวกับการเงิน และการธนาคาร ได้แก่

1). ความผิดเกี่ยวกับการเงิน และการธนาคาร ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา

2). ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายปริวรรตเงินตรา

3). ความผิดเกี่ยวกับการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

4). การฉ้อโกงโดยเอกสารผ่านทางธนาคาร ในการส่งสินค้าไปยังต่างประเทศ

5). การฉ้อโกงด้วยการใช้เอกสารเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือเอกสารการโอนเงินหรือตั๋วแลกเงินระหว่างประเทศปลอม

6). การฉ้อโกงด้วยการใช้พันธบัตร สิทธิบัตรหรือใบหุ้นปลอมหรือใช้โดยมิชอบ

7). การฉ้อโกงในการซื้อขายตลาดค้าผลิตผลล่วงหน้า

8). การฉ้อโกงในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

9). การฉ้อโกงด้วยการใช้บัตรเครดิต ตั๋วแลกเงินเดินทางระหว่างประเทศปลอม

10). การฉ้อโกง หรือลักทรัพย์จากเครื่องถ่ายเงินอัตโนมัติ

4.2. ความผิดเกี่ยวกับการค้า และการพาณิชย์ ได้แก่

1). การฉ้อโกง และฉ้อฉลในการซื้อสินค้าจำนวนมาก

2). การล้มละลายโดยฉ้อฉล

3). การให้ หรือโอนยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินและนิติบุคคลในทางการค้าโดยมิชอบ

4). การปลอมแปลงใบส่งสินค้า

5). การจัดตั้งนิติบุคคลโดยมิชอบ

6). การฉ้อโกงโดยใช้เทคโนโลยีแผนใหม่ เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเทเล็กซ์ปลอม

7). การปลอมแปลงดวงตราไปรษณียากร และอากรแสตมป์

8). การฉ้อโกงทางการค้าโดยใช้อุบาย

9). การฉ้อโกงบริษัทประกันภัย

10). การฉ้อโกง และปลอมแปลงบัตรโดยสารยานพาหนะ ในการเดินทางหรือเอกสารเดินทาง

- 11). การเปิดเผยความลับทางการค้า และทรัพย์สินทางปัญญา
- 12). การละเมิดลิขสิทธิ์ทางวรรณกรรม และศิลปกรรม
- 13). ความผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า
- 14). ความผิดเกี่ยวกับการค้า และการพาณิชย์ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศ

4.3. ความผิดเกี่ยวกับ การควบคุมโรคภัยและคุ้มครองผู้บริโภค และการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับอาหารและยา วัตถุ มีพิษ และกรณีอื่น ๆ ในลักษณะดังกล่าว

4.4. ความผิดเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้า และป้องกันการผูกขาด

4.5. ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร สุภาษกร สรรพากร และสรรพสามิต

4.6. ความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ แร่ น้ำมันเชื้อเพลิงปิโตรเลียม และอื่น ๆ ลักษณะ เดียวกัน (ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากร ไม่ได้อยู่ในอำนาจของกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ)

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

5.1 ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory)

Edwin H. Sutherland เป็นบุคคลแรกที่ก่อรูปทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association) ขึ้นมา โดยได้ตั้งคำถามหลักไว้ว่า ทำไมอาชญากร คอเช็ตขาว(White Collar) จึงมองพฤติกรรมในทางธุรกิจที่ผิดกฎหมายของตนว่าเป็นสิ่งที่ ยอมรับได้ ซึ่งผลการวิจัย Sutherland ได้ข้อสรุปว่า คนเราจะกลายเป็นอาชญากรได้ ต้อง ผ่านการเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพ จนมีทัศนคติค่านิยม และแรงจูงใจที่ทำให้มองว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่น่าเคารพปฏิบัติตาม หรือแปลความหมาย ของสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ไปในทางที่เห็นว่าการละเมิดกฎหมายเป็นสิ่งที่พึงกระทำ และจากการเรียนรู้และรับเอาอุดมการณ์ที่ได้ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยถ้อยคำที่คอกย้ำจาก ผู้ คนในวงธุรกิจว่า “ธุรกิจ ก็คือธุรกิจ” จนกลายเป็นหลักประจำใจ ทำให้พวกเขาสามารถ อ้างเหตุผลมาแก้ตัวได้เป็นอย่างดี

Sutherland มองว่าพฤติกรรมการกระทำความคิดเป็นสิ่งที่มิได้มีมาแต่กำเนิด หรือสืบทอดทางสายเลือดกรรมพันธุ์ ผู้กระทำความผิดมิได้เริ่มต้นด้วยความคิดที่จะก่อ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หากแต่เริ่มต้นชีวิตเช่นปัญญาชนทั่วไป ที่ต้องการงานที่มั่นคง ที่มีรายได้สูงและมีโอกาสก้าวหน้า กับมีครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี แต่เมื่อต้องเข้าสู่วงการธุรกิจที่ต้องมีการแข่งขันสูง และทุกคนล้วนแต่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากการประกอบอาชีพให้ได้รับผลตอบแทนมากที่สุด มีการติดต่อคบหาสมาคม ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบรรดาผู้ที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรรมบ้างแล้ว เริ่มจากการเรียนรู้พฤติกรรมและรับเอาวิธีการในการประกอบอาชญากรรม และถูกคุกกลืนเข้าไปสู่ระบบแห่งพฤติกรรมนั้นในที่สุด

5.2 ทฤษฎีกลวิธีเพื่อความเป็นกลาง (Techniques of Neutralization)¹⁶

ทฤษฎีนี้เห็นว่าการกระทำที่ผิดมิได้เกิดจากการเรียนรู้ แต่เกิดจากการกำหนดแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยการใช้เหตุผลเพื่อปกป้องพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้พ้นจากการถูกตำหนิของสังคม และช่วยลดความละอายใจในการกระทำผิด ผู้กระทำผิดจะมีความรู้สึกสบายใจขึ้น ฉะนั้นผู้กระทำผิดจึงกระทำผิดไปโดยไม่รู้สึกรู้ว่าตนทำผิด ปฏิเสธว่าตนไม่ได้ทำผิด หรือปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยอ้างว่ากระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือปฏิเสธผู้เสียหาย โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายเป็นรัฐบาลในประเทศโลกที่ 3 โดยเชื่อว่าไม่มีผู้เสียหายที่แท้จริง ในบางกรณี ผู้กระทำผิดจะประณามผู้ที่ประณามตน เพื่อเป็นข้ออ้างในการประกอบอาชญากรรม เช่นในกรณีที่รัฐบาลในระบบการค้าเสรี ออกกฎหมายควบคุมการดำเนินงานของบริษัทอย่างเข้มงวด ผู้บริหารจะหาข้อแก้ตัวในการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยมองว่า กฎหมายควบคุมดังกล่าวไม่จำเป็น และพวกเขาออกกฎหมายเป็นพวกมือถือสาปากถือศีล ซึ่งข้อแก้ตัวเหล่านี้ช่วยลดล้างความรู้สึกผิดหลังจากที่ได้กระทำผิดมาแล้ว ทำให้อาชญากรทำผิดกฎหมายได้อย่างสนิทใจ

จากการศึกษาทฤษฎีทั้งสอง ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง พฤติกรรมที่จะทำให้กลายเป็นอาชญากรได้จะต้องผ่านการเรียนรู้มาจากการดำเนินชีวิตประจำวันหรือจากการประกอบอาชีพ จนมีทัศนคติค่านิยมและแรงจูงใจที่ทำให้มองว่ากฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่น่าเคารพหรือปฏิบัติตาม หรือจะชี้ชัดลงไปก็คือ พฤติกรรมอาชญากรเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้ตนเอง ในขณะที่ทฤษฎีกลวิธีเพื่อความเป็นกลางนั้น การกระทำที่ผิดมิได้

¹⁶ Gresham Sykes and David Matza, "Techniques of Neutralization : A Theory of Delinquency," American Sociological Review, 22 (December 1957) , p 664-670.

เกิดจากการเรียนรู้ แต่เกิดจากการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน มีการปกป้องพฤติกรรมเบี่ยงเบน ด้วยการกระทำผิดเพื่อให้พ้นจากการตำหนิของสังคม เช่นตนเองไม่มีฐานะดี ก็พยายามหาช่องทางให้ได้ทรัพย์สินมาจากการกระทำผิด เพื่อให้ตนเองมีฐานะดีขึ้นที่จะได้รับการยกย่องจากคนในสังคม หรือผู้กระทำผิดอาจจะประณามผู้ที่ประณามตนเพื่อเป็นข้ออ้างในการประกอบอาชญากรรม ซึ่งมักจะเกิดกับบุคคลที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ

๕ 6. ผลกระทบของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจสร้างความเสียหายมากกว่าอาชญากรรมธรรมดา และก่อให้เกิดผลกระทบที่กว้างและลึกกว่า ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การลงทุน ชื่อเสียงของประเทศ และการประกอบธุรกิจ

6.1 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ไม่มีอาชญากรรมประเภทไหนอีกแล้ว ที่จะสามารถสร้างความเสียหายได้มากเท่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงิน วัสดุความเสียหายได้ (Tangible Damage)¹⁷ และ ความสูญเสียที่นอกเหนือจากตัวเงิน / วัสดุเสียหายมิได้ (Intangible Damage) ซึ่งมูลค่าความเสียหายมากมายมหาศาล และผู้เสียหายจำนวนมาก ทำให้ระบบเศรษฐกิจทั้งระบบต้องสั่นคลอน เช่นคดีแชร์แม่หม้อย คดีบีบีซี

6.2 ผลกระทบต่อการลงทุน

หากกิจการเงินทุนใหญ่ๆหรือธนาคารเกิดชะงักงัน ทำให้เกิดความไม่มั่นใจแก่ลูกค้าหรือผู้ที่ต้องติดต่อกับสถาบันนั้น เช่น ธุรกิจ ธนาคาร ต้องการความเชื่อถือจากลูกค้ามาก หากมีการทุจริตเกิดขึ้นในธนาคารนั้น แม้ว่าผลการทุจริตที่เป็นตัวเงิน อาจจะไม่กระทบกระเทือนเสถียรภาพทางการเงิน แต่ถ้าลูกค้าเกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในสถาบัน หรือผู้บริหารแล้ว ผลสุดท้ายที่เลวร้ายอาจเกิดขึ้นแก่ธนาคารนั้นได้ และย่อมส่งผลเป็นลูกโซ่ไปถึงเสถียรภาพความมั่นคงทางการเงินของประเทศอย่างแน่นอน

¹⁷ ศิลปพร ศรีจันทเพชร . “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ปัญหาที่รัฐต้องเร่งแก้ไข “. Chulalongkorn Review , ปีที่ 9 ฉบับที่ 34 (มกราคม – มีนาคม 2540) , หน้า 50-59.

6.3 ผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะทำลายความไว้วางใจในทางธุรกิจ ศีลธรรมของสังคม ผลผลิตขององค์กรต่างๆ ตกต่ำ ภาพพจน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศถูกมองในแง่ลบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และการตลาดในสายตาของชาวต่างชาติ เพราะไม่มีผู้ใดต้องการลงทุนค้าขายกับประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านการทุจริต ยังผลไปถึงสินค้าออกทุกชนิด และเงินตราที่จะไหลเข้าประเทศ การที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ทุจริต แสดงถึงความด้อยพัฒนาของคนในประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นการเสื่อมเกียรติยศและศักดิ์ศรีของประเทศอย่างยิ่ง

6.4 ผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจ

ผลกระทบที่ทางเศรษฐกิจเรียกว่าค่าโอกาส ซึ่งหมายถึงสิ่งซึ่งประเทศชาติควรได้อีกมากมายแต่ไม่ได้ เพราะภาพพจน์และความเชื่อถือที่เสียไปด้วยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีบัตรเครดิตและเช็คเดินทาง ถ้านักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและความปลอดภัยจากการถือบัตรเครดิตและเช็คเดินทางมากยิ่งขึ้น ย่อมมีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีเงินติดตัวมาใช้ในประเทศไทยมากขึ้น แต่ถ้าหากประเทศไทยมีภาพพจน์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับบัตรเครดิตในอนาคตมากยิ่งขึ้น เงินจำนวนมหาศาลที่ประเทศไทยจะได้จากการท่องเที่ยวก็พลอยสูญเสียไปด้วย อันส่งผลกระทบต่อธุรกิจของประเทศทั้งระบบ

6.5 ผลกระทบต่อความเชื่อถือในงานกระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่บังคับใช้

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายให้แก่สังคมและเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก หากแต่โทษที่ลงหรือสภาพบังคับทางอาญาที่จะใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีอัตราโทษที่ต่ำก็จะเอื้ออำนวยต่อการกระทำ ความผิด ทำให้มีผลกระทบต่อความเชื่อถือในงานกระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่บังคับใช้

บทที่ 3

การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในต่างประเทศ และประเทศไทย

จากการที่ได้ศึกษาถึงแนวคิด ความหมาย ทฤษฎีและลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาแล้วในบทที่ 2 ต่อไปจะได้ศึกษาถึงการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของต่างประเทศและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ต่อไป พร้อมกับขกคดีที่เคยเกิดขึ้นกับสถาบันการเงินของต่างประเทศขึ้นมาทำการศึกษาดูจะจะได้ทำการเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศกับประเทศไทยในบางกรณีอีกด้วย

1. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของต่างประเทศ

1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ในขณะที่ประเทศไทยเริ่มมีการตื่นตัวเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ในต่างประเทศได้ตื่นตัวมานานแล้ว เพราะถือว่าเป็นความผิดที่มีผลกระทบที่รุนแรงทั้งต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงได้ออกกฎหมายเพื่อใช้ปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากต้องใช้เวลาในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานมาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้นนานกว่าคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น หากกฎหมายไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เพราะเหตุคดีขาดอายุความหรือเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ แล้ว กฎหมายคงขาดความศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายในหลายประเทศ จึงได้มีการกำหนดอายุความในการดำเนินคดีอาญาสำหรับการกระทำความผิดทางอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้นานกว่าคดีอาญาทั่วไป ซึ่งจะได้ทำการศึกษาการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของต่างประเทศ ดังนี้

1) ประเทศอังกฤษ

ระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นระบบ Common Law วิธี

พิจารณาความอาญาใช้ระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ซึ่งดำเนินคดีโดยคู่ความ ศาลเป็นเพียงคนกลางทำหน้าที่ตัดสิน ส่วนระบบการฟ้องคดีอาญาของประเทศอังกฤษ เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเพื่อให้การปราบปรามอาชญากรรมประสบผล จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้แม้ตนจะไม่มีส่วนได้เสียในคดีนั้น¹ แต่กรณีนี้ จะถือว่าประชาชนไปฟ้องคดีอาญาก็ไม่ถูกต้องนัก อาจจะเป็นเพียงแต่ไป แจ้งข่าว (lay an information) ต่อผู้พิพากษาศาลแขวงหรือผู้พิพากษาท้องถิ่น ซึ่งก็จะ ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนมูลฟ้อง และสั่งให้ดำเนินคดีอาญาในศาล มีข้อนำสังเกต คือ เจ้าหน้าที่ของศาลมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณา พิพากษาคดี ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวความคิดที่ว่า การปราบปรามผู้กระทำผิด เป็นเรื่องของรัฐ ศาลในฐานะองค์กรของรัฐก็มีหน้าที่เช่นนี้ด้วย

ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจที่ใช้อำนาจสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องคดีทั่ว ๆ ไปได้ นั้น ได้แก่อำนาจตำรวจท้องถิ่น (เทศบาล) ซึ่งไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของราชการส่วนกลาง ซึ่งเป็นอำนาจร่วมกันระหว่างตำรวจท้องถิ่นกับผู้พิพากษา

ส่วนพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานอัยการของ ประเทศไทย แต่ในทางปฏิบัติคดีซึ่งมีการกระทำความผิดซับซ้อนหรือยุ่งยาก เช่น คดีที่ เกี่ยวกับการฉ้อโกงธนาคาร เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนของอังกฤษจะขอ ความร่วมมือจากสำนักงานอัยการ เพื่อให้ส่งอัยการผู้เชี่ยวชาญไปร่วมในการสอบสวน และให้คำแนะนำแก่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนแต่เริ่มแรก เพราะสภาพของงาน สอบสวนจะแยกจากงานฟ้องร้องไม่ได้ เนื่องจากจะทำให้การดำเนินคดีซึ่งมีข้อยุ่งยาก ขาดประสิทธิภาพ ฉะนั้น แม้อัยการอังกฤษจะไม่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาในทาง

¹ ประพันธ์ นัยโกวิท. "การอำนวยความสะดวกในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ" บทบัณฑิตย. เล่ม 52 ตอน 4 (ธันวาคม 2539) หน้า 57

กฎหมายแต่อย่างใดจะเข้าร่วมการสอบสวนกับตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สอบสวนตามความเป็นจริง²ซึ่งทำให้การดำเนินคดีอาญาสำคัญประสบความสำเร็จ.

กฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคารนั้น ในประเทศอังกฤษมี ถือกันว่าในโลกแห่งการพาณิชย์กรรมทุกวันนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้หลักกฎหมายว่าด้วยสัญญา (rules of contract law) ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสิ่งของหรือโดยสารรถประจำทาง การพักผ่อนหย่อนใจ การเปิดบัญชีธนาคาร จึงเป็นการนำเอากฎหมายสัญญามาใช้ในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่เนื่องจากความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การให้บริการต่าง ๆ ของธนาคารจึงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ธนาคารก็เช่นกันได้พยายามที่จะทำหน้าที่สนองความต้องการของธุรกิจมากเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และพยายามกระทำอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา ในขณะที่ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เกิดขึ้นกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการทำธุรกรรมของธนาคาร ได้มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตามไปด้วยอย่างมากเช่นกัน ในช่วงเวลาไม่นานที่ผ่านมา ได้มีกฎหมายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นซึ่งมีผลใช้บังคับต่อธนาคารในสหราชอาณาจักร เช่น Banking Act 1979, The Estate Agents Act 1979, The Companies Acts of 1980, 1981, The Limitation Act 1980, The Supreme Court Act 1981 และกฎหมายอื่น ๆ เช่นกฎหมายเกี่ยวกับการคลังและการธนาคาร ซึ่งเพิ่มภาระให้แก่ธนาคารที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับในบัญชีธนาคารของลูกค้าให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในความพยายามที่จะลดช่องว่างที่มีอยู่ระหว่างกฎหมายปัจจุบันในส่วนที่เกี่ยวกับการคืนภาษีและการป้องกันการฉ้อโกง

กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการธนาคารของสหราชอาณาจักรนั้น ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าใครคือธนาคาร ใครคือลูกค้าของธนาคาร ซึ่งธนาคารมีหน้าที่ต่อลูกค้า ดังนี้³

- 1) หน้าที่ในการดูแลรักษาทั่ว ๆ ไป
- 2) หน้าที่ในการรับเช็ค
- 3) หน้าที่ในการไม่ยอมจ่ายโดยปราศจากอำนาจการสั่งจ่าย
- 4) หน้าที่ในการเก็บความลับ

² Anthony Roy Taylor. "A Provincial English Prosecutor's View of organised Crime" Resource Material Series No. 43. (UNAFEI, Tokyo, 1993) p. 159.

³ Hamblin Clive. Banking Law. London : Sweet & Maxwell, 1985. P. 10-13

- 5) หน้าที่ในการให้คำแนะนำการลงทุน
- 6) หน้าที่ในการจัดการให้ความคุ้มครองทรัพย์สิน
- 7) หน้าที่ในการจัดทำบัญชีลูกค้า (bank statements)
- 8) การกำกับดูแลบัญชีร่วม (joint accounts)

กฎหมายที่เกี่ยวกับธนาคารนั้น ครอบคลุมแทบทุกธุรกรรมที่ธนาคารทำและทุกหน้าที่ที่ธนาคารหรือพนักงานของธนาคารที่มีต่อลูกค้า รวมถึงการระบุถึงความผิดต่างๆ ที่ธนาคารอาจทำความเสียหายแก่ลูกค้าของธนาคารด้วย เช่น ในการกระทำการล่วงละเมิดของธนาคาร (The Bankers in Tort) ซึ่งมีดังต่อไปนี้⁴

1) การปรับเปลี่ยนบัญชีของลูกค้า (Conversion) ด้วยความเพอเรอ ไม่รอบคอบของธนาคารหรือการไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร ธนาคารได้หักเงินจากบัญชีของลูกค้าให้กับผู้นำส่งหรือกรณีที่ธนาคารนำส่งทรัพย์สินของลูกค้า ที่อยู่ภายใต้การดูแลของธนาคารไปให้ผู้อื่น การกระทำในลักษณะล่วงละเมิดของธนาคาร

2) การทำให้เสียชื่อเสียง (Defamation) เป็นการแสดง statement ของลูกค้าในลักษณะที่ทำให้ลูกค้าถูกมองในแง่ไม่ดี ทั้งที่เป็นความผิดของธนาคารเอง

3) การนำเสนอที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด โดยมีเจตนาที่จะหลอกลวง

4) ความเพอเรอ (Negligence) การที่ธนาคารไม่รอบคอบในการทำธุรกรรมกับลูกค้า ทำให้เกิดความเสียหายต่อลูกค้า

นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษ มีการใช้มาตรการความผิดฐานสมคบมาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตามหลักกฎหมายอังกฤษ ใ้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง “ความตกลงของบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น เพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะโดยลักษณะของการกระทำเป็นความผิดสัญญา หรือ ละเมิด หรือเพื่อกระทำการอันชอบด้วยกฎหมาย โดยวิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะได้มีการกระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม”⁵

⁴ Pery F.E. Law and Practice Relating to Banking. 4 Ed. London : Methuen & Co.Ltd., New Fetter Lane, 1983, p. 36-43

⁵ ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. "พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติด พ.ศ. 2534: ปัญหาในการดำเนินคดี" **บทบัณฑิตย**. เล่มที่ 51 ตอน 2, 2538, หน้า 57

การสมคบกระทำความผิดตามกฎหมายอังกฤษนี้ จึงเป็นความผิดสำเร็จตั้ง แต่ได้มีการตกลงหรือได้มีการกำหนดแผนการร่วมกันระหว่างผู้กระทำความผิด โดยไม่ คำนึงว่าจะมีการกระทำความผิดที่ได้ตกลงกันตามแผนการหรือไม่

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมาย Common Law เช่นเดียวกับ ประเทศอังกฤษ แต่วิธีพิจารณาความอาญาเป็นระบบกล่าวหาแบบ Adversary system เป็น ระบบที่พัฒนามาจากประเทศอังกฤษโดยพัฒนามาเป็น Anglo American system ซึ่งเป็นการ ต่อสู้ระหว่างฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย กับฝ่ายนิยมนักสิทธิเสรีภาพพื้นฐาน โดยมีศาล และลูกขุนเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด ซึ่งไม่เหมือนระบบไต่สวนซึ่งเป็นการร่วมกันค้นหาความจริงในระบบของภาคพื้นยุโรป⁶

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กรณีของการฉ้อโกงในสถาบันการเงิน (Financial Institutions Fraud) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินใน สหรัฐอเมริกา ทำให้สถาบันการเงินล้มหรือต้องเลิกกิจการ รัฐสภาสหรัฐฯ จึงได้แก้ไข กฎหมายเพิ่มโทษความผิดนี้ให้สูงขึ้น รวมทั้งกำหนดความรับผิดทางแพ่งสำหรับความผิด บางประเภทด้วย

สำหรับการดำเนินการ เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของสหรัฐ อเมริกานั้น มีกฎหมายและมาตรการดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิด ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการรักษาความลับของธนาคาร ปี ค.ศ. 1970 (Bank Secrecy Act 1970) เป็นกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับ เพื่อประกอบกับพระราชบัญญัติ ควบคุมการฟอกเงิน ปี ค.ศ. 1986 (Money Laundering Control Act 1986 หรือ MLCA) เป็นกฎหมายที่กำหนดให้สถาบันการเงิน มีอำนาจตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินที่ต้อง สงสัยในสถาบันการเงิน โดยระบุให้ต้องยื่นรายงานทางการเงินที่ผ่านสถานบันการเงินที่มี จำนวนตั้งแต่ 10,000 ดอลลาร์สหรัฐขึ้นไป เพื่อตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินที่ต้อง สงสัย ซึ่งตามกฎหมาย Bank Secrecy Act 1970 (31 U.S.C.5322 (a)) ได้กำหนดโทษ จำคุก 1 ปี และปรับ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ สำหรับการมีเจตนาฝ่าฝืนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่

⁶ ชัยเกษม นิตศิริ "กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปรียบเทียบ" การสอนชั้นปริญญาโท มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ. ปีการศึกษา 2540.

บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งการเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาได้ถูกกำหนดไว้ใน 31 U.S.C.5322 (g)) ซึ่งนำมาปรับใช้กับการมีเจตนาฝ่าฝืนเท่านั้น

ในระยะแรกของการใช้กฎหมายนี้ สถาบันการเงินได้รับผลกระทบบ้างแต่เมื่อเวลาผ่านไป มีการปรับตัวได้ ผลกระทบหรือปัญหาต่าง ๆ ลดน้อยลงไป กรณีที่เกิดขึ้นกับธนาคารบอสตัน ซึ่งถูกลงโทษปรับเป็นเงิน 2.25 ล้านดอลลาร์ เมื่อปี ค.ศ. 1985 และธนาคารของอเมริกา (Bank of America) ที่ถูกปรับเป็นเงิน 4.75 ล้านดอลลาร์ เนื่องจากธนาคารทั้งสองขาดความรับผิดชอบในการรายงานธุรกรรมที่เป็นเงินสดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด (Cash Transaction Report)

ในปี ค.ศ.1989 ศาลมลรัฐของสหรัฐอเมริกาในหลายมลรัฐ ได้วางหลักเกณฑ์ว่า ลูกค้าซึ่งได้วางแผนหรือออกอุบายทำธุรกิจเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงาน ถ้ายังไม่มีการแสดงออกให้เห็นเด่นชัดทางภายนอกแล้ว ยังไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา ต่อมา Circuit Court ได้วางหลักว่า การลงโทษทางอาญาสำหรับการวางแผนหรือออกอุบายเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานนั้น โจทก์พิสูจน์เพียงอย่างเดียวว่า จำเลยทราบว่าตนมีหน้าที่ต้องรายงานแต่ไม่รายงานก็เป็นการเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เจตนาของจำเลย และผลึกภาระการพิสูจน์ไปยังจำเลยแทน

2. กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Money Laundering Regulation 1993) ได้กำหนดให้สถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ มีหน้าที่บันทึกข้อมูลการทำธุรกรรมในครั้งแรกของลูกค้า และกำหนดให้สถาบันการเงินต้องจัดทำบันทึกการโอนเงินต่าง ๆ ซึ่งโอนครั้งหนึ่งเกินกว่า 15,000 ดอลลาร์ และเก็บไว้ภายใน 5 ปี รวมทั้งให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมที่ต้องสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับฟอกเงินแก่หน่วยงาน National Criminal Intelligence Services หรือ NICS ที่จะทำการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทุกชนิด

3. พระราชบัญญัติว่าด้วยหลักทรัพย์ ปี ค.ศ. 1934 (Securities Exchange Act 1934 หรือ SEC) ตามกฎหมายนี้ มีอำนาจในการตรวจสอบและกำกับดูแลที่เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ทั้งทางแพ่งและทางอาญา แต่กรณีการกระทำผิดอาญา SEC จะไม่มีอำนาจดำเนินคดีโดยตรง แต่จะส่งเรื่องให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการให้ แต่กรณีที่มีการสอบสวนก่อนที่จะส่งเรื่องให้กระทรวงยุติธรรมนั้น

ถือเสมือนเป็นการสอบปากคำและกระทำตามขั้นตอนและวิธีการของกระทรวงยุติธรรม
 ทุกประการ ข้อมูลหรือพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ SEC หามาได้นั้น สามารถนำไปใช้แสดง
 ต่อพนักงานอัยการและคณะลูกขุนได้ และยังสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานใน
 การฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ด้วยเมื่อ SEC ได้ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานแล้วพบ
 ว่ามีมูลความผิดและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้ โดยจะรวบรวม
 พยานและทำความเข้าใจไปยังกระทรวงยุติธรรม ซึ่งจะเป็นองค์กรพิจารณาตัดสินว่าจะฟ้อง
 คดีต่อศาลหรือไม่ จากการที่ SEC สามารถติดต่อกระทรวงยุติธรรมได้โดยตรง โดยไม่
 ต้องผ่านขั้นตอนหรือดุลพินิจของหน่วยงานอื่น พยานหลักฐานที่ SEC ได้มาจึงมีความ
 สำคัญต่อการฟ้องร้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ

ในช่วงก่อนที่จะมีกฎหมาย Federal Securities Laws กฎหมาย Common
 Law มิได้ห้ามกรรมการ พนักงานบริษัท หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่ครอบงำกิจการจากการ
 คำหุ้นในบริษัท โดยอาศัยประโยชน์จากข้อมูลภายในเกี่ยวกับบริษัทที่ได้มาเนื่องจาก
 สถานภาพของงาน การกระทำของกรรมการ พนักงานบริษัท หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จะ
 เป็นความผิดต่อเมื่อมีการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือการฉ้อโกงในการซื้อขายหลักทรัพย์
 ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดทางอาญาในเรื่องฉ้อโกง เหมือนกรณีทั่ว ๆ ไป เงื่อนไข
 ขององค์ประกอบของความผิดนี้ เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล เนื่องจากลักษณะของการค้า
 หลักทรัพย์ ซึ่งกระทำผ่านตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายไม่สามารถและไม่จำเป็นที่
 จะต้องรู้ตัวหรือคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้าเป็นคู่สัญญา และคุณสมบัติของคู่สัญญามีใช้
 สาระสำคัญในการทำนิติกรรมอีกต่อไป⁷

ต่อมาศาลได้วางแนวทางกฎหมาย โดยที่กรรมการมีสถานะพิเศษกับบริษัท
 ทำให้กรรมการไม่สามารถแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวได้ โดยบริษัทหรือผู้ถือหุ้นต้อง
 เสียหาย⁸ และกฎหมายในเรื่องนี้ ได้รับการพัฒนาไปอย่างมาก จนขณะนี้ ศาลในบางรัฐได้
 มีแนวคำพิพากษาให้ผู้ถือหุ้นใช้สิทธิฟ้องแทนบริษัทในการเรียกร้องค่าเสียหายจาก

⁷ มานิตา ซินเมอร์แมน. "ความเป็นมาและข้อสังเกตบางประการของกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยว
 กับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยบุคคลวงใน (Insider Trading) ในสหรัฐอเมริกา" วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 26
 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน 2539) หน้า 292.

⁸ คดี Oliver V. Oliver, 118 Ga 362, 45 S.E. 223 (1903)

กรรมการซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยบุคคลวง
ใน⁹

นอกจากกฎหมายที่ใช้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทาง
เศรษฐกิจดังได้กล่าวมานั้นแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกา ยังมีมาตรการเสริมอื่น ๆ อีกที่นำมา
ใช้ปราบปรามการกระทำเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่

1) การใช้มาตรการสมคบ (Conspiracy)

หลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาตามแนวความคิดของระบบ
Common Law นั้น การกระทำใด ๆ ที่จะเป็นความผิดอาญาได้ จะต้องเข้าองค์ประกอบ
พื้นฐานของโครงสร้างความรับผิดทางอาญา ซึ่งมี 2 ประการใหญ่ ๆ คือ¹⁰ ประการแรก
จะต้องมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือมีองค์ประกอบในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ
(Actus Reus หรือ Evil Act) ประการที่สอง จะต้องมีความเจตนาชั่วร้าย
(Mens Rea หรือ Evil mind) อยู่ภายในนั่นเอง จากองค์ประกอบหลักทั้งสองนี้ การ
กระทำใดแม้จะก่อให้เกิดผลเสียหาย แต่ถ้าขาดเจตนาชั่วร้ายก็ย่อมไม่มีความผิดทางอาญา ใน
ทำนองเดียวกันการคิดที่จะกระทำความผิดอยู่ภายในใจ แต่ยังไม่มีการกระทำออกมาก็ย่อม
ไม่มีความผิดทางอาญาด้วย

ขอบเขตของความผิดฐานสมคบ สามารถครอบคลุมลงโทษผู้ที่ร่วมอยู่ด้วยได้
กว้างขวางกว่าหลักเกณฑ์เรื่องผู้กระทำความผิดหลายคน (Complicity) ตามกฎหมายอาญา
ของ Common Law กล่าวคือ การกระทำของผู้ร่วมสมคบกัน (Co-conspirators) อาจจะไม่
ถึงขั้นร่วมกันกระทำผิดถึงขนาดที่เป็น “ตัวการร่วม” ในความผิดสำเร้จนั้นหรืออาจจะไม่
เข้าลักษณะของ “ผู้สนับสนุน” ในความผิดฐานนั้น แต่ผู้ร่วมสมคบกันจะมีความผิดฐาน
สมคบและหากมีการกระทำการตามที่ตกลงกัน ผู้ที่ร่วมสมคบ ก็จะต้องรับผิดชอบในความผิด
สำเร้จนั้นด้วย

ความผิดฐานสมคบมีลักษณะแตกต่างจากความผิดฐานพยายาม ซึ่งจะถูกลิ้น
(Merge) ไปด้วยความผิดสำเร้จ ทั้งนี้เพราะความผิดฐานสมคบถือเป็นความผิดฐานหนึ่งต่าง

⁹ คดี In re Orfa Securities Litigation, 654 F. Supp. 1449 (1987)

¹⁰ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. “การนำหลักความผิดสมคบมาใช้ในประเทศไทย” วารสารวิชาการ. ปี 16
ฉบับ 190 (ธันวาคม 2536) หน้า 71-94

หากจากความผิดที่ประสงค์จะลงมือกระทำ กล่าวคือ หากมีการสมคบกันจะไปกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง เช่น ปล้นธนาคาร ผู้สมคบกันก็จะมี ความผิดฐานสมคบกันเพื่อไปปล้นธนาคารฐานหนึ่ง ไม่ว่าจะได้มีการลงมือกระทำการปล้นธนาคารจริงตามที่ตกลงกันหรือไม่ และหากได้ลงมือปล้นจริง ก็จะมี ความผิดในความผิดที่ประสงค์จะทำนั้นด้วย เช่น หากปล้นสำเร็จ ก็จะมี ความผิดฐานสมคบปล้นทรัพย์สินหนึ่งกับความผิดฐานปล้นทรัพย์สินอีกฐานหนึ่ง หากไม่สำเร็จจะผิดฐานสมคบฐานหนึ่งกับฐานพยายามปล้นทรัพย์สินอีกฐานหนึ่ง

ตามกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา การสมคบกันกระทำผิดอาญา เป็นความผิดฐานหนึ่ง ซึ่งตาม 18 U.S.C. มาตรา 371¹¹ การกระทำผิดซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการสมคบกันนั้น เป็นเพียงลหุโทษ และจำเป็นต้องกล่าวถึงข้อตกลงวัตถุประสงค์ที่มุ่งกระทำโดยผิดกฎหมายของการสมคบกัน อย่างน้อยที่สุดการกระทำโดยเปิดเผย ดังนั้น การฟ้องคดีตามมาตรา 371 ไม่อาจนำไปใช้ในกรณีสมคบกันประกอบกิจกรรมมิฉาชีพขององค์กรอาชญากรรมได้ เพราะโครงสร้างขององค์กรอาชญากรรมได้แบ่งการบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น มีกฎเกณฑ์ในการทำงานของตนเองซึ่งเข้มงวดและเป็นความลับ การกระทำของบุคคลเพียงคนเดียวคนหนึ่งจะไม่กระทบถึงองค์กร แม้ว่าบุคคลที่เข้าร่วมในองค์กรอาชญากรรมจะถูกจับกุมดำเนินคดี แต่องค์กรอาชญากรรมยังคงตั้งอยู่ยาวนานและครอบครองผลประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมต่อไป

สภาองเกรสสหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่ง คือ Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act 1970 (RICO) เพื่อให้ได้ตอบองค์กรอาชญากรรม ซึ่งเป็นการนำแนวคิดพื้นฐานเรื่องความผิดฐานสมคบมาดัดแปลงโครงสร้างแนวคิดเรื่อง “บรรษัทอาชญากรรม” (Criminal Enterprise) ขึ้นมา ซึ่งมีข้อสำคัญว่า กิจกรรมทั้งหลายของสมาชิกของบรรษัทอาชญากรรม ไม่ว่าจะกระทำในเรื่องอะไร ให้ถือ

¹¹ มาตรา 18 U.S.C. 371 บัญญัติว่า “บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดอาญาต่อสหรัฐหรือหน่วยงานของสหรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน บุคคลนั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นเหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกินห้าปีหรือทั้งจำทั้งปรับ” อ้างใน ปิยะพันธ์ สารากบรวิรักษ์. “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน” วิทยานพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิตย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539, หน้า 17

ว่ามีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือ เพื่อสนับสนุนความยั่งยืนก้าวหน้าของบรรษัทอาชญากรรมนั้นทั้งสิ้น ด้วยแนวคิดนี้ จึงเปรียบเสมือนสร้างปฏิกิริยาลูกโซ่ในการสร้างเครือข่ายโยงใยของการสมคบ ทำให้สามารถดึงสมาชิกทุกคนในบรรษัทอาชญากรรม ไม่ว่าจะกระทำประเภทไหน ไม่ว่าจะถูกกฎหมายหรือไม่ก็ตามมาฟ้องคดีภายใต้กฎหมายนี้ได้ทั้งหมด¹²

การสมคบกันกระทำความผิดอาญานั้น ตาม RICO ผู้ที่สมคบกันแต่ละคนต้องรับผิดชอบสำหรับการกระทำใด ๆ ซึ่งผู้ที่สมคบกันได้กระทำไปโดยลำพังหรือโดยผู้ที่สมคบกันได้กระทำไปทุกคน ทั้งนี้ ต้องอยู่ในวัตถุประสงค์ของการสมคบกันแม้ว่าผู้ที่ได้สมคบกันนั้นจะมีได้อยู่ด้วยในเวลาที่กระทำการนั้น หรือผู้ที่กระทำการนั้นจะมีได้ถูกฟ้องคดี ถ้าการสมคบกันกระทำความผิดจะก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตของผู้อื่น ผู้ที่สมคบกันต้องรับผิดชอบแม้ว่าผู้หนึ่งจะมีได้ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การกระทำใด ๆ ของผู้ที่ได้สมคบกันกระทำไป เพื่อให้บรรลุผลในแผนการกระทำความผิดอาญา อาจกล่าวได้ว่า เกิดจากการกระทำของบุคคลที่ได้สมคบกันทุกคน แม้ว่าวิธีการที่จะกระทำนั้นจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ถ้าได้กระทำไปนอกขอบวัตถุประสงค์ของการตกลงกัน ผู้ที่กระทำการนั้นต้องรับผิดชอบเฉพาะตัว

วัตถุประสงค์สำคัญของ RICO คือ การขจัดการแทรกแซงขององค์กรอาชญากรรมและการประกอบมิจฉาชีพในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายในทางการพาณิชย์ของรัฐ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว RICO จึงกำหนดฐานความผิดที่สำคัญสี่ประการ ตาม 18 U.S.C. มาตรา 1962 คือ

(a) เป็นการมิชอบด้วยกฎหมายในกรณีที่ผู้ได้รับรายได้โดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำมิจฉาชีพหรือเรียกเก็บหนี้ซึ่งบุคคลเช่นว่านั้นมีส่วนร่วมเป็นตัวการ ตามมาตรา 2 บทที่ 1 ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาและนารายได้นั้นไปลงทุนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้เกิดประโยชน์หรือก่อตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าภายในหรือการค้าระหว่างประเทศ

(b) เป็นการมิชอบด้วยกฎหมายในกรณีที่ผู้ใดเข้าถือเอากิจการธุรกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าภายในประเทศหรือต่างประเทศ โดยมีส่วนร่วมหรือกระทำการโดยตรง

¹² กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. เรื่องเดียวกัน. หน้า 84

หรือโดยทางอ้อมในกิจการธุรกิจดังกล่าว เพื่อการประกอบกิจกรรมมีจลาชีพหรือ เพื่อการ
 (d) เป็นการขอบด้วยกฎหมายในกรณีผู้ใดสมคบกันเพื่อกระทำการตามความ
 ในอนุมาตรา (a) (b) หรือ (c) ของมาตรานี้

ตาม RICO จะรวมถึงความผิดเกี่ยวกับกฎหมายห้ามการกระทำอันเป็นการฉ้อ
 ฉลโดยใช้ไปรษณีย์และโทรศัพท์ (the mail and wire fraud) และการกระทำผิดใดอันเกี่ยว
 ข้องกับการฉ้อโกงในการขายหลักทรัพย์ (fraud in the sale of securities) จะถูกลงโทษภาย
 ใต้ Federal law การขายหลักทรัพย์ที่เป็นการฝ่าฝืน Rule 10 b-5 หรือ Rule 14e-3 หรือ
 Section 17(a) ถือเป็นประกอบมีจลาชีพตามกฎหมาย RICO ด้วย นอกจากนี้กฎหมาย
 RICO ยังใช้บังคับกรณีการซื้อหลักทรัพย์ด้วย (purchases of securities) เพราะการซื้อจะ
 เกิดขึ้นได้จะต้องมีการขายจากบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ซึ่งรูปแบบของการประกอบ
 มีจลาชีพตามกฎหมาย RICO จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบของ ความต่อ
 เนื่องและความสัมพันธ์ (continuity and relationship) และต้องไม่ใช่ลักษณะเป็นเพียงการ
 กระทำที่เป็นการทิ้งช่วงเป็นระยะ ๆ (not just sporadic activity) และต้องแสดงให้เห็น
 ถึงความเกี่ยวข้องใด ๆ ระหว่างผู้กระทำความผิดและองค์กรอาชญากรรม

ส่วนการริบทรัพย์ตามกฎหมาย RICO นั้น เป็นการริบทรัพย์กึ่งการลงโทษใน
 ทางอาญาและกึ่งการลงโทษที่มุ่งกระทำต่อตัวทรัพย์ โดยทรัพย์นั้นจะต้องอยู่ในเขต
 อำนาจศาลที่พิจารณาหรือไม่ริบก็ได้ จะเห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้หลักการริบ
 ทรัพย์ทั้งทางแพ่งและทางอาญาผสมผสานกัน เพื่อแก้ปัญหาในการปราบปรามองค์กร
 อาชญากรรมในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอาชญากรรมทางเศรษฐกิจด้วย

ในการพิสูจน์ความผิดของการดำเนินคดีในความผิดฐานสมคบนั้น จะได้รับ
 ข้อยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์เรื่องพยานหลักฐานและวิธีพิจารณาซึ่งแตกต่างจาก
 การดำเนินคดีอาญาอื่นเป็นอย่างมาก ข้อยกเว้นในเรื่องนี้ จะทำให้อัยการผู้ฟ้องคดีได้รับ

ประโยชน์เป็นอย่างมาก เช่น ในเรื่องพยานหลักฐานนั้น ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law จะมีกฎเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เคร่งครัด ทั้งนี้เพราะเป็นระบบที่ดำเนินคดีอาญา ที่อยู่บนพื้นฐานของระบบกล่าวหา หรือระบบปรปักษ์ (Adversary system) ที่อยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เมื่อผู้กล่าวหาอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดก็ต้องพิสูจน์โดยมีศาลทำหน้าที่เป็นกรรมการผู้เป็นกลางในการวินิจฉัย และโดยที่หัวใจของระบบนี้ อยู่ที่ความเท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่าย รัฐจึงต้องสร้างกฎเกณฑ์เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ เพราะผู้กล่าวหาไม่มีอำนาจเป็นตัวแทนยอมได้เปรียบผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นคนธรรมดา จึงต้องมีหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of innocence) โดยผู้กล่าวอ้างมีหน้าที่น่าสืบ หรือหลักการเกี่ยวกับกฎเกณฑ์เรื่องพยานหลักฐานมาช่วยทำให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากขึ้น หลักเกณฑ์เรื่องพยานหลักฐานจะมีข้อห้ามรับฟังพยานบอกเล่า (Hearsay)

ส่วนการพิสูจน์ความผิดเรื่องสมคบ ศาลจะอนุญาตให้นำพยานบอกเล่ามาเป็นพยานหลักฐานประกอบการวินิจฉัยของศาลได้ ซึ่งจะเป็นการผ่อนเบาภาระแก่อัยการผู้เป็นโจทก์อย่างมาก การฟ้องจำเลยฐานสมคบตาม RICO นั้น จึงง่ายกว่าการฟ้องคดีสมคบกันกระทำความผิดอาญาทั่ว ๆ ไป และไม่ต้องพิสูจน์ถึงขนาดที่ว่า ผู้ต้องหาแต่ละคนได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย RICO อย่างไร เพียงแต่พิสูจน์ให้เห็นแต่เพียงว่า ผู้ต้องหาตกลงที่จะกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย RICO ก็เป็นการเพียงพอแล้ว

2) การรับฟังข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งนำมาใช้ในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ¹³

หลัก Best Evidence Rule ของกฎหมาย Common Law บังคับให้ต้องนำต้นฉบับเอกสารมาสืบถ้าไม่มีจึงใช้สำเนามาสืบได้ แต่การนำสืบข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะต้องนำสืบโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ เพราะไม่ว่าจะนำสิ่งใดมาอ้างอิงเป็นพยาน เช่น แผ่นดิสก์ หรือ Print out ส่วนต้องการคำอธิบายมิใช่เป็นเพียงคำอธิบายของพยานผู้รู้เห็นความเป็นมา แต่ต้องเป็นคำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญ ระยะเวลาการนำสืบข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นลักษณะของการนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นการนำสืบที่ค่อนข้างจะใช้

¹³ พรเพชร วิชิตชลชัย. "การรับฟังข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน : ปัญหาและข้อเสนอนั้น" *ศุภพาท*. ปี 42 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538) หน้า 85-103

เวลาและสร้างความไม่สะดวกและมีปัญหามากพอสมควร ต่อมามีการหาทางออกว่า Print out ที่ได้จากเครื่องนั้น เป็นผลผลิตของการเล่นซ้ำ ข้อมูลเมื่อ Input กับ Output เหมือนกับการรับรองความถูกต้องแท้จริงจึงยอมกระทำได้โดยผู้เกี่ยวข้องกับเอกสารนั้น

เมื่อสหรัฐอเมริกาปรับปรุงกฎหมายลักษณะพยานที่ใช้ในศาลรัฐบาลกลาง จึงได้มีการกำหนดไว้ในข้อ 1001 แห่ง Federal Rule of Evidence (FRE) ยอมรับการอ้างส่ง Print out เป็นพยานหลักฐานต่อศาลเพื่อพิสูจน์เนื้อหาของข้อมูลที่บันทึกไว้ ฉะนั้น ในการพิสูจน์เนื้อหาของข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สิ่งที่ต้องกำหนดให้คู่ความนำมาอ้างส่งศาล ในขั้นแรกคือ Print out หากต่อมากมีการโต้เถียงถึงความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลใน Print out นั้น คู่ความย่อมมีสิทธินำพยานหลักฐานอื่นมาสืบพิสูจน์ เช่น software หรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและไม่ใช่อุเชี่ยวชาญ

3) ประเทศญี่ปุ่น

ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ปี ค.ศ. 1948 (The Securities Exchange Law 1948) มีองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยในการวางข้อกำหนดทางกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และแนวทางการปฏิบัติ โดยการแยกธุรกิจหลักทรัพย์ออกจากธุรกิจอื่น ๆ ของธุรกรรมทางการเงิน และออกข้อกำหนดที่เข้มงวดสำหรับการเตรียมการเกี่ยวกับการแถลงการทางการเงิน ต่อมา รัฐบาลได้ออกกฎหมาย The Securities Exchange Law 1948 (The Amendment 1989) ออกมาบังคับใช้เกี่ยวกับหลักทรัพย์

The 1948 Law มาตรา 58 เป็นบทบัญญัติถึงการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยผู้ละเมิดอาจถูกจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 ล้านเยน¹⁴ แต่กฎหมายนี้ ก็ยังไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะมาตรา 58 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำความผิดไว้กว้างเกินไป บทบัญญัติไม่ชัดเจน เคยมีกรณีที่จำเลยยกข้อต่อสู้ว่า ถ้อยคำในมาตรา 58 ที่ว่า “ใช้เครื่องมือ...ในการฉ้อโกง” มีความคลุมเครือเกินไปที่บุคคลใดจะรู้ว่ามีความหมายครอบคลุมเพียงใด บทบัญญัติดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะ แต่ศาลสูงแห่งโตเกียว ปฏิเสธไม่พิจารณาข้อต่อสู้

¹⁴ Article 197 para. 2 and Article 202 of the 1948 Law.

ของจำเลยดังกล่าว”¹⁵ แต่ก็เป็นที่เห็นได้ว่า กฎหมายดังกล่าวมีจุดอ่อนที่จะทำให้จำเลยยกขึ้นต่อสู้ได้

เมื่อไม่มีการกำหนดข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ภาระการพิสูจน์องค์ประกอบความผิดจึงต้องอาศัยหลักกฎหมายอาญาทั่วไป เช่น การพิสูจน์ว่าจำเลยรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลภายใน อัยการจะต้องมีภาระพิสูจน์ถึงองค์ประกอบภายนอกว่าเป็นบุคคลภายใน มีการกระทำตามที่กฎหมายห้ามหรือไม่ เป็นต้น ต่อมาจึงพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลภายใน อันเป็นการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิด และอาศัยข้อเท็จจริงเช่นว่านั้นในการตัดสินใจกระทำความผิดหรือไม่ แม้จะเคยมีการสอบสวนกรณี Nisshin-Kisen K.K. ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนใน The Second Tokyo Stock Exchange (TSE) ได้ออกหุ้นเพิ่มทุนใหม่ในปี ค.ศ.1989 เพื่อนำเงินขายหุ้นเพิ่มทุนดังกล่าวไปซื้อหุ้น เพื่อควบคุมความเสี่ยงข้างมากของธุรกิจโรงแรมในนครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย เป็นกรณีที่ TSE สงสัยว่าจะมีการซื้อขายโดยใช้ข้อมูลภายใน จึงได้เข้าไปสอบสวน อย่างไรก็ตาม บริษัทหลายแห่งปฏิเสธที่จะส่งมอบบัญชีลูกค้าและรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ตลาดหลักทรัพย์¹⁶

เมื่อมาตรา 190-2 และมาตรา 190-3 แห่ง The 1989 Amendment ไม่มีข้อสันนิษฐานในเรื่องการรับรู้ของบุคคลภายในของบริษัท และบุคคลภายใน ในการทำ Tender Offer มาปรับใช้แต่อย่างใด ดังนั้น อัยการไม่เพียงแต่จะต้องพิสูจน์สอบสวนว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลภายในแล้วยังต้องพิสูจน์ถึงการรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือข้อ

¹⁵ Hifeke Kojima. Japan in Insider Trading : The law of Europe, The United states and Japan, ed. Emanuel Gaillard (Deventer, The Netherland : Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992) p. 328.อ้างใน จิรายุทธ ทรนวบ. “ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในซื้อขายหลักทรัพย์ ตามมาตรา 241 แห่งพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 , หน้า 154

¹⁶ Hiroshi Oda. Regulation of Insider Trading in Japan, in Japanese Banking, Securities and Antimonopoly Law. Ed. Hiroshi Oda and R. Geoffery Grice, (London : Buterworths, 1988) p. 90อ้างใน จิรายุทธ ทรนวบ. “ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในซื้อขายหลักทรัพย์ ตามมาตรา 241 แห่งพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535, หน้า 194-195

เท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับ tender offer แล้วแต่กรณีและมีการใช้ข้อเท็จจริงดังกล่าวในการซื้อขายหลักทรัพย์หรือไม่¹⁷

ตามมาตรา 189 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเรียกคืนผลกำไรจากกรณีที่พนักงานหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียน ได้รับจากการซื้อหรือขายหุ้นของบริษัทภายในระยะเวลา 6 เดือนหรือน้อยกว่านั้น นับแต่ได้รับการร้องขอจากผู้ถือหุ้นคนใดคนหนึ่ง ผู้ถือหุ้นคนนั้นสามารถฟ้องร้องศาลเพื่อเรียกผลกำไรดังกล่าวคืนมาในนามของบริษัทได้ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่า การซื้อขายหลักทรัพย์ดังกล่าวกระทำไปโดยการฉ้อฉลหรือโดยใช้ข้อมูลภายในหรือไม่ กล่าวคือ หากบุคคลภายในซึ่งได้แก่ กรรมการหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ที่ถือหุ้นตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดเข้าซื้อหุ้นบริษัทดังกล่าวและได้รับผลกำไรอันเนื่องมาจากการเข้าซื้อและขายหรือขายและซื้อหลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือน บริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ดังกล่าวสามารถใช้สิทธิเรียกคืนผลกำไรดังกล่าวได้ หรือผู้ถือหุ้นสามารถใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อบริษัทได้

1.2 กรณีศึกษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการเงิน การธนาคารในต่างประเทศ

1) ธนาคารบีซีซีไอ (Bank of Credit & Commerce-International)

ก. ลักษณะการกระทำความผิด

กรณีที่รัฐบาลอังกฤษได้สั่งปิดธนาคาร บีซีซีไอ (B.C.C.I.) เมื่อ 5 กรกฎาคม 2534 เนื่องจากธนาคารชาติได้พบหลักฐานการฉ้อโกงในธนาคาร มีการแก้ไขบัญชีในธนาคาร หลบเลี่ยงการแสดงหลักฐานไม่ยอมบันทึกยอดเงินฝากเงินกู้ลงในบัญชี ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้สอบบัญชีและผู้ควบคุมธนาคารพบเห็นความผิดในงบดุลของธนาคาร ทำให้บัญชีที่แสดงต่อหน้าสาธารณชนนั้น มิใช่บัญชีที่แสดงฐานะที่แท้จริงของธนาคาร เพราะได้มีการปิดบังยอดขาดทุนของธนาคาร ซึ่งเป็นวิธีการฉ้อฉลที่เคยใช้กันมาแล้ว โดยเอาเงินฝากใหม่ไปสมทบหนี้เก่า โดยไม่มีการลงบัญชีเงินฝากทั้งหมดที่เข้ามาสู่ธนาคาร ซึ่งคิดเป็นมูลค่าหลายล้านดอลลาร์ ซึ่งถลวิธีการฉ้อโกงดังกล่าวนี้ สามารถ

¹⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 193

ดำเนินการมาอย่างราบรื่นเป็นเวลานานนั้น จะต้องอาศัยความยินยอมและรู้เห็นจากบรรดาผู้มีอำนาจในธนาคารซึ่งรับผิดชอบในเรื่องการประกอบธนาคาร

ข. วิเคราะห์ลักษณะความผิดต่อธนาคาร

การฉ้อฉลของธุรกิจธนาคารในกรณีของ ธนาคาร บีซีซีไอ เป็นเรื่องอื้อฉาวมีหน่วยงานสืบราชการลับของสหรัฐอเมริกา (CIA) เข้ามามีส่วนช่วยในการให้บริการของธนาคาร บีซีซีไอ ในการส่งเงินไปให้ฝ่ายกบฏที่ต่อต้านรัฐบาลอาฟกานิสถาน โดยผ่านทางปากีสถาน ดังนั้น จึงได้ล่วงรู้ถึงภาวะของธนาคารและน่าจะได้ออกกล่าวแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมธุรกิจให้ทราบ นอกจากนี้ บีซีซีไอ ยังให้บริการแก่พ่อค้ายาเสพติดด้วย ในที่สุด ธนาคารได้พังทลายลงโดยสร้างความเสียหาย ความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมากที่ฝากเงินไว้กับธนาคาร ส่วนลักษณะการกระทำ ความผิดของธนาคาร ได้แก่

(1) มีลักษณะของการสมคบกันกระทำความผิด เพราะธนาคารมีเครือข่ายที่ใหญ่โต ดำเนินกิจการมานาน การกระทำการฉ้อโกงจะต้องมีผู้บริหารระดับสูงรู้เห็น สมคบการกระทำผิดด้วยกันในลักษณะเป็นองค์กรใหญ่

(2) เป็นแหล่งฟอกเงินที่สำคัญ เพราะธนาคารให้บริการแก่ผู้ค้ายาเสพติดให้โทษ ค้าอาวุธรวมอยู่ด้วย

(3) ลักษณะความผิด เป็นการฉ้อฉลปิดบังบัญชีงบดุลของธนาคาร

ค. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไข

จากการที่ได้ศึกษาถึงการกระทำความผิดต่อธนาคารนั้น จะพบว่า การตรวจสอบของธนาคารชาติของอังกฤษมีความล่าช้า เพราะได้มีการแก้ไขบัญชีของธนาคารมาเป็นเวลานานแล้ว หากธนาคารชาติมีความเข้มงวดในการใช้กฎหมายที่จะเข้าดูแล ตรวจสอบบัญชีการเงินของธนาคารอย่างใกล้ชิดแล้ว การทุจริตต่อธนาคารจะเกิดขึ้นได้ยาก

2) ธนาคารแบริงส์ (Barings)

ก. ลักษณะการกระทำความผิด

เหตุการณ์ที่เป็นตัวต้นเหตุทำให้บริษัทแบริงส์ ต้องมีอันเลิกล้มกิจการไปเกิดขึ้นเมื่อประมาณช่วงปลายปี ค.ศ. 1994 เมื่อ นิโคลัส ลีตัน ทำสัญญาซื้อ

ตราสารอนุพันธ์ (Derivatives) ในรูปของดัชนีนิเกอิ 225 โดยผ่านจากตลาดอนุพันธ์ สิงคโปร์ ที่ชื่อว่าซิมเม็กซ์ (SIMEX = Singapore International Monetary Exchange) และตลาดอนุพันธ์ไอซากา ญี่ปุ่น โดยมูลค่าสัญญาหนึ่งราคาประมาณ 120,000 ปอนด์ โดย ลีสันซื้อสัญญาดัชนีนิเกอิในบัญชีแบริงส์ถึง 20,076 สัญญา โดยไม่จัดการขายไปด้วยพร้อม ๆ กันเพื่อลดความเสี่ยง แต่ลีสันกับแจ๊งไปยังบริษัทแม่ในกรุงลอนดอนและตลาดหลักทรัพย์ซิมเม็กซ์ไว้อย่างตรงกันข้าม ทั้งนี้ ด้วยการคาดหวังว่าราคาหุ้นในญี่ปุ่น จะสูงขึ้นและดึงให้ดัชนีนิเกอิสูงตามไปด้วย แต่ได้เกิดแผ่นดินไหวที่เมืองโกเบ ราคาหุ้นในญี่ปุ่นจึงตกลงไปด้วยเป็นลำดับ ดัชนีนิเกอิอยู่ในระดับที่ติดลบ ทำให้บริษัท แบริงส์ต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมหาศาลถึง 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมากกว่าทุนสำรองของบริษัท จนในที่สุดต้องขายกิจการให้แก่บริษัท ING- International Nederlanden Group' NV ซึ่งเป็นบริษัทของประเทศเนเธอร์แลนด์ ในราคา 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ข. วิเคราะห์ลักษณะความผิดต่อธนาคาร

ความเสียหายของบริษัทแบริงส์ จนในที่สุดต้องล้มเลิกกิจการไป อาจวิเคราะห์สาเหตุได้ 3 ประการ คือ

ประการแรก เกิดจากการสมคบกันกระทำความผิด (Conspiracy) โดยมีข้อสังเกตว่า ลีสัน ไม่น่าจะทำผิดเพียงคนเดียวโดยลำพัง แต่น่าจะมีผู้ร่วมกระทำด้วยเป็นขบวนการใหญ่ โดยที่ ลีสัน เป็นเพียงกลไกในการลงทุน

ประการที่สอง เกิดจากการปกปิดซ่อนเร้น (Cover-up) มีการปลอมแปลงเอกสารและไม่แจ้งความจริงแก่คณะกรรมการควบคุมตลาดซิมเม็กซ์และผู้บริหารบริษัทแบริงส์ ลอนดอน

ประการที่สาม เกิดจากความไว้วางใจ (Cock-up) เนื่องจากผู้บริหารของบริษัทแบริงส์ พีแอลซี ซึ่งเป็นบริษัทแม่ ถูกกล่าวหาว่าไม่มีความรู้เรื่องการค้าหลักทรัพย์ล่วงหน้า ปล่อยปละละเลยไม่จัดการควบคุมอย่างรัดกุม ไม่มีการแบ่งงานอย่างชัดเจนในแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายเทรดเดอร์หรือผู้ค้าหลักทรัพย์ กับฝ่ายผู้ชำระบัญชี

นอกจากนี้ เกิดจากความบกพร่องของธนาคารชาติอังกฤษ ที่ไม่ติดตามการปฏิบัติงานของบริษัทแบริงส์ พีแอลซี และยังถูกโจมตีในเรื่องที่ไม่ให้ความช่วย

เหลือด้านการเงินในการกู้กิจการของบริษัทแบริงส์ ซึ่งเป็นสถาบันการเงินที่เก่าแก่ที่สุดของอังกฤษ

ค. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางแก้ไข

จากการวิเคราะห์ลักษณะความผิดของการกระทำต่อธนาคารนั้น มีปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สามารถจะดำเนินการแต่แรกเพื่อมิให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อธนาคารได้ เพราะความไว้วางใจต่อการบริหารของคนเพียงคนเดียวที่เคยมีผลงานสร้างกำไรให้แก่ธนาคารในอดีต ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวบุคคลจนไม่นึกถึงขั้นตอนของการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินธนาคาร ซึ่งจะต้องมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ต้องมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอจากผู้บริหารในระดับสูง ซึ่งจะเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ที่จะต้องให้การดูแลติดตามการปฏิบัติงานของระบบการธนาคารอย่างใกล้ชิด

2. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทย

2.1 สภาพปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมไทย

เศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมากและต่อเนื่องกันมา ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจเติบโต คือระหว่างปี 2531 ถึง 2533 เป็นยุคที่ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศขยายตัวสูงถึงปีละ 13.2, 12 และ 10 ตามลำดับ การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าว เอื้ออำนวยให้อาชญากรรมมีโอกาสฉกฉวยผลประโยชน์จากธุรกิจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจการเงินและการลงทุน ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมก็ประสบปัญหาในการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเพราะขาดความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญสำหรับความผิดทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น¹⁸

สถานการณ์ของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ปัจจุบันเกิดขึ้นมาหลายรูปแบบพร้อม ๆ กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติ อาชญากรรมทาง

¹⁸ Midyear Report 1994. The Nation. July, 1994.

เศรษฐกิจบางประเภทมีความสำคัญ เป็นที่สนใจและสร้างความเสียหายต่อส่วนรวมในวงกว้าง อาทิเช่น

ก. การกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน การเล่นแชร์อันเป็นการฉ้อโกงประชาชน นับเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจสำคัญอันดับแรก ๆ ที่สร้างความเสียหายเป็นจำนวนมากและมีผู้เสียหายหลายพันคน

ข. การปั่นหุ้น คือการทำให้หุ้นมีราคาสูงกว่าสภาพที่เป็นจริง อันถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน ทำให้ประชาชนที่ไม่ทราบข้อเท็จจริงอาจหลงผิดตกเป็นเหยื่อได้

ค. การฉ้อโกงบัตรเครดิต ประเทศไทยถูกเรียกว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “สามเหลี่ยมบัตรเครดิต” อันประกอบด้วยฮ่องกง มาเลเซีย และไทย ซึ่งเป็นองค์กรอาชญากรรมทางบัตรเครดิต ได้ปฏิบัติการฉ้อโกง โดยใช้บัตรเครดิตอย่างแพร่หลาย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการกระทำทางด้านอื่น ๆ เช่น การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการธุรกิจเพลงและภาพยนตร์ เป็นต้น

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเงินและการธนาคาร

1) การฉ้อโกง

ประมวลกฎหมายอาญา มีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

“มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดั่งว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 343 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำความผิดด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนหรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

สำหรับความผิดตามมาตรา 341 นี้ จะนำไปใช้ในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ที่กระทำผิดฐานฉ้อโกงธนาคาร ในกรณีที่มีการแจ้งข้อความทางด้านการเงินอันเป็นความเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง ซึ่งส่วนใหญ่ของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแก่การเงินการธนาคารจะมีความผิดฐานฉ้อโกงเป็นส่วนใหญ่หรือเป็นความผิดประธาน

2) การเงินการธนาคาร

พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้
“มาตรา 12 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี
- (2) ให้สินเชื่อแก่กรรมการ หรือประกันหนี้ใด ๆ ของกรรมการหรือรับรองหรืออาวัลหรือสอดเข้าแก้หน้าในตั๋วเงินที่กรรมการเป็นผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วหรือผู้สลักหลัง
- (3) รับหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นประกันหรือรับหุ้นของธนาคารพาณิชย์จากธนาคารพาณิชย์อื่นเป็นประกัน
- (4) ซื้อหรือมีไว้เป็นประกันซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่
- (ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับพนักงานและลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้น โดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการให้ความเห็นชอบนั้นจะกำหนดเงื่อนไข ๆ ไปด้วยก็ได้
- (ข) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือจากการประกันการให้สินเชื่อหรือจากการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้แก่ธนาคารพาณิชย์นั้นจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
- (5) ซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใดเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้นหรือซื้อหรือมีหุ้นมีมูลค่าหุ้นรวมกันทั้งสิ้นเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใดหรือหลายชนิดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไปด้วยก็ได้

(6) ซื้อหรือมีหุ้นธนาคารพาณิชย์อื่น เว้นแต่เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือการประกันการให้สินเชื่อแต่ต้องจำหน่ายภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ได้มาหรือเป็นการได้มาโดยได้รับผ่อนผันจากรัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

(7) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารพาณิชย์นั้นเป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับหรือเนื่องจากการกระทำหรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ นอกจากบำเหน็จ เงินเดือน เงินรางวัล และเงินเพิ่มอย่างอื่นบรรดาที่พึงจ่ายตามปกติ

(8) ขายหรือให้อสังหาริมทรัพย์ใด ๆ หรือสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแก่กรรมการหรือซื้อทรัพย์สินจากกรรมการ ทั้งนี้ รวมถึงบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมการตามมาตรา 12 ทวิด้วย เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(9) กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศหรือแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน หรือเป็นการผูกขาดหรือจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 44 ธนาคารพาณิชย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม...มาตรา 12 (2)

(3) (4) (5) (6) (7) (8) หรือ (9) ...ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา 46 ตี ความผิดตาม...มาตรา 44...ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้เปรียบเทียบตามมาตรา 46 วรรค ๒ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตรวจพบการกระทำความผิดหรือเกินกำหนดห้าปีนับแต่วันที่กระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ”

3) ตลาดหลักทรัพย์

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

“มาตรา 238 ห้ามมิให้บริษัทหลักทรัพย์หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือผู้มีส่วนได้เสียในหลักทรัพย์บอกกล่าวข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความใดโดยเจตนาให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานหรือราคาซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทหรือนิติบุคคลที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

มาตรา 239 ห้ามมิให้บริษัทหลักทรัพย์หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ หรือผู้มีส่วนได้เสียในหลักทรัพย์ แพร่ข่าวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ อันอาจทำให้นักลงทุนเข้าใจว่าหลักทรัพย์ใดจะมีราคาสูงขึ้นหรือลดลง เว้นแต่จะเป็นการแพร่ข่าวในข้อเท็จจริงที่ได้แจ้งไว้กับตลาดหลักทรัพย์แล้ว

มาตรา 240 ห้ามมิให้ผู้ใดแพร่ข่าวอันเป็นความเท็จให้เลื่องลือจนอาจทำให้นักลงทุนเข้าใจว่าหลักทรัพย์ใดจะมีราคาสูงขึ้นหรือลดลง

มาตรา 243 ในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

(1) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยรู้เห็นหรือตกลงกับบุคคลอื่นอันเป็นการอำพรางเพื่อให้นักลงทุนทั่วไปหลงผิดไปว่าขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหลักทรัพย์นั้น ได้มีการซื้อหรือขายกันมาก หรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง อันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดโดยตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่นทำการซื้อขายหลักทรัพย์ในลักษณะต่อเนื่องกัน อันเป็นผลทำให้การซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาด และการกระทำดังกล่าวได้กระทำไปเพื่อชักจูงให้นักลงทุนทั่วไปทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้น เว้นแต่เป็นการกระทำโดยสุจริตเพื่อปกป้องประโยชน์อันชอบธรรมของตน

มาตรา 296 ผู้ไต่ฝ่าฝิ่นมาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา 240... หรือ
 มาตรา 243 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของผล
 ประโยชน์ที่บุคคลนั้น ๆ ได้รับไว้หรือพึงจะได้รับเพราะการกระทำฝ่าฝิ่นดังกล่าว แต่ทั้งนี้
 ค่าปรับดังกล่าว ต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เกี่ยวกับลักษณะของการกระทำและบท
 กำหนดโทษ จะเห็นว่า มีความไม่สมคูลระหว่างลักษณะการกระทำผิดและโทษ ตลอดจน
 การบังคับใช้ ซึ่งแยกพิจารณาได้ 2 กรณี อันได้แก่ ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
 ผลโดยการเปิดเผยข้อมูล ตามมาตรา 238 มาตรา 239 และมาตรา 240 ของพระราช
 บัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งได้บัญญัติไว้ค่อนข้างกว้างและมี
 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับตลาดทุน นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดองค์
 ประกอบการกระทำผิดให้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของบุคคลอื่น มากกว่าเจตนาของผู้
 กระทำ จึงก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนถึงสิ่งที่กฎหมายต้องการลงโทษ ผลร้ายของกฎหมาย
 ลักษณะนี้เกิดขึ้นในสองลักษณะคือ ประการแรก ทำให้การส่งเสริมและการพัฒนาตลาด
 ทุนหยุดชะงัก เนื่องจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ลงทุนหยุดหรือชะลอกิจการต่าง ๆ ไม่ว่าจะ
 จะเป็นการระดมทุน หรือการลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อรอคูแนวทางในการบังคับใช้
 กฎหมายของรัฐ เพื่อให้ทราบถึงการกระทำที่รัฐประสงค์จะเอาผิด ซึ่งรัฐในฐานะผู้ใช้
 กฎหมายถึงแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดลักษณะการกระทำผิดไว้กว้าง ๆ ที่ง่ายต่อการบังคับ
 ใช้ก็ตาม แต่ในแง่ของการลงโทษอาญาซึ่งมีผลเป็นการรุดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่ง
 จะต้องมีความชอบธรรมในการลงโทษนั้นด้วย ผลก็คือ รัฐไม่ลงโทษการกระทำที่ผิด
 กฎหมายทุกกรณี แต่จะลงโทษเฉพาะกรณีที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสาธารณชนเท่า
 นั้น อันก่อให้เกิดผลร้าย ประการที่สอง เมื่อแนวทางและนโยบายการบังคับใช้กฎหมาย
 ที่ไม่แน่นอน ย่อมก่อให้เกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะกำหนดโทษไว้ค่อนข้าง
 สูงก็ตาม¹⁹

ความผิดตามกฎหมายหลักทรัพย์นั้น จะเกี่ยวข้องกับการกระทำความ
 ผิดในการปั่นหุ้น อันเป็นการฉ้อฉลและจงใจสร้างราคาในตลาด เพื่อปลูกเร้าและล่อ

¹⁹ วีระพงษ์ บุญญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่สอง. แก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุง.
 กรุงเทพฯ : นิติธรรม, 2540, หน้า 298

ประชาชนให้เข้ามาซื้อขายในตลาด แล้วผู้ปั่นหุ้นจะฉวยโอกาสขายหุ้นของคนให้แก่ประชาชนขณะหุ้นมีราคาสูงสุด ซึ่งกฎหมายของทุกประเทศส่วนใหญ่จึงบัญญัติให้เป็นความผิดทางอาญาและมีโทษจำคุกและโทษปรับในอัตราสูง

4) การฟอกเงิน

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

“มาตรา 13 เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานเมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- (1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎ

กระทรวง

(3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็ตาม

มาตรา 48 ในการตรวจสอบรายงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

มาตรา 49 ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว”

5) มาตรการสมคบ

ประมวลกฎหมายอาญา มีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

“มาตรา 210 ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร...”

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มีมาตราที่เกี่ยวข้องดังนี้

“มาตรา 8 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด...”

ทั้งสองมาตรานั้น บัญญัติขึ้นมาเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้ที่สมคบกันกระทำความผิด โดยที่ความผิดนั้นยังไม่ถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่ใช้ลงโทษแก่ผู้ที่เพียงแค่คบคิดกัน จะกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ มีองค์ประกอบของผู้กระทำความผิดต่างกัน และมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดไว้ต่างกัน

2.3 กรณีศึกษาคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเงิน การธนาคาร ในประเทศไทย

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ มักเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินหรือตลาดหลักทรัพย์ เช่น อาจเป็นผู้บริหารของสถาบันการเงินหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และได้อาศัยโอกาสในอาชีพของตนเอง กระทำความผิดทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นระยะเวลาานาน ๆ โดยที่ไม่มีผู้ใดทราบหรือพบเห็นถึงการกระทำผิดดังกล่าว²⁰

1) คดีฟ้องร้องเกี่ยวกับการทุจริตในปีปีซี

ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ประสบปัญหาภาวะการบริหารและการทุจริตขึ้นภายในธนาคาร โดยมีผู้บริหารระดับสูงของธนาคารเป็นผู้ฉ้อโกงเอง จนสร้างความเสียหายแก่ประชาชนและระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

²⁰ John. M. Carrol, Controlling White – Collar – Crime. Butter Worth Publishers Boston : London, (1982), p. 9-10

ก. ลักษณะของการกระทำความผิด

ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ มีปัญหาหนี้สินด้วยคุณภาพมาโดยตลอด การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ พ.ศ.2525 ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้รายงานต่อกระทรวงการคลังถึงปัญหาของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมาโดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถลงโทษอะไรได้มากไปกว่าการเปรียบเทียบปรับเป็นระยะ ๆ ตลอดมา

เมื่อที่ปรึกษาของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ได้เสนอแผนการปล่อยสินเชื่อเพื่อเทคโนโลยีโอเวอร์และโยกหนี้ด้วยคุณภาพที่สงสัยจะสูญไปไว้ต่างประเทศในรูปแบบการลงทุนในหุ้นและตราสารที่มีความเสี่ยงสูงนั้น จะทำให้มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น แต่ว่าเบื้องหลังความผิดปกติของตัวเลขกำไรนั้นเนื่องมาจากการปล่อยกู้ให้นักธุรกิจทั้งของไทยและต่างประเทศ นักการเมืองบางกลุ่ม เพื่อเทคโนโลยีโอเวอร์บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีผลประกอบการขาดทุนหรือขาดสภาพคล่อง

ต่อมา เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ตรวจพบความผิด จึงได้ร้องทุกข์ต่อกรมตำรวจให้ดำเนินคดีผู้บริหารธนาคารรวม 7 คน ในข้อหาขโมยทรัพย์และตกแต่งบัญชี อันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 24 ทวิและมาตรา 46 ทวิแห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 เมื่อตำรวจสอบสวนเสร็จได้ส่งสำนวนพร้อมความเห็นสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการเพื่อสั่งคดีฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

ข. วิเคราะห์ความผิด

ความผิดของผู้บริหารธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การนั้น เป็นการกระทำที่เป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ตามมาตรา 24 ทวิ นอกจากนี้ ผู้บริหารของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ยังมีความผิดฐานขโมยอกสินทรัพย์ของธนาคาร และมีการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสมคบกันกระทำผิด ที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมด้วยเพราะมีผู้ร่วมกระทำผิดหลายคน และได้กระทำผิดอย่างเป็นระบบมีการวางแผนที่ละขั้นตอน โดยแผนการส่วนใหญ่จะมาจากที่ปรึกษาของธนาคารซึ่งมีความรู้ความชำนาญในด้านการโยกย้าย โอนเงินเพื่อเข้าครอบงำกิจการอื่น (takeover) โดยต้องการให้ประชาชนเห็นถึงความมั่นคงของธนาคาร

กรุงเทพมหานครพาณิชย์การนั่นเอง อันมีลักษณะเป็นการกระทำที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยแท้ที่พบเห็นการกระทำความผิดได้ยาก นอกจากผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการเงินการธนาคารอย่างแท้จริง

2) คดีปั่นหุ้นราชาเงินทุน

ก. ลักษณะของการกระทำความผิด

จำเลยที่ 1 ได้จัดตั้งบริษัทราชาเงินทุน เมื่อ พ.ศ. 2509 โดยระยะแรกให้ชื่อว่า บริษัทราชาเงินทุน อินเวสเมนต์ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท ราชาเงินทุน เมื่อ พ.ศ. 2515 หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2516 ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ ซึ่งดำเนินงานเต็มรูปแบบเช่นบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทั้งหลาย

หลังจากนั้น ธุรกิจของบริษัทราชาเงินทุน ได้ขยายอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะหลังการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2518 ได้เติบโตอย่างมาก ขนาดของทรัพย์สินที่เคยอยู่ที่ระดับ 102.2 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2518 ได้เพิ่มเป็น 431.6 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2520 ซึ่งใช้ระยะเวลาเพียง 1 ปี บริษัทราชาเงินทุน เติบโตสูงเกินกว่า 300 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ระบบของธุรกิจการเงินและหลักทรัพย์ในขณะนั้นมีอัตราการเติบโตเพียง 36 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ทั้งชื่อเสียงที่โด่งดังขึ้น ประกอบกับกลยุทธ์ในการระดมเงินฝากจากประชาชนด้วยการให้อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ จำเลยที่ 1 นำเอาบริษัทราชาเงินทุน เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เมื่อ 19 กันยายน 2520 ทำให้นักลงทุนสนใจซื้อหุ้นบริษัทราชาเงินทุนเป็นอันมาก เพราะเชื่อว่าเป็นบริษัทที่มีความมั่นคงและทำกำไรได้อย่างมากและรวดเร็ว ความสนใจซื้อหุ้นของบริษัทราชาเงินทุนส่งผลให้หุ้นของบริษัทราชาเงินทุนกลายเป็นหุ้นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ด้วยการซื้อขายหุ้นในวันแรกที่เข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ในราคาหุ้นละ 275 บาท หลังจากนั้นเพียงระยะเวลาปีเศษ ๆ หุ้นของบริษัทราชาเงินทุนได้เพิ่มขึ้นเป็นราคา 2,470 บาทต่อหุ้น

ด้วยเหตุนี้ ความสนใจของสื่อมวลชนและธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการทราบข่าวว่าเพราะเหตุใดบริษัทราชาเงินทุนจึงได้เติบโตอย่างรวดเร็ว และธนาคารแห่งประเทศไทยได้พยายามตักเตือนผู้ซื้อหุ้นให้ระมัดระวังในการซื้อ เพราะต่างสรุปตรงกันว่าความสำเร็จที่แท้จริงของบริษัทราชาเงินทุนคือ การทำกำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์

หรือ “เล่นหุ้น” นั่นเอง ด้วยการติดตามบริษัทราชาเงินทุนอย่างใกล้ชิด มีการกล่าวว่ กลุ่ม
ราชาเงินทุนภายใต้การนำของจำเลยที่ 1 ทำธุรกิจไม่สุจริต ซื่อขายหุ้นของตนเอง สร้าง
ราคาหุ้นของตนเอง ทำกำไรให้ตนเอง ที่เรียกว่า “ปั่นหุ้น” นั่นเอง

การเสนอข่าวที่สำคัญคือ จำเลยที่ 1 ใช้บริษัทในเครือชักย้ายถ่ายเทเงินจากราชา
เงินทุนและใช้บริษัทในเครือ 3 แห่งคือ บริษัทราชามาร์เกตคิง บริษัทอีคอนไทย และ
บริษัทไฮอิน ซื่อขายหุ้นของบริษัทราชาเงินทุน เพื่อสร้างราคาหุ้นขึ้นไป ซึ่งการเสนอ
ข่าวด้านลบต่อเนื่องคิดต่อกันมา และผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทยไม่พอใจการทำ
ธุรกิจของบริษัทราชาเงินทุน ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน
ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ออกมาเพื่อดำเนินการแก่บริษัท
ราชาเงินทุนโดยเฉพาะ โดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยอ้างว่า ออกกฎหมายมาเพื่อ
ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

แต่สิ่งที่เป็นต้นเหตุทำให้บริษัทราชาเงินทุนประสบปัญหาอย่างมากคือ การ
เสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ในช่วงต้นเดือนมีนาคม 2522 ที่ระบุว่า เจ้าของบริษัทราชาเงิน
ทุน ถูกปฏิเสธการจ่ายเงินที่ธนาคารกรุงเทพ สาขาวิสุทธิกษัตริย์ ทำให้ประชาชนแตกค
พากันไปถอนเงินจากรัฐราชาเงินทุนอย่างต่อเนื่อง และราคาหุ้นของบริษัทราชาเงินทุน
ลดต่ำลงจนผู้ซื้อหุ้นขาดทุนมากมาย การเสนอข่าวของสื่อมวลชนดังกล่าวมีผลให้บริษัท
ราชาเงินทุน ไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการต่อไปได้ จนต้องล้มกิจการลงในที่สุด

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้ายึดกิจการของบริษัทราชาเงินทุน พร้อมกับ
ประกาศจะดำเนินคดีกับจำเลยที่ 1 กับพวก ซึ่งกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรวบรวม
พยานหลักฐานที่จะดำเนินการให้อัยการฟ้องร้องได้ ก็ล่วงเลยระยะเวลาจนถึง 5 ปี
(จากปี พ.ศ.2522-2527) โดยอัยการฟ้องจำเลยที่ 1 กับพวกในข้อหา ปั่นหุ้น ฉ้อโกง
ประชาชน ท่างบุคคลเท็จ แสดงกำไรของบริษัทไม่เป็นความจริง และการโอนหุ้นออกจาก
ห้องมั่นคงของบริษัทโดยมิชอบ ซึ่งศาลใช้เวลาในการพิจารณาคดี นานถึง 10 ปี ศาลฎีกา
จึงได้พิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 1 กับพวก เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2537 ซึ่งศาลฎีกาได้
วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาว่า

การที่โจทก์ฟ้องว่าบริษัทแสดงบัญชีกำไรสูงกว่าความเป็นจริงโดยวิธีการซื่อขาย
หุ้นกันเองกับบริษัทในเครือ นั้น ปรากฏว่ามีหุ้นที่ซื่อขายกันสูงกว่าราคาซื่อขายในตลาด

หลักทรัพย์มีจำนวนกว่าสองล้านหุ้น ซึ่งหากบริษัทราชาเงินทุนต้องการแสดงกำไรสูงเกินความเป็นจริงเพื่อหลอกลวงประชาชนแล้ว น่าจะแสดงราคาซื้อขายตามราคาซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะทำให้สามารถแสดงกำไรได้สูงกว่ากำไรที่ปรากฏในงบดุลที่โฆษณาอีกมาก ศาลจึงไม่เชื่อว่าจำเลยแสดงกำไรสูงกว่าความเป็นจริง

ส่วนข้อหาปั่นหุ้นเพื่อเอาประโยชน์จากการที่หุ้นมีราคาสูงขึ้นโดยไม่เป็นความจริงนั้น เป็นการซื้อขายกระจายกันไปทั่วทุกบริษัทสมาชิก ไม่มีการซื้อเพื่อสร้างราคาให้สูงขึ้นโดยไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด ศาลจึงไม่เชื่อว่า จำเลยปั่นหุ้นเพื่อเอาประโยชน์จากการที่หุ้นมีราคาสูงขึ้นตามโจทก์ฟ้อง

เกี่ยวกับการฉ้อโกงนั้น เกิดจากการเสนอข่าวที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชน จึงทำให้ประชาชนถอนเงินเพราะแตกตื่นเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งบริษัทจำเลยไม่สามารถหาเงินมาจ่ายคืนได้ทันเพราะนำเงินไปหาผลประโยชน์เพื่อนำมาจ่ายเป็นดอกเบี้ยแก่ผู้ฝากเงิน ซึ่งเป็นลักษณะการดำเนินงานตามปกติ จึงไม่ใช่เกิดจากการดำเนินธุรกิจที่ผิดพลาดของผู้บริหารบริษัทราชาเงินทุน ศาลจึงพิพากษายกฟ้อง

ข. วิเคราะห์คดีของบริษัทราชาเงินทุน จำกัด

จากการที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีของจำเลยที่ 1. ยังมีหลายคนแสดงความแปลกใจว่า จำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ โดยเฉพาะอัยการที่ฟ้องคดีจำเลยที่ 1 นั้น รู้สึกแปลกใจที่ศาลยกฟ้องคดี เพราะตลอดระยะเวลา 5 ปี ได้พยายามดำเนินคดีอย่างต่อเนื่องเพราะเห็นว่าประชาชนมีความเสียหายเป็นจำนวนสูงถึง 1,500 ล้านบาท ซึ่งความเสียหายดังกล่าว อัยการมีความเห็นสอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทยว่า เป็นผลมาจากพฤติการณ์ของจำเลยที่ 1

แต่ทางหนึ่งที่ จำเลยที่ 1 ถูกดำเนินคดีครั้งนี้ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า²¹ จำเลยที่ 1 ถูก “กระหน่ำ” จากคู่แข่งทางธุรกิจที่เสียประโยชน์จึงได้สร้างข่าวต่าง ๆ นานา ใส่ร้ายจำเลยที่ 1 จนทำให้ประชาชนตื่นตกใจ ต่างพากันถอนเงินจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ของจำเลยที่ 1 จนดำรงธุรกิจอยู่ต่อไปไม่ได้ และบริษัทราชาเงินทุนต้องล้มเลิกกิจการ จนถูกดำเนินคดีทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน จนในที่สุดศาลได้ยกฟ้อง ซึ่งกรณีนี้ เป็นไป

²¹ ทรงเกียรติ ชาติวัฒนานนท์. “ผมถูกใส่ร้าย” วารสารดอกเบี้ย. ปีที่ 16 ฉบับ 207. (ก.ย. 2541)

ได้หรือไม่ที่กฎหมายที่ใช้ควบคุมสถาบันการเงินทั้งหลาย ที่ประกาศใช้นั้น มีช่องโหว่ของกฎหมายมากมายทำให้ไม่สามารถดำเนินการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดได้

3) คดีปั่นหุ้นธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (บีบีซี.)

ก. ลักษณะการกระทำความผิด

คดีปั่นหุ้นบีบีซี. นับเป็นความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์คดีแรกที่มีการฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ความผิดเกิดขึ้นเมื่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือ ก.ล.ต. ซึ่งเป็นหน่วยงานของทางราชการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อกำกับและดูแลตลาดทุน ได้ติดตามการซื้อขายหุ้นของ บีบีซี. ได้พบว่า มีการซื้อขายผิดปกติไปจากสภาพของตลาด เพราะตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2535 ปริมาณการซื้อขายหุ้นของธนาคารบีบีซี. ได้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่มากนักโดยมีปริมาณการซื้อขายอยู่ระหว่าง 0.05 ล้านหุ้น ถึง 24.39 ล้านหุ้นหรือเฉลี่ยวันละ 1.7 ล้านหุ้นมีราคาหุ้นเคลื่อนไหวอยู่ที่ระหว่างราคา 10 บาทถึง 15.75 บาท หรือเฉลี่ย 11.92 บาท แต่ในช่วงดังกล่าว ปริมาณการซื้อขายหุ้นได้ปรับตัวสูงขึ้นมาก โดยมีปริมาณซื้อขายระหว่าง 4.74 ล้านหุ้น ถึง 46.77 ล้านหุ้น หรือเฉลี่ยวันละ 14.15 ล้านหุ้น มีราคาเพิ่มขึ้นเป็น 40.75 บาท ในวันที่ 29 ตุลาคม 2535 ก.ล.ต. จึงได้รวบรวมหลักฐานเอกสารต่าง ๆ พร้อมตรวจสอบผู้ซื้อขายว่ามีลักษณะการเกี่ยวข้องและต่อเนื่องหรือมีการอำพรางราคาให้ผิดปกติหรือไม่

เมื่อ ก.ล.ต.วินิจฉัยหลักฐานแล้วว่ามีน้ำหนัก คือ ในการซื้อขายหุ้นของ บีบีซี. ของจำเลยที่ 1 และพวก มีการนำเงินของคนและเงินที่ได้รับโอนมาจากบุคคลภายนอกในกลุ่มมาใช้ในการชำระราคาซื้อหุ้น และจำเลยที่ 1 กับพวก ได้ร่วมกันซื้อหุ้น บีบีซี. ในปริมาณมากอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 118,070,700 หุ้น เพื่อให้ราคาหุ้นของ บีบีซี. เพิ่มขึ้นและในบางครั้งได้เข้าซื้อหุ้นของบีบีซี. ทุกครั้งที่เห็นว่าราคาหุ้นมีแนวโน้มต่ำลง เพื่อรักษาระดับราคาหุ้นไว้ เป็นผลให้ปริมาณการซื้อขายและราคาหุ้นของธนาคารดังกล่าวได้เพิ่มสูงขึ้นมากผิดปกติไปจากสภาพปกติของราคาตลาด เพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าหุ้นดังกล่าวมีผู้สนใจจำนวนมาก เป็นการอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดในปริมาณการซื้อขายและราคาหุ้นของบีบีซี. อันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด

การกระทำของกลุ่มบุคคลทั้งหมดนี้ ได้กระทำโดยใช้บุคคลจำนวนมากซื้อหุ้นธนาคารผ่านบริษัทหลักทรัพย์และบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์หลายแห่ง โดยได้ชำระราคาซื้อหุ้นด้วยเงินของตนเองและเงินที่ได้รับโอนในระหว่างบุคคลในกลุ่ม

วันที่ 18 พฤศจิกายน 2535 คณะกรรมการ ก.ล.ต. ได้ดำเนินการกล่าวโทษจำเลยที่ 1 และพวกจำนวน 12 คน ต่อพนักงานสอบสวนกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจในข้อหาปั่นหุ้นของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ และข้อหาเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ โดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

วันที่ 18 มีนาคม 2536 พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ยื่นฟ้องจำเลยที่ 1 กับพวกรวม 12 คนเป็นจำเลย โดยการกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมกระทำความผิดฐานปั่นหุ้นธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ที่เข้าข่ายผิดต่อพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 243 มาตรา 246 มาตรา 298 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 มาตรา 91 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2536 (ฉบับที่ 6) มาตรา 4 ประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ของกิจการ และประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. เรื่องหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการในการเข้าถือหลักทรัพย์หรือครอบงำกิจการ

หลังจากศาลได้สืบพยานโจทก์และพยานจำเลยนานประมาณ 1 ปี ศาลอาญาได้พิพากษายกฟ้องคดีปั่นหุ้นดังกล่าว เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2537 โจทก์ได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์ ต่อมาวันที่ 9 พฤษภาคม 2538 ศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้ยกฟ้องจำเลยที่ 1 กับพวก โจทก์จึงได้ฎีกาคัดค้านยังศาลฎีกาเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2538

วันที่ 5 กรกฎาคม 2539 ศาลฎีกา ได้นัดฟังคำตัดสินคดีปั่นหุ้นธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ซึ่งมีจำเลยที่ 1 และพวกรวม 12 คน ซึ่งศาลฎีกาได้ยืนตามคำพิพากษาตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ให้ยกฟ้องจำเลยที่ 1 กับพวก²²

ข. เหตุผลที่ศาลทั้งสามยกฟ้องคดีปั่นหุ้นบีบีซี.

ข้อหาแรก พนักงานอัยการระบุว่า จำเลยที่ 1 และพวกได้ร่วมกันซื้อหุ้น บีบีซี. โดยใช้เงินสดและเงินกู้ผ่านบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์นครหลวงเครดิต บริษัทเงินทุน

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1776/2539

หลักทรัพย์ศรีมิตร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยฟูจิ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์นวมกิจ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ร่วมเสริมกิจ และบริษัทหลักทรัพย์เอกเอเชีย โดยจำเลยทั้ง 12 คน ได้ร่วมกันซื้อหุ้นโดยรู้เห็นและตกลงกัน อันเป็นการอำพรางเพื่อให้บุคคลอื่นทั่วไปหลงผิดว่า ขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หลักทรัพย์ได้มีการซื้อหรือขายกันมาก หรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไป อันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อชักจูงให้บุคคลทั่วไปทำการซื้อขายหลักทรัพย์

ข้อหานี้ ศาลฎีกาได้พิจารณาว่า ตามที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยซื้อหุ้นขายหุ้นโดยอำพรางตามมาตรา 243 นั้น ศาลเห็นว่า จำเลยทั้ง 12 คนซื้อหุ้น บีบีซี ในนามของตน ซึ่งการเปิดบัญชีเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์นั้น สามารถใช้ชื่อร่วมกันได้เช่นเดียวกับ การเปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ การสั่งซื้อหุ้นของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด กิติ การชำระราคาซื้อหุ้นที่สั่งซื้อกิติ จำเลยที่ 1 กับจำเลยดังกล่าว ได้ปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกประการ จำเลยทั้ง 12 คน จึงไม่มีความผิดตามมาตรา 243

ข้อหาที่สองคือ ร่วมกันทำการซื้อขายหลักทรัพย์ในลักษณะต่อเนื่อง ทำให้การซื้อขายหลักทรัพย์นั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาดและการกระทำความดังกล่าวทำไปเพื่อจูงใจให้บุคคลทั่วไปทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้น

ตามข้อหานี้ ศาลพิจารณาว่า จำเลยทั้ง 12 คน ได้แจ้งความประสงค์ต่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ต้องการเข้าครองงำกิจการธนาคารดังกล่าว จึงทำให้ต้องมีการซื้อหรือขายอย่างต่อเนื่อง ข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยทั้ง 12 คน ร่วมกันซื้อเพื่ออำพรางให้บุคคลทั่วไปหลงผิดว่าหุ้นบีบีซี มีการซื้อหรือขายกันมาก และฟังไม่ได้ว่าการซื้อหุ้นดังกล่าวทำให้การซื้อหรือขายหุ้นบีบีซี ผิดไปจากสภาพปกติของตลาด

ข้อหาที่สามคือ ร่วมกันไม่รายงานการได้มาซึ่งหลักทรัพย์ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ทราบทุกครั้งที่มีจำนวนหุ้นเพิ่มขึ้นทุกร้อยละของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดภายในวันที่ทำการถัดจากวันที่ได้มา

ตามข้อหานี้ ข้อเท็จจริงยุติตามศาลอุทธรณ์ฟังได้ว่า มีเพียงจำเลยที่ 1 เท่านั้นที่ซื้อหุ้นเกินร้อยละ 5 แต่ไม่เกินร้อยละ 25 ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และศาลมี

ความเห็นที่ว่าจำเลยที่ 1 ได้รายงานการได้มาซึ่งหลักทรัพย์ให้ทาง ก.ล.ต.แล้ว แต่ทาง ก.ล.ต.มิได้ท้วงติงกลับมาแต่อย่างใด ส่วนจำเลยอื่น ๆ ชื้อหุ้นไม่ถึงร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

ข้อหาสุดท้ายคือ จำเลยที่ 1 ร่วมกับพวก ไม่จัดทำคำเสนอซื้อหุ้นของกิจการทั่วไปและไม่ปฏิบัติตาม ประกาศของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เรื่องหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อการครอบงำกิจการ เมื่อได้หุ้นเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 25 ขึ้นไปของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของกิจการนั้น

ตามข้อหานี้ ปัญหาคือว่า จะต้องนับหุ้นของจำเลยทั้ง 12 คนรวมกันแล้ว ปฏิบัติตามมาตรา 246 มาตรา 247 หรือเป็นผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว ศาลฎีกาเห็นว่า ตามกฎหมายระบุว่า ต้องเป็นกรณีถือหุ้นคนเดียว และถือเอาว่าไม่ให้เอาคู่สมรสกับบุคคลไม่บรรลุนิติภาวะเป็นบุคคลตามมาตรา 246 ด้วย กรณีจำเลยจึงไม่เข้าข่ายที่จะนับหุ้นรวมกันตามมาตราดังกล่าว ส่วนที่โจทก์อ้างว่า จำเลยถือหุ้นรวมกัน จึงต้องนับหุ้นรวมกัน โดยจำเลยนำสืบว่า จำเลยต่างคนต่างเปิดบัญชีในนามของตนเองแยกต่างหากกันและแต่ละคนตัดสินใจซื้อกันเองแล้วแต่จะเก็งกำไร จำนวนก็ต่างกัน วันที่ซื้อก็ต่างกัน แม้จะใช้สถานที่ซื้อแห่งเดียวกันแต่ก็ซื้อหุ้นผ่านโบรกเกอร์หลายแห่ง

ตามข้อเท็จจริงข้างต้นยังไม่พอฟังได้ว่าจำเลยทั้ง 12 คน ร่วมกันซื้อหุ้นของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การอันจะต้อนนำมาวมกันดังที่โจทก์อ้าง ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 ไม่ได้รายงานการได้มาของหุ้นอีก จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง ฎีกาโจทก์ฟังไม่ขึ้นอีกเช่นกัน ศาลฎีกาพิพากษายืน

3. เปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจตามกฎหมายของต่างประเทศกับกฎหมายของประเทศไทย

3.1 กรณีการฉ้อโกงการเงินการธนาคาร

1. ประเทศอังกฤษ มีกฎหมาย Law and Practice Relating to Banking ซึ่งกล่าวถึงความผิดต่าง ๆ ที่ธนาคารอาจทำความเสียหายขึ้น ได้แก่ การเสนอข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ในลักษณะเป็นการหลอกลวง และการกระทำผิดซึ่งเกิดจากความเพอโรในการทำธุรกรรมของธนาคาร

2. ประเทศสหรัฐอเมริกา มี Federal Securities Laws ได้ห้ามมิให้กรรมการ พนักงานบริษัทหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ อาศัยประโยชน์จากข้อมูลภายในเกี่ยวกับบริษัทที่ได้มาเนื่องจากสภาพของงาน การกระทำของกรรมการ พนักงานบริษัทหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จะเป็นความผิดต่อเมื่อมีการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือฉ้อโกงในการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นความผิดอาญาในเรื่องฉ้อโกงเหมือนเช่นกรณีทั่ว ๆ ไป

3. ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมาย The Securities Exchange Laws 1984 (The Amendment 1989) บังคับใช้เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ได้กระทำการอันไม่เป็นธรรมที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

สำหรับประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ใ้บัญญัติในเรื่องการฉ้อโกง ในกรณีที่มีการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งที่เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ และมาตรา 343 ที่ลงโทษผู้กระทำความผิดขึ้นเมื่อมีลักษณะของการกระทำอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน

จากการเปรียบเทียบ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ต่างบัญญัติถึงการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จและการกระทำในลักษณะของความไม่เป็นธรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์อันมีลักษณะเป็นการฉ้อโกง ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่ใช้ดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิดในกรณีของการกระทำผิดเกี่ยวกับ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนประเทศไทย ลักษณะความผิดก็จะเป็นอย่างเดียวกับของต่างประเทศคือ แจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง แต่กฎหมายของประเทศไทย จะใช้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญาทั่วไปมิได้มุ่งประสงค์ที่จะดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร เหมือนดังเช่นกฎหมายของต่างประเทศ

3.2 กรณีการปันหุ้น

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมาย มี พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ปี ค.ศ. 1934 (Securities Exchange Act 1934 หรือ SEC) ให้อำนาจองค์กรของรัฐในการตรวจสอบและกำกับดูแลที่เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายของสถาบันการเงิน

2. ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมาย The Securities Exchange Laws 1984 (The Amendment 1989) บังคับใช้เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ได้กระทำการอันไม่เป็นธรรมที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

ส่วนประเทศอังกฤษ ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

พ.ศ. 2535 บัญญัติเกี่ยวกับความผิดในการปั่นหุ้นไว้ใน มาตรา 238 ห้ามมิให้บริษัทหลักทรัพย์หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทที่ออกหลักทรัพย์หรือผู้มีส่วนได้เสียในหลักทรัพย์บอกกล่าวข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความใดโดยเจตนาให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานหรือราคาซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทหรือนิติบุคคลที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

มาตรา 239 ห้ามมิให้บริษัทหลักทรัพย์หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ หรือผู้มีส่วนได้เสียในหลักทรัพย์ แพร่ข่าวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ อันอาจทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าหลักทรัพย์ใดจะมีราคาสูงขึ้นหรือลดลง เว้นแต่จะเป็นการแพร่ข่าวในข้อเท็จจริงที่ได้แจ้งไว้กับตลาดหลักทรัพย์แล้ว

มาตรา 240 ห้ามมิให้ผู้ใดแพร่ข่าวอันเป็นความเท็จให้เลื่องลือจนอาจทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าหลักทรัพย์ใดจะมีราคาสูงขึ้นหรือลดลง

มาตรา 243 ในการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

(1) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์โดยรู้เห็นหรือตกลงกับบุคคลอื่นอันเป็นการอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดไปว่าขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหลักทรัพย์นั้น ได้มีการซื้อหรือขายกันมาก หรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลง อันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดโดยตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่นทำการซื้อขายหลักทรัพย์ในลักษณะต่อเนื่องกัน อันเป็นผลทำให้การซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาด และการกระทำดังกล่าวได้กระทำไปเพื่อชักจูงให้บุคคลทั่วไปทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้น เว้นแต่เป็นการกระทำโดยสุจริตเพื่อปกป้องประโยชน์อันชอบธรรมของตน

จากการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ในกรณีการปิ่นหุ่นนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาจะให้อำนาจของรัฐในการกำกับดูแลสถาบันการเงินมิให้มีการกระทำอันไม่เป็นธรรมขึ้นในการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งก็เช่นเดียวกันกับประเทศญี่ปุ่น ที่ให้มีการซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยความเป็นธรรม ซึ่งกรณีนี้ประเทศไทย ในกรณีของการห้ามมิให้ปิ่นหุ่นนั้นก็คือกรณีของการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์นั่นเอง

3.3 กรณีการฟอกเงิน

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Money Laundering Regulation 1993) ที่กำหนดให้สถาบันการเงินธนาคาร ต้องมีหน้าที่บันทึกข้อมูลการทำธุรกรรมในครั้งแรกของลูกค้า และกำหนดให้สถาบันการเงินต้องจัดทำบันทึกการโอนเงินต่าง ๆ ครั้งหนึ่งเกินกว่า 15,000 ดอลลาร์ ให้แก่หน่วยงาน National Criminal Intelligence Services หรือ NICS ทราบ

สำหรับประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตาม มาตรา 13 เมื่อมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงิน มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานเมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

- (1) ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดใน

กฎกระทรวง

- (3) ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ (2) หรือไม่ก็ตาม

มาตรา 48 ในการตรวจสอบรายงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขาธิการจะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งไปก่อนแล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรม

จากการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย ต่างกำหนดการควบคุมการฟอกเงินไว้ให้ธนาคารทำการตรวจสอบการ ทำธุรกรรมทางการเงินแก่ลูกค้าของธนาคารไว้เช่นเดียวกัน

3.4 การใช้มาตรการสมคบ

1. ประเทศอังกฤษ มีการนำมาตรการสมคบมาใช้ ตามหลักกฎหมาย อังกฤษได้บัญญัติเป็นความผิดตั้งแต่ได้มีการตกลงหรือได้มีการกำหนดแผนการร่วมกัน ระหว่างผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะได้มีการกระทำตามที่ตกลงกันหรือไม่

2. ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการใช้มาตรการสมคบตามแนวคิดของระบบ Common Law ในหลักเกณฑ์เรื่องผู้กระทำความผิดหลายคน ซึ่งไม่ถึงขนาดเป็นตัวการร่วม หรือลักษณะของผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แต่เมื่อมีการสมคบกันและมีการกระทำ ตามที่ตกลงกันไว้ ผู้ที่ร่วมสมคบต้องรับผิดชอบในความผิดสำเรื่อนั้น แต่ตามกฎหมายนี้ ไม่สามารถที่จะจัดการกับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ จึงได้มีการออก กฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Act 1970 (RICO) ซึ่งเป็น กฎหมายที่ใช้ได้ตอขององค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวกับบริษัทอาชญากรรมรวมถึงสมาชิกทุกคนในบริษัท ไม่ว่าจะกระทำความผิดประเภทไหนก็ตาม จะถูกฟ้องภายใต้กฎหมายนี้

ส่วนประเทศญี่ปุ่น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

สำหรับประเทศไทย การนำมาตรการสมคบมาใช้นั้น มีการใช้นานแล้วตั้งแต่เริ่มบังคับใช้กฎหมายอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อการทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ใน ภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร ต้องระวางโทษ... และตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 บัญญัติว่า ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษ...

จากการเปรียบเทียบ กฎหมายของต่างประเทศทั้งประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น มีการนำมาตรการสมคบมาใช้ โดยเฉพาะกับความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนประเทศไทยนั้น การใช้มาตรการสมคบในการดำเนินคดีแก่ผู้

กระทำความผิดนั้น กฎหมายของไทยยังมีจุดอ่อนที่จะนำมาดำเนินการแก่ผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพราะตามกฎหมายอาญา มาตรา 210 นั้น ผู้ร่วมสมคบนั้น ต้องมีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ส่วนผู้สมคบตามกฎหมายของต่างประเทศนั้น สมคบกัน 2 คนก็เป็นความผิดแล้ว นอกจากนี้ มาตรา 210 ยังได้จำกัดประเภทของความผิดที่จะเป็นการสมคบกัน คือ ต้องกระทำความผิดตามภาคสองของประมวลกฎหมายอาญา และความผิดนั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ซึ่งในกรณีนี้ การที่จะนำกฎหมายอาญา มาตรา 210 ไปดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้นั้น ได้แก่ความผิดฐานร่วมกันฉ้อ โกง หรือยักยอก เท่านั้น

ส่วนความผิดฐานสมคบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 นั้น ยังมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ เพราะใช้ได้เพียงกรณีของการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเท่านั้น จะนำความผิดฐานสมคบตามมาตรา 8 นี้ ไปใช้ในกรณีอื่นไม่ได้ ดังนั้น ในกรณีของประเทศไทย การนำเอามาตรการสมคบมาใช้เพื่อปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อผลในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จากการที่ได้ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งของต่างประเทศและกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย รวมถึงได้ศึกษาคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาแล้ว รวมถึงการศึกษารเปรียบเทียบการกระทำผิดในกรณีต่าง ๆ ที่เป็นความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ในบทความต่อไป จะได้ศึกษาถึงปัญหาข้อบกพร่องที่ทำให้การปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนจะได้ศึกษาถึงแนวทางในการใช้มาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

จากการที่ได้ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของต่างประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ตลอดจนได้ศึกษาคดีตัวอย่างที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาชญากรรมเศรษฐกิจทั้งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศและประเทศไทยมาแล้วในบทที่ 3 นั้น สำหรับในบทที่ 4 นี้ จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจว่ามีความบกพร่องอย่างไร จึงทำให้การปราบปรามการกระทำผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจจึงไม่ประสบผลสำเร็จอย่างที่คาดหวังไว้ ต่อจากนั้น จะได้วิเคราะห์แนวทางในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นลำดับต่อไป

1. ปัญหาข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

1.1 ปัญหาในชั้นสืบสวน สอบสวน จับกุม

เจ้าพนักงานตำรวจในกระบวนการยุติธรรม อาจแยกออกได้เป็น 2 ประเภท ตามหน้าที่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ตำรวจฝ่ายสืบสวนปราบปรามที่มีอำนาจสืบสวน – จับกุม และตำรวจที่มีอำนาจสอบสวน โดยตำรวจสอบสวนก็มีอำนาจสืบสวน – จับกุม ด้วย แต่สำหรับคดีทางเศรษฐกิจ ได้มีการตั้งกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ (สศก.) ขึ้นมาสืบสวนสอบสวนคดีประเภทนี้โดยเฉพาะ

เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน ไปถึงผู้เกี่ยวข้องหรือผู้กระทำผิดให้ได้ว่าทำผิดอย่างไร เช่น คดีปั่นหุ้น พยานเอกสารที่เกี่ยวข้องนอกจากที่ตำรวจรับจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แล้ว จะต้องมีการสอบสวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย เช่น ตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งที่มีการเปิดบัญชีการโอนเงินให้แก่กัน

บริษัทตัวแทนนายหน้า หรือ Broker ที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องในคดี ซึ่งอาจแยกปัญหาข้อบกพร่องได้ 2 ลักษณะ คือ

ก. การพบเห็นการกระทำความผิด

อาชญากรรมทางการเงินการธนาคารไม่ปรากฏผลเด่นชัดและไม่สะท้อนขวัญประชาชนเหมือนอาชญากรรมธรรมดา เช่น คดีปั่นหุ้น แม้จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วแต่หากไม่มีข้อพิสูจน์เด่นชัดว่ามี การปั่นหุ้น ตำรวจก็ไม่สามารถเข้าจับกุมได้ทันทีต่างกับคดีอาชญากรรมธรรมดาซึ่งสามารถสรุปข้อยุติได้ทันทีที่พบเห็นว่าการผิดเกิดขึ้นแล้ว โดยทั่วไป พนักงานสอบสวนมักจะรอให้เจ้าพนักงานที่ดูแลเกี่ยวกับกฎหมายเฉพาะมาแจ้งความร้องทุกข์เสียก่อน ซึ่งมักจะมาแจ้งความก็ต่อเมื่อปรากฏความเสียหายแล้ว ทำให้การดำเนินคดีต้องล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น

การดำเนินคดีเริ่มขึ้นต่อเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งดูแลกฎหมายเฉพาะ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้พบเห็นการกระทำความผิดแล้วและทำการรวบรวมหลักฐาน เพื่อแจ้งความแก่พนักงานสอบสวน โดยไม่ทราบว่าเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือสามารถนำมาใช้แสดงให้เห็นถึงการกระทำผิดของผู้ต้องหาหรือไม่ ส่งมอบเป็นต้นเรื่องให้แก่พนักงานสอบสวน ซึ่งขั้นตอนนี้อาจใช้เวลานาน บางคดีเพิ่งมาทราบเมื่อคดีใกล้ขาดอายุความ การรวบรวมพยานหลักฐานจึงกระทำอย่างรีบเร่ง เช่น คดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตรวจสอบพบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 แต่ด้วยเหตุผลทางการเมือง จึงได้ปล่อยปละละเลยจนกระทั่งเกิดความเสียหาย

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ประกาศมาตรการแก้ไขต่าง ๆ ซึ่งเพิ่มความเข้มงวดขึ้น เช่น มีหนังสือสั่งการให้ผู้บริหารธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ เร่งดำเนินการแก้ไขฐานะและการดำเนินงานโดยเร่งด่วนหลายครั้ง เมื่อธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การได้เริ่มธุรกรรมใหม่ เช่น ปล่อยสินเชื่อกำหนดวงจำกัด (takeover) ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหนังสือทักท้วงถึงการอนุมัติให้สินเชื่อรายใหญ่บางรายเกินอำนาจที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการได้ดำเนินการยกเลิกรายชื่อบริษัทประเมินราคาทรัพย์สินที่ธนาคาร

ให้ความเห็นชอบ เนื่องจากปรากฏหลักฐานว่าประเมินราคาที่ดินซึ่งกลุ่มลูกค้านำมาขอกู้สูงเกินจริงมาก

แม้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรู้ถึงพฤติกรรมที่เป็นการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจของผู้บริหารธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมาโดยตลอด แต่มิได้ดำเนินการลงโทษต่อผู้บริหารและที่ปรึกษาธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การแต่อย่างใด เพราะก่อนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะร้องทุกข์กล่าวโทษต่ออธิบดีกรมตำรวจ (ในขณะนั้น) ผู้ต้องหาคนสำคัญคือที่ปรึกษาของธนาคาร ฯ ได้เดินทางหลบหนีออกนอกประเทศไทยไปแล้ว แม้ภายหลังเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สามารถจับผู้ต้องหาคดีขยกออกได้ 2 คน ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัทคอลลีเออร์ส จาร์ดีน ผู้ประเมินหลักทรัพย์ค้ำประกันกู้เงินของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การสูงเกินความจริง แต่ผู้หาอื่นรู้ตัวหลบหนีไป มีเพียงจำเลยที่ 1 เข้ามอบตัวต่อตำรวจเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2539

สำหรับคดีปิ่นหุ่นนั้น มีการแจ้งการกระทำผิดน้อยกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น เนื่องจากการปั่นให้ราคาหุ้นสูงขึ้นย่อมเป็นที่พึงพอใจของนักเล่นหุ้นถึงกำไรที่ได้กำไร ถ้าตลาดยังไม่ปรับตัว นักเล่นหุ้นเหล่านี้ก็ไม่เห็นผลเสียที่ปรากฏเป็นรูปธรรม ต่างกับผู้บริหารสถาบันการเงิน โกงเงินฝากประชาชน เช่นนี้ ผู้ฝากเงินเสียหาย เพราะฉะนั้น บางครั้งผู้ลงทุนทั่วไป จึงอาจไม่เห็นว่าคุณต้องสงสัยเป็นอาชญากรที่กำลังจะสร้างความเสียหายให้กับส่วนรวม

ที่ผ่านมาคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ปลดปล่อยให้มีการซื้อขายผิดปกติก่อเกิดขึ้นอย่างมากและเป็นเวลานาน ทั้งที่ควรจะเรียกฝ่ายโปรกเกอร์มาตักเตือนหรือสอบถามถึงกรณีที่มีการซื้อขายมากผิดปกติ ตั้งแต่วันแรกที่มีการซื้อขายผิดปกติ แต่กลับปล่อยให้มีการทำผิดดำเนินต่อไป ทำให้ไม่อาจรวบรวมพยานหลักฐานมาลงโทษผู้กระทำผิดได้

ข. การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการ

การปราบปรามอาชญากรรมที่ใช้เทคโนโลยีผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ก็ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญที่เท่าเทียมกันในการ

ปราบปราม แทนการใช้อาวุธและความรุนแรงเหมือนที่ใช้กับอาชญากรรมธรรมดา แม้ กรมตำรวจ (ในขณะนั้น) จะได้ตั้งกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ (สศก.) ขึ้น มาสืบสวนสอบสวนคดีประเภทนี้โดยเฉพาะ และสำนักงานอัยการสูงสุดก็ได้จัดตั้งสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากรขึ้น ซึ่งตามหลักการน่าจะสามารสร้างเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านขึ้นมารองรับได้ แต่ในความเป็นจริง เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการประกอบการทางธุรกิจ และไม่สามารถวิเคราะห์สาเหตุในการก่อ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ ทำให้การค้นหาร่องรอยการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจ กระทำได้ยาก

กรณีการปั่นหุ้นมักมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากพยานหลักฐานบางอย่างเกี่ยวข้องกับ บัญชี สถิติ อาทิ ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายหุ้น และการโอนเงินระหว่างบุคคลต่าง ๆ จำ เป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์จึงจะเห็นภาพ ผู้กระทำผิดมักอาศัยกลไก ตลาดและจิตวิทยามวลชนให้เป็นประโยชน์กับตน เช่น คดีปั่นหุ้นบีบีซี มีการซื้อหุ้นแบบ ให้ราคาหุ้นสูงขึ้น 2-3 วัน (จุดพลุ) พร้อมกับปล่อยข่าวว่าจะเข้าครอบงำกิจการ (takeover) ทำให้ผู้ลงทุนรายย่อยเข้าซื้อขาย แล้วตนเองอาจหยุดการซื้อชั่วคราวรอไว้ขายออกตอน ราคาสูง นับเป็นเรื่องสลับซับซ้อน ที่เจ้าหน้าที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะจึงจะเข้าใจ เรื่องได้เร็ว ตามทันเหตุการณ์ และไม่อยู่ข้างคนผิด โดยไม่รู้ตัว

การพิจารณาคดีสินคดียปั่นหุ้นต่างๆ ในตลาดหุ้นไทยนั้น เป็นเรื่องที่ ละเอียดอ่อนและซับซ้อน คำพิพากษาที่ออกมาไม่สามารถวินิจฉัยได้จากหลักฐานเอกสาร หรือพยานบุคคลเท่านั้น แต่ควรต้องมีการไต่ถามไปถึงเจตนาของการกระทำนั้นด้วย โดย ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจต่อพฤติกรรม และการเออาร์คเอาเปรียบในการซื้อขาย หุ้นมานำสืบให้ศาลเห็นว่ามี การปั่นหุ้นจริง

1.2 ปัญหาในชั้นฟ้องร้องคดี

เนื่องจากพนักงานอัยการ ในฐานะที่จะต้องเป็นผู้นำเสนอพยานหลักฐาน ต่อศาลเพื่อพิสูจน์การกระทำผิดของจำเลยให้ปราศจากข้อสงสัย พนักงานอัยการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงวิธีการ รายละเอียด ขั้นตอนการสืบสวนสอบสวน การแสวงหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานในคดีว่าได้มาอย่างไร มีความสำคัญในคดีอย่างไร และยังมี

- ข้อเท็จจริง พยานหลักฐานใดอีกที่จะสามารถพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของจำเลย เหตุผลสำคัญของอำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการคือการทำให้อัยการสามารถวินิจฉัยได้อย่างถูกต้อง และสามารถตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ทำให้แนวทางการแสวงหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานในชั้นสอบสวนเป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสมที่จะใช้ในการนำเสนอเป็นพยานต่อศาลได้ซึ่งจะทำให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังมมีปัญหาในชั้นดำเนินคดี ซึ่งอาจแยกได้ ดังนี้

ก. ขาดการประสานงาน

แม้จะมีการจัดตั้งองค์กระบวนกรยุติธรรมชั้นก่อนฟ้องคดี ซึ่งมีหน้าที่ในการเตรียมพยานหลักฐานที่จะใช้พิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยต่อศาลขึ้น โดยเฉพาะใน 2 หน่วยงาน คือ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร สำนักงานอัยการสูงสุด ได้กำหนดประเภทคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของหน่วยงานทั้งสองไว้โดยเฉพาะ แต่วิธีการทำงานของทั้งสองหน่วยงานยังคงเหมือนกับการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป คือมีการแบ่งแยกการสืบสวน (แสวงหาพยานหลักฐาน) การสอบสวน (รวบรวมพยานหลักฐาน) และการฟ้องร้อง (การนำเสนอพยานหลักฐาน) ออกจากกันอย่างเด็ดขาด

การแยกอำนาจสอบสวนคดีอาญากับอำนาจฟ้องคดีอาญาออกจากกัน หากสันนิษฐานถึง เหตุผลดังกล่าวก็คงสรุปได้ว่า กฎหมายต้องการให้อัยการวางตัวเป็นกลางในการดำเนินคดีอาญาโดยเกรงว่าหากให้อัยการเข้าร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้นจะทำให้มีความปักใจเชื่อว่าผู้ต้องหา กระทำความผิดหรือไม่กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา และในชั้นพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ความรู้สึกดังกล่าวก็จะผูกพันอยู่ ทำให้เสียความเป็นธรรม กฎหมายจึงไม่ต้องการให้อัยการเข้าร่วมการสอบสวน แต่ให้ทำหน้าที่เป็นผู้กลับกรองสำนวนโดยเฉพาะ แต่สำหรับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนกว่าคดีอาชญากรรมธรรมดา กลับเกิดปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่นธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยต่างเก็บรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐาน ของตนอย่างอิสระ ซึ่งหากไม่ได้รับการประสานที่ดีแล้วจะเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ทำให้การวางรูปคดี

และการสอบสวนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ก่อให้เกิดความล่าช้าและซ้ำซ้อนกันในการทำงาน

ในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย การสืบสวนสอบสวน การจับกุม การรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแต่ผู้เดียว เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งคู่แสดกฎหมายเฉพาะ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แล้ว พนักงานสอบสวนก็จะมาพิจารณารวบรวมพยานหลักฐานซึ่งส่วนมากก็จะใช้พยานหลักฐานที่ได้รับมา อาจจะเรียกพยานบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าของเรื่องได้เคยสอบปากคำให้การแล้ว มาสอบปากคำให้การอีกครั้ง จนกระทั่งเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จึงจะส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็น เช่น การงคสอบสวน ควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้อง ไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งขั้นตอนนี้ใช้เวลานานหลายเดือน โดยพนักงานสอบสวนเองอาจจะไม่มีเวลาเพียงพอที่จะพิจารณาพยานหลักฐานที่มีได้ละเอียดว่าเป็นพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะสามารถนำไปแสดง ให้เห็นถึงการกระทำผิดของผู้ต้องหาในชั้นศาลได้หรือไม่

ในชั้นอัยการ ซึ่งเป็นผู้พิจารณาสั่งคดี และหากสั่งฟ้องจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาลงโทษจำเลย หากพนักงานอัยการไม่สามารถสอบคำให้การพยาน หรือรวบรวมพยานหลักฐาน โดยอิสระแล้ว พนักงานอัยการก็จำต้องอาศัยแต่เฉพาะการสอบสวนของพนักงานสอบสวนทั้งหมด ซึ่งเป็นเพียงพยานบอกเล่าสำหรับอัยการ จึงเป็นไปได้ยากที่จะสามารถจัดเตรียม ได้ตรงตามความจำเป็นและความต้องการ เนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่อาจบันทึกให้มีสาระสำคัญครบถ้วน

กรณีคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารแห่งประเทศไทยร้องทุกข์กล่าวโทษต่ออธิบดีกรมตำรวจ ให้ดำเนินคดีกับนาย ก. กับพวก กระทำความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 24 ทวิ และมาตรา 46 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะรวบรวมพยานหลักฐานมาร้องทุกข์ต่อ สตค.ก็ต้องใช้เวลาหลายเดือน และ สตค.และพนักงาน

อัยการต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคดี และรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอาจจะซ้ำซ้อนกับที่ สศก.รวบรวมมาแล้ว

สำหรับคดีปิ่นหุ่นบีบีซี พนักงานอัยการประสบปัญหาในการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้ร่วมกันปิ่นหุ่นนั้น สาเหตุหนึ่งก็คือคณะกรรมการ ก.ล.ต. ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เพราะเป็นผู้ยุ่งในยอมพบเห็นการกระทำความผิดอยู่เนืองๆ แทนที่ ก.ล.ต. จะสามารถยื่นพยานหลักฐานหรือทำความเข้าใจยังอัยการโดยตรง กับมีบทบาทในการดำเนินคดีเพียงแค่การเข้าร้องทุกข์ต่อ สศก. เท่านั้น เมื่อ ก.ล.ต. ต้องอาศัยพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการแทน ทำให้เกิดความล่าช้าและเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านหลักทรัพย์โดยเฉพาะ ในขณะที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเองมีความรู้เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ไม่มากพอ จากข้อจำกัดดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอุปสรรคไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

ข. ปัญหาในการตีความข้อความ

ในคดีบีบีซี ได้เกิดปัญหาการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน จนกรมตำรวจได้ออกมาได้แย้งถึงการสั่งคดีของพนักงานอัยการ เพราะทางตำรวจมีความเชื่อมั่นในพยานหลักฐานอย่างมาก โดยได้มีการให้สัมภาษณ์ทางสื่อมวลชนตั้งแต่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษเป็นต้นมา ถึงการสืบสวนสอบสวน จนกระทั่งมีการเข้ามอบตัว หรือการจับกุมผู้ต้องหา ตลอดจนว่าสามารถส่งฟ้องผู้ต้องหาได้ ก่อให้เกิดกระแสสังคมซึ่งไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย และโอกาสในการรับรู้ถึงพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนเพียงพอเชื่อ หรือพิพากษาไปล่วงหน้าแล้วว่า ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงตามที่สื่อมวลชนได้ออกข่าวการให้สัมภาษณ์ไว้

ปัญหาการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ เกี่ยวกับการตีความถึงวันที่เกิดเหตุ และตรวจสอบพบการกระทำความผิดกล่าวคือ ทางตำรวจถือวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2539 เป็นวันตรวจสอบพบการกระทำความผิดขณะที่อัยการได้ตีความตั้งแต่การสอบสวนเบื้องต้น คือ นับตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2539 ให้ถือเป็นวันเริ่มต้นการรับคดีของตำรวจ ประเด็นของเรื่องนี้มีเพียงว่าอายุความ 1 ปี

เริ่มนับตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2539 ตามที่อัยการมีความเห็นและนำมาเป็นข้อเท็จจริงในการสั่งคดี หรือว่าอายุความเริ่มนับในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2539 ตามความเห็นของพนักงานสอบสวน

เหตุผลทางฝ่ายอัยการคือ พนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนคดีบีบีซี เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2540 และได้สอบสวนพยานเพิ่มเติมได้ความว่า วันที่ 19 มกราคม 2539 เป็นวันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย พบการกระทำ ความผิด ซึ่งตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 46 ตรี กำหนดให้ ฟ้องต่อศาลหรือเปรียบเทียบตามมาตรา 46 อัญฐู ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตรวจพบการกระทำผิด ความผิด ฉะนั้น เมื่อวันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ ตรวจพบการกระทำผิด คือวันที่ 19 มกราคม 2539 คดีนี้จึงเป็นอันขาดอายุความ

กรมตำรวจ ได้ออกคำชี้แจงแสดงเหตุผลในการเสนอตั้งฟ้องต่อพนักงานอัยการไว้ว่า ตามมาตรา 46 ตรี แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กำหนดการนับอายุความ 1 ปีไว้ว่า นับแต่วันที่ผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตรวจพบการกระทำผิด ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความถึงวิธีการปฏิบัติการในการตรวจสอบของผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ จากถ้อยคำของพยานซึ่งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบการกระทำของธนาคารบีบีซี ว่าจะมีการตรวจสอบและประชุมประมวลผลข้อมูลในเบื้องต้นก่อน เสร็จแล้วจะให้ธนาคารพาณิชย์ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว จะมีการประชุมพิจารณาพยานหลักฐานอีกครั้งหนึ่งว่าธนาคารได้มีการกระทำอันเป็นความผิดหรือไม่

ในบันทึกการตรวจสอบธนาคารบีบีซี ที่ 39/2539 ลงวันที่ 19 มกราคม 2539 ระบุว่าควรมีหนังสือถึงธนาคารบีบีซี ให้ชี้แจงเหตุผลและข้อเท็จจริงให้ธนาคารทราบใน 20 วัน เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป แต่หลังจากครบกำหนด 20 วันแล้ว ธนาคารบีบีซีไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง พนักงานสอบสวนจึงได้ถือเอาวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2539 ซึ่งเป็นวันประชุมสรุปผลการตรวจสอบการกระทำของธนาคารบีบีซีและมีมติว่าธนาคารบีบีซีมีการกระทำที่เป็นความผิด เป็นวันเริ่มต้นนับอายุความ 1 ปี ซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ทางคณะพนักงานสอบสวน ก็ได้ปรึกษาเรื่องอายุความกับฝ่ายกฎหมายของธนาคารแห่ง

ประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายธนาคารพาณิชย์ด้วย ซึ่งก็มีความเห็นสอดคล้องต้องกันกับความเห็นของพนักงานสอบสวนของกรมตำรวจ

การสั่งยุติการดำเนินคดี เพราะเหตุขาดอายุความ ในคดีธนาคารแห่งประเทศไทยร้องทุกข์กล่าวโทษต่ออธิบดีกรมตำรวจ ให้ดำเนินคดีกับจำเลยที่ 1 กับพวก กระทำ ความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา 24 ทวิ และมาตรา 46 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งมีความเห็นแตกต่างกันระหว่าง กรมตำรวจกับสำนักงานอัยการสูงสุด เกี่ยวกับการนับอายุความในการดำเนินคดีเริ่มในวันที่พบการกระทำความผิดของผู้ต้องหา ในฐานะส่วนตัวและในฐานะนิติบุคคล และสิทธิ นำคดีอาญามาฟ้องต้องระงับไปเพราะมีคำสั่งยุติการดำเนินคดีหรือไม่

กรมตำรวจจึงได้ทำหนังสือหรือข้อกฎหมายเกี่ยวกับอายุความตาม มาตรา 46 ตีร แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ไปยังสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา รวม 3 ปัญหา ดังนี้

(1) วันที่ 17 มิถุนายน 2539 ถือว่าเป็นวันที่พบการกระทำผิดของผู้บริหาร สถาบันการเงิน และที่ปรึกษา ในฐานะส่วนตัวในการดำเนินกิจการของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) เพราะในฐานะนิติบุคคลอาจพบการกระทำในวันอื่น และเมื่อ มีการพิจารณาร่วมกันของฝ่ายกฎหมายและฝ่ายตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทย แล้ว จึงพบว่าการกระทำผิดในฐานะส่วนตัวต่างหากจากฐานะนิติบุคคลใช่หรือไม่

(2) การสั่งยุติการดำเนินคดีไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาคำสั่งให้ยุติเช่นว่านี้ จะให้ความหมายรวมถึงคำสั่งไม่ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ได้หรือไม่

(3) คำสั่งยุติการดำเนินคดีดังกล่าว ตาม (2) จะถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ต้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6) หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 6) ได้พิจารณาปัญหา ข้อหารือดังกล่าวแล้ว มีความเห็นดังนี้

(1) ธนาคารพาณิชย์เป็นนิติบุคคลที่ต้องมีผู้รับผิดชอบกระทำแทน มาตรา 46 ทวิ จึงกำหนดบทลงโทษกรรมการของธนาคารพาณิชย์หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการ

ดำเนินกิจการของธนาคารพาณิชย์ไว้ด้วย เว้นแต่กรรมการของธนาคารพาณิชย์ฯ พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำผิดของธนาคารพาณิชย์ดังกล่าว และในการดำเนินคดีกับกรรมการของธนาคารพาณิชย์ ฯลฯ ก็เป็นการดำเนินในความผิดฐานเดียวกันกับกรรมการของธนาคารพาณิชย์ในฐานะนิติบุคคล ฉะนั้นในเมื่อมาตรา 46 ตรีได้กำหนดอายุความสำหรับการฟ้องคดีต่อศาล หรือเปรียบเทียบปรับธนาคารพาณิชย์ในฐานะนิติบุคคลและกรรมการของธนาคารพาณิชย์ ฯลฯ ไว้อย่างแน่นอน โดยมีได้แยกกำหนดเรื่องอายุความไว้ โดยเฉพาะ กรณีจึงไม่อาจแยกการนับอายุความในการดำเนินคดีสำหรับกรณีความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งของธนาคารแห่งประเทศไทยให้แตกต่างกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ในฐานะนิติบุคคลกับผู้กระทำการแทนธนาคารพาณิชย์ในฐานะส่วนตัวได้

(2) การสั่งยุติการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ เป็นการสั่งคดีเพราะมีเหตุและเงื่อนไขตามมาตรา 39 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปก่อนที่จะพิจารณาเนื้อหาคดี การสั่งคดีเช่นนี้จึงไม่ใช่คำสั่งไม่ฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143

(3) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องต้องระงับไปเพราะเหตุขาดอายุความตามมาตรา 39 (6) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นไปโดยผลของกฎหมาย มิได้เกิดจากคำสั่งยุติการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ

ความจริงแล้วปัญหาทำนองนี้ ไม่ควรมีเกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากต่างฝ่ายต่างดำเนินการไปตามอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย ไม่ใช่กรณีใช้อำนาจในทางมิชอบหรือบิดเบือนการใช้อำนาจ นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ไม่น่าจะมีอำนาจในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว เนื่องจากพนักงานอัยการได้สั่งคดีไปตามที่กฎหมายให้อำนาจ เช่นเดียวกับการวินิจฉัยคดีของศาลยุติธรรม ซึ่งเมื่อได้พิจารณาไปตามพยานหลักฐานแม้จะมีความเห็นไม่ตรงกันระหว่างศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ต้องถือว่าการวินิจฉัยเป็นไปตามดุลพินิจตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ไม่มีการโต้แย้งว่าที่ศาลฎีกาตัดสินยกฟ้องเพราะเหตุขาดอายุความนั้นถูกต้องชอบหรือไม่ก็ตาม ก็ต้องเคารพและปฏิบัติตามเนื่องจากการวินิจฉัยโดยชอบตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

สำหรับคดีปิ่นหุ่นบีบีซีนั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ไม่ได้เขียนให้ชัดเจนลงไปว่าทำอะไรจึงเป็นความผิดในเรื่อง ปิ่นหุ่น เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ครอบคลุมได้หลายกรณี สามารถตามอาชญากร 'ได้ทัน' แต่ก็อาจทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการตีความ ระหว่างการ เก็งกำไร ซึ่งเป็นพฤติกรรมปกติและยอมรับกันในตลาดหุ้น กับการปิ่นหุ่นซึ่งถือเป็น อาชญากรรม

การเข้าซื้อหุ้นเพื่อครอบงำกิจการเป็นการเข้าซื้อหุ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ จำนวนหุ้นมากพอที่จะเข้าบริหารงานในบริษัทนั้น ๆ แทนผู้บริหารเดิม แม้จะเป็นผลให้ การซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นผิดไปจากสภาพปกติของตลาด เช่น ราคาเพิ่มสูงขึ้นมาก อย่างไม่สมเหตุสมผล แต่กระนั้นก็ตามก็ไม่เป็นความผิดอาญา จะเป็นความผิดเฉพาะไม่ รายงานการได้มา หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับ หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ประกาศกำหนดเท่านั้น (มาตรา 247) ซึ่งต่างจากการ ปิ่นหุ่นอันเป็นการฉ้อฉลและจงใจสร้างราคาในตลาดเพื่อปลุกเร้าและล่อประชาชนให้เข้า มาซื้อขายหุ้นในตลาด แล้วผู้ปิ่นหุ่นจะฉวยโอกาสขายหุ้นของตนให้แก่ประชาชนขณะ หุ้นมีราคาสูงสุด บางทีราคาสูงกว่าที่ตนซื้อถึง 2-3 เท่าตัวสามารถสร้างกำไรอย่างมหาศาล ในช่วงเวลาอันสั้น

ฉะนั้น ถ้าผู้ใดมิได้มีเจตนาที่จะเข้าครอบงำกิจการ เพื่อบริหารงานและ ปรับปรุงบริษัทนั้น ๆ หากแต่มีเจตนาที่แท้จริงเพื่อปิ่นหุ่น โดยทำทีประหนึ่งว่าซื้อหุ้น อย่างต่อเนื่องจำนวนมาก เพื่อเข้าครอบงำกิจการโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ เงื่อนไขที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนดทุกประการ แต่เมื่อราคาหุ้นสูงขึ้นก็ขายไปได้ กำไรมหาศาลในระยะเวลาอันสั้น ดังนี้ อาจเป็นความผิดฐานปิ่นหุ่นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ เจตนาแห่งการกระทำว่าจะเข้าองค์ประกอบความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 243 แห่ง พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 หรือไม่

¹ รัชชชา เพชรสังข์, พันตำรวจโท. "รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปิ่นหุ่น" สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, (มกราคม 2539) หน้า 55.

คดีปิ่นหุ่นบีบีซี ก็มีประเด็นปัญหาในการตีความว่าลักษณะของการกระทำใดบ้างที่ถือว่าเป็น “การร่วมกัน” อันเป็นองค์ประกอบอันหนึ่งของความผิดตามมาตรา 243 ซึ่งตามความคิดเห็นของ ก.ล.ต. แล้ว กรณีปิ่นหุ่นบีบีซีมีลักษณะที่แตกต่างจากคดีอื่นๆ แม้ผู้ต้องสงสัยจะได้มีการขายหุ้นออกมา เหมือนกรณีปกติ แต่ข้อกฎหมายระบุไว้ว่า การปิ่นหุ้นไม่จำเป็นต้องมีการขายออกมาอย่างเดียว เป็นลักษณะของการซื้อแบบต่อเนื่องก็ได้

ค. ความล่าช้าในการเตรียมคดี

คดีเศรษฐกิจโดยมากมีลักษณะที่ซับซ้อน มีพยานบุคคล พยานเอกสารจำนวนมาก อาจต้องเชิญพยานผู้เกี่ยวข้องมาสอบถามเรื่องราว โดยตรงอีกครั้ง ต้องใช้เวลานานหลายเดือนในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อพิจารณาว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร มีพยานหลักฐานใดบ้างที่สามารถนำเสนอต่อศาล ได้การตรวจสอบเอกสารจะมีความยุ่งยากมากเพราะจะต้องตรวจสอบเอกสารให้สอดคล้องกันในแต่ละเอกสาร ทำให้เกิดความล่าช้าในการเตรียมพยานหลักฐาน ที่จะใช้ดำเนินคดีพิสูจน์ความผิดของจำเลยต่อศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนดเวลาไว้ว่า พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเมื่อใด จึงขึ้นอยู่กับพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว² ซึ่งก็ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เช่นกันว่าอย่างไรเรียกว่าการสอบสวนเสร็จสิ้น คงมีแต่กำหนดให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ไหนใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย³ ส่วนจะสอบสวนเสร็จสิ้นเมื่อใดขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและความยากง่ายของการสอบสวนเป็นเรื่องๆไป

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องและส่งสำนวนกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142 วรรค 3 นั้น ให้พนักงานสอบสวนรีบส่งสำนวนไปให้ถึงพนักงานอัยการโดยเร็ว และให้พนักงานอัยการมีเวลาพอที่จะวินิจฉัยจัดการได้อย่างน้อย 3 วัน ก่อนวันหมดอำนาจควบคุม หรือวันครบกำหนดที่ศาลสั่งขังแล้วแต่กรณี⁴

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130

⁴ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 207/2500

หากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนมาให้เมื่อใกล้ขาดอายุความ พนักงานอัยการ
 * แทนจะไม่มีเวลาได้พิจารณาพยานหลักฐาน ก็จะฟ้องคดีไปโดยขาดการศึกษาข้อเท็จจริง
 พยานหลักฐานรวบรวมมาอย่างไรก็นำเสนอไปอย่างนั้น ในคดีปิ่นหุ่นบีบีซี พนักงานสอบสวน
 ส่งสำนวนการสอบสวนไปให้เมื่อใกล้จะครบกำหนดเวลาฝากขังครั้งสุดท้าย ทำให้
 พนักงานอัยการไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม เช่น ไม่
 สามารถส่งสอบสวนเพิ่มเติมตาม ป.วิ อาญา มาตรา 143 ได้ทันภายในกำหนด พนักงาน
 อัยการ จำต้องพิจารณาสั่งคดีไปที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้ในสำนวนการ
 สอบสวน ซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ กระจัดกระจายสูญหายไปแล้วเป็นเหตุให้การรวบรวม
 พยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนไม่หนักแน่นพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลย
 ทั้ง 12 คนได้ ศาลฎีกาจึงพิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด

เนื่องจากคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก หนัก
 ได้กำหนดอายุความในการร้องทุกข์กล่าวโทษ และฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำ
 ความผิดมีระยะเวลาสั้น หากเจ้าพนักงานที่ดูแลกฎหมายเฉพาะ เช่น ธารณาการแห่งประเทศไทย
 หรือคณะกรรมการ ก.ล.ต. ใช้เวลารวบรวมพยานหลักฐาน 5 เดือน พนักงานสอบสวน
 อีก 6 เดือน รวมแล้วเกือบ 1 ปี สุดท้ายก็ไม่สามารถดำเนินคดีได้ เนื่องจากคดีขาดอายุ
 ความไปเสียก่อนที่จะถึงมือพนักงานอัยการ ดังนั้นแม้จะพบเห็นการกระทำผิด และรู้ตัวผู้
 กระทำผิด แต่ก็น่าเสียดายที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษได้ ดังเช่น การ
 เริ่มต้นดำเนินคดีบีบีซีนั้น ฝ่ายตรวจสอบของธารณาการแห่งประเทศไทยพบความผิดเมื่อวันที่
 19 มกราคม 2539 แต่กว่าธารณาการแห่งประเทศไทยจะส่งเรื่องมาให้กรมตำรวจดำเนิน
 การหลังจากพบการกระทำผิดมาแล้วประมาณ 5 เดือน โดยไปร้องทุกข์ต่อพนักงาน
 สอบสวนในวันที่ 26 มิถุนายน 2539 เมื่อมาถึงขั้นตอนของพนักงานสอบสวนก็ต้องหา
 หลักฐานเพิ่มเติม และต้องทำสำนวนให้เสร็จ เพื่อให้เวลาอัยการสูงสุดสอบสวนพอสมควร
 ก่อนส่งฟ้อง แต่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้อัยการ วันที่ 5 กุมภาพันธ์
 2540 ซึ่งหากถือวันที่ 19 มกราคม 2539 เป็นวันพบการกระทำผิด คดีก็ขาดอายุ
 ความไปแล้ว หรือหากกำหนดให้บวกวันรอคำตอบจากอดีตผู้บริหารบีบีซีอีก 20 วัน จาก

วันเริ่มต้นพบความผิด คดีก็จะขาดอายุความในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2540 นั้นเท่ากับว่า
อัยการมีเวลาเพียง 7 วันที่จะส่งฟ้อง

1.3 ปัญหาการพิสูจน์ความผิดในชั้นศาล

ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย ได้รับอิทธิพลมาจากทั้งระบบ
Civil Law และระบบ Common Law กล่าวคือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย
ได้นำเอาระบบกล่าวหาซึ่งใช้ในกลุ่มประเทศ Common Law ได้แก่ อังกฤษ และสหรัฐ
อเมริกา มาใช้ ด้วยการให้สันนิษฐานไว้ก่อนเป็นเบื้องต้นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าว
หาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าผู้กล่าวหาจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้
กระทำผิดจริงตามข้อกล่าวหา และในการค้นหาความจริงในคดี คู่ความทั้งสองฝ่ายก็มี
โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ในอันที่จะนำพยานหลักฐานของแต่ละฝ่ายมาพิสูจน์สนับสนุนข้อ
อ้างของฝ่ายตน ทั้งนี้โดยศาลจะวางตัวเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และ
คอยควบคุมให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญาของไทยก็เชื่อว่าจะนำเอาเฉพาะระบบกล่าวหาซึ่งเป็นการต่อสู้กันทาง
กฎหมายมาใช้เพียงอย่างเดียว เพราะเมื่อพิจารณากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย
ทั้งหมดแล้วจะพบว่า การค้นหาความจริงในคดีมิได้ห้ามศาลทำการไต่สวนพยานแต่อย่าง
ใด ในทางตรงกันข้าม มีบทบัญญัติบางมาตรากำหนดให้ศาลค้นหาความจริงจากพยาน
หลักฐานต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณาคดี⁵ ดังนั้น
จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบการพิจารณาคดีอาญาของไทยตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
นั้นน่าจะเป็นระบบผสม (Mixed System) ซึ่งมีเนื้อหาค่อนข้างไปทางระบบไต่สวน⁶

ก. อุปสรรคด้านพยานหลักฐาน

หากพิจารณากันแล้ว ก่อนนำตัวผู้ต้องหาสู่การพิจารณาของศาลก็ต้อง
พิจารณาจากพยานหลักฐาน ซึ่งพยานหลักฐานที่เวลานั้นก็คือ พยานหลักฐานของพนักงาน
สอบสวนแต่กลับมีการให้ความสนใจในการเตรียมพยานหลักฐานดังกล่าวน้อยมาก โดย

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 , 175 และ 235.

⁶ ชาวเล็ค โสภณวัต. "กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ" **ศุล
พาท.** ปีที่ 28 เล่ม 6. 2524, หน้า 38-41

ปล่อยให้เป็นที่ของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการโดยลำพัง ทั้งที่ความรับผิดชอบในการพิสูจน์พยานหลักฐานชั้นศาลเป็นที่ของพนักงานอัยการ ซึ่งพยานหลักฐานที่จะนำมาฟังลงโทษผู้กระทำผิดได้ต้องเป็นพยานหลักฐานที่ต้องได้รับการนำสู่การพิจารณาชั้นศาลเท่านั้น หากพยานหลักฐานดังกล่าว ไม่สามารถถูกนำเข้ามาตั้งแต่ชั้นสอบสวน ไม่มีโอกาสที่พยานหลักฐานเหล่านั้น จะถูกนำเข้าสู่การพิจารณาของศาลเพื่อจะพิสูจน์ให้เห็นการกระทำผิดของผู้กระทำผิดได้

ข้อจำกัดในการรับฟังข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาการใช้พยานหลักฐานแวดล้อม ในกรณีที่เจ้าหน้าที่สามารถรวบรวมแผ่นบันทึกข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีข้อมูลสำคัญที่จะช่วยเสริมทำให้เห็นชัดขึ้นถึงการรู้เห็นกันของกลุ่มผู้ต้องสงสัยแต่ระบบการรับฟังพยานไม่รับแผ่นบันทึกความจำนี้เป็นหลักฐานประกอบคดี เช่น เทปแผ่นดิสก์ ศาลก็ยังไม่ยอมรับว่าสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่ผูกมัดผู้กระทำผิดได้⁷

การป็นหุ้นเป็นคดีทางเศรษฐกิจ มีรูปแบบการกระทำความผิดแตกต่างจากคดีธรรมดา มีความซับซ้อนมีความยุ่งยาก กระทำโดยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และที่สำคัญมีการปกปิดการกระทำความผิด จะใช้หลักฐานใดที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้นั้น กระทำผิดโดยปราศจากข้อสงสัย⁸ ทำให้เกิดความลำบากในการพิสูจน์ความสัมพันธ์ของผู้กระทำผิด เพราะผู้ต้องสงสัยในคดีเหล่านี้มักร่วมกันกระทำเป็นกลุ่มคือ ซื้อหรือขายหุ้นโดยหลายคนแต่รู้เห็นกัน ซึ่งวิธีที่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.ใช้ในการพยายามพิสูจน์ต่อศาล คือ เสนอหลักฐานหลาย ๆ ด้านประกอบกัน เช่น ผู้ต้องสงสัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันทางสังคม เช่น เป็นญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูงกันในการเปิดบัญชีซื้อขายหุ้นมีการแนะนำกันให้ที่อยู่ในการติดต่อกับบริษัทโบรกเกอร์เป็นสถานที่เดียวกัน ให้ตัวสัญญาใช้เงินไปวางค้ำประกันวงเงินสินเชื่อเพื่อซื้อหุ้นแทนกัน มีการสั่งซื้อขายหุ้นแทนกัน มีการโอนเงินระหว่างบัญชีในจำนวนเงินและเวลาที่สอดคล้องกันกับการซื้อขายหุ้น เป็นต้น คือ

⁷ วีระพงษ์ บุญญากาศ. *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540, หน้า 275

⁸ ชินวัฒน์ ทองภักดี. “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการป็นหุ้น” สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด , (มกราคม 2539)หน้า 57.

พยายามเสนอหลักฐานเหล่านี้ประกอบกันให้เห็นภาพความสัมพันธ์กันเพื่อพิสูจน์การร่วมกันกระทำการหรือรู้เห็นกันในการซื้อหุ้น แต่ในการวินิจฉัยคดีศาลชั้นต้นดูเหมือนมีมุมมองที่ต่างกัน คือ ให้ความเห็นต่อหลักฐานเหล่านี้แยกเป็นชั้น ๆ แทนที่จะพิจารณาประกอบกัน

ข. อุปสรรคในการนำสืบ

ระบบการค้นหาคำความจริงตามกฎหมายไทยเป็นระบบผสม บางเรื่องนำเอาวิธีการของระบบกล่าวหาแบบบัญญัติ เช่น หน้าที่นำสืบ บางเรื่องก็ใช้วิธีการของระบบไต่สวน เช่น การรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งศาลถือหลักการวางเฉยอย่างเคร่งครัด ทำหน้าที่เพียงบันทึกปากคำพยาน ไม่มีบทบาทร่วมกับฝ่ายอื่นในการค้นหาคำความจริง⁹ ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของ โจทก์ที่จะนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย หากพิสูจน์ไม่ได้ หรือก็ต้องปล่อยตัวไป

คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่มีโทษทางอาญา แต่ปัจจุบันยังไม่ มีศาลคดีเศรษฐกิจโดยตรงมารับ การดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงไม่ได้แตกต่างจากคดีอาญาโดยทั่วไป ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าการที่จะลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น จะต้องมีการพิสูจน์จนสิ้นสงสัยว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง¹⁰ ซึ่งยากยิ่งสำหรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพราะอาชญากรประเภทนี้ มักจะหลงเหลือพยานหลักฐานทิ้งไว้ให้น้อยที่สุด และพยานหลักฐานบางอย่างศาลก็ยังให้น้ำหนักน้อยในการรับฟัง เช่น พยานหลักฐานจากคอมพิวเตอร์ หรือ เทป เป็นต้น และยังในระบบกฎหมายของประเทศไทย กำหนดให้หน้าที่นำสืบความผิดของจำเลยตกอยู่กับโจทก์ด้วยแล้ว ความยากลำบากในการนำสืบยิ่งมากขึ้นเป็นทวีคูณ ในเมื่อผู้กระทำผิดเป็นคนที่มิมีนัยส่มองที่ค่อนข้างจะเฉียบไว สามารถที่

⁹ กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาคำความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร วารสารอัยการ ปี 19 ฉบับที่ 221 (กรกฎาคม 2539) หน้า 113

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 " ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจะเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย"

จะเอาเปรียบ หรือหาประโยชน์จากบุคคลอื่น ได้โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ การที่เราจะไปจับผิด หรือรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำผิดคงเป็นไปได้ยาก เพราะผู้กระทำผิด คงจะไม่ทิ้งหลักฐาน ไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

การทำสำนวนส่งฟ้องต่อศาลในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อัยการส่วนมาก มิได้เน้นให้ศาลเห็นถึงความเสียหายร้ายแรง อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ ส่วนรวมของชาติ หากได้บรรยายลงไป ในคำฟ้อง ศาลก็จะลงโทษหนักตามความร้ายแรง นั้น เมื่ออัยการมิได้เน้นถึงจุดนี้ ศาลก็พิพากษาไปตามสำนวนฟ้อง

การพิสูจน์ถึงการร่วมกันกระทำความผิดในคดีลักษณะนี้ ก็ทำได้ยากอีกเช่นกัน โดยเฉพาะคดีอาชญากรรมทางการเงินการธนาคาร มีความสลับซับซ้อน และมักจะรู้กัน เฉพาะกลุ่มผู้กระทำความผิด ทำให้ขาดประจักษ์พยาน แม้จะมีพยานบุคคล แต่พยานมักไม่ ต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับคดี หรืออาจกลับคำให้การ เช่นคดีปั่นหุ้น พยานให้การในชั้น พนักงานสอบสวนว่ามีการสั่งซื้อหุ้นแทนกัน แต่ในชั้นศาลอาจกลับคำให้การเป็นว่าไม่รู้ เห็นการกระทำความผิดแล้ว ซึ่งเมื่อพยานหลักฐาน ไม่แน่ชัดพอ หรือมีข้อสงสัย ศาลต้องยก ประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสอง

สำหรับคดีปั่นหุ้นบีบีซีนั้น พนักงานอัยการบรรยายฟ้องว่าจำเลยที่ 1 กับพวก ได้ร่วมกันซื้อหุ้นของธนาคารบีบีซีเป็นจำนวนมากถึงประมาณร้อยละ 31 ของจำนวนหุ้นที่ ได้จำหน่ายแล้วทั้งหมดของธนาคารนี้ โดยตกลงกันอันเป็นการอำพรางเพื่อให้บุคคล ทั่วไปหลงคิดว่าราคาหุ้นตัวนี้ผิดไปจากสภาพปกติของตลาดตามมาตรา 243(1) และใน ลักษณะต่อเนื่องตามมาตรา 243(2) เพื่อจูงใจให้บุคคลทั่วไปซื้อขายหลักทรัพย์นั้น

แต่โจทก์บรรยายฟ้องต่อไปว่า การกระทำของจำเลยทั้งหลายยังได้ร่วมกันได้มา ซึ่งหุ้นตัวดังกล่าวเกินร้อยละ 25 อันเป็นการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการ (มาตรา 246) จำเลยทั้งหลายไม่ได้ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการ ก.ล.ด. อันเป็น ความผิดตามมาตรา 298

จะเห็นได้ว่าคำบรรยายฟ้องของโจทก์ขัดกันเอง กล่าวคือบรรยายฟ้องว่าจำเลย ร่วมกันตกลงกันอำพรางด้วยเจตนาเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดในปริมาณการซื้อขายหรือ

ราคาของหุ้นตัวนี้ หรือร่วมกันซื้อหุ้นตัวนี้ในลักษณะต่อเนื่องด้วยเจตนาเพื่อชักจูงให้บุคคลทั่วไปเข้ามาซื้อหรือขายหุ้นตัวนี้ อันเป็นการปั่นหุ้นเพื่อประโยชน์เชิงทรัพย์สิน แต่การซื้อหุ้นเพื่อเข้าครอบงำกิจการเป็นการกระทำด้วยเจตนาเพื่อเข้าบริหารงานในธนาคารบีบีซี ไม่มีเจตนาจะอำพรางเพื่อให้ใครหลงผิดหรือเจตนาเพื่อชักจูงให้ใครเข้ามาซื้อหรือขายหุ้นตัวนี้ ฉะนั้น ถ้าบรรยายฟ้องว่าจำเลยกับพวกซื้อหุ้นเพื่อเข้าครอบงำกิจการ ก็แสดงอยู่ในตัวว่าจำเลยกับพวกไม่มีเจตนาปั่นหุ้น ถ้าบรรยายว่าจำเลยกับพวกเจตนาปั่นหุ้นก็ไม่ใช่เรื่องเข้าครอบงำกิจการ ทั้งสองเรื่องนี้เป็นคนละเรื่อง โดยสิ้นเชิง โจทก์จึงจะต้องเลือกฟ้องข้อหาใดข้อหาหนึ่งแต่เพียงข้อหาเดียว

ฉะนั้น พิจารณาคำบรรยายฟ้องที่ขัดกันเองและฟ้องแบบเหวี่ยงแหเช่นนี้ ศาลจะพิพากษายกฟ้องได้เลยโดยไม่จำเป็นต้องสืบพยาน เพราะให้โจทก์ยังสืบได้ชัดเจนตามคำบรรยายฟ้องเท่าใด ยังเห็นชัดว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ด้วยเหตุนี้ศาลชั้นต้นจึงพิพากษายกฟ้องในข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาพิพากษายืนตลอด

ค. ความล่าช้าในการพิจารณาคดี

ปัจจุบันการดำเนินคดีกับอาชญากรทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ซึ่งในระหว่างการดำเนินคดีกับอาชญากรทางเศรษฐกิจนั้น อาชญากรทางเศรษฐกิจก็จะสามารถกลับมาประกอบอาชีพหรือธุรกิจที่ตนเองเคยเป็นอยู่ก่อนที่จะถูกดำเนินคดี ซึ่งเมื่อสามารถกลับมาประกอบอาชีพหรือธุรกิจอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับเรื่องที่คุณเองกระทำผิดอีก อาชญากรเศรษฐกิจผู้นั้นก็อาจจะกลับมากระทำผิดได้อีก

ความล่าช้าในการพิจารณาคดี เนื่องจากคู่ความเลื่อนคดีบ่อยครั้งหรือบัลลังก์ไม่พอแก่การพิจารณา จนผู้เสียหายและพยานเบื้อหน่ายที่จะมาศาล ทำให้ขาดพยานบุคคลในการยืนยันความผิดของอาชญากรทางเศรษฐกิจ อย่างเช่น คดีของผู้บริหารธนาคารกรุงไทย กว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดเมื่อปี พ.ศ.2538 ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีนานกว่า 10 ปี จนมีคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินลงโทษจำคุกจำเลย เป็นเวลา 20 ปี ซึ่งต่อมาเนื่องในวโรกาสมหามิ่งมงคลเฉลิมฉลองปีกาญจนาภิเษก มีพระมหากษัตริย์คุณ โปรดเกล้าฯ ให้ลดโทษลงอีก 1 ใน 4 คงเหลือเพียงโทษจำคุก 14 ปี

จำเลยเมื่อยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา และคดีอยู่ในระหว่างพิจารณา หากมีข่าวว่าจะมีการตรากฎหมายพระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษ จำเลยจำนวนไม่น้อยต่างรีบยื่นคำร้องขอถอนอุทธรณ์หรือฎีกา เพื่อให้คำพิพากษาลงถึงที่สุดและจะได้คือนักโทษตามความหมายของกฎหมายอภัยโทษและจะได้รับการอภัยโทษตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งคดีเศรษฐกิจส่วนมากมีโทษไม่สูงนัก ทั้งที่ความจริงอาจสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงทำให้จำเลยในคดีเศรษฐกิจมักได้รับการอภัยโทษ

จากสภาพปัญหาในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายเองจะมีปัญหาต้องปรับปรุงก็ตาม แต่จะพบว่าปัญหาหลักอยู่ที่การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งปัญหาได้เกิดขึ้นทั้งในชั้นสืบสวนสอบสวนจับกุม ชั้นฟ้องร้องและชั้นศาล จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะหลุดพ้นจากเงื้อมมือของกฎหมายไปได้

จากการที่ศาลฎีกาได้พิพากษายกฟ้อง จำเลยที่ 1 กับพวกรวม 12 คน ในคดีปิ่นหุ่น บีบีซี. ก่อให้เกิดความสนใจอย่างมากต่อนักกฎหมาย นักธุรกิจ ตลอดจนประชาชนทั่วไป โดยต่างก็ได้แสดงความคิดเห็นอย่างนานาทัศนะ และประเด็นหนึ่งที่ยากจะมองข้ามไป ก็คือ ความสมบูรณ์ของ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535

จากการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฉ้อฉล และสร้างราคาที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการลงทุนค่อนข้างมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวหากวิเคราะห์ดูจากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับลักษณะของการกระทำ และโทษในกฎหมายสารบัญญัติแล้ว จะพบว่ามีความไม่สมดุลระหว่างลักษณะการกระทำผิดและโทษ ตลอดจนการบังคับใช้ ซึ่งแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณี อันได้แก่ ในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำการฉ้อฉลโดยการเปิดเผยข้อมูล ตามมาตรา 238 , 239 และ 240 ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ซึ่งได้บัญญัติไว้ค่อนข้างกว้าง และมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับตลาดทุน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดองค์ประกอบการกระทำผิดให้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของบุคคลอื่น มากกว่าเจตนาของผู้กระทำ จึงก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนถึงสิ่งที่กฎหมายต้องการลงโทษ ผลร้ายของกฎหมายลักษณะนี้เกิดขึ้นในสองลักษณะคือ

ประการแรก ทำให้การส่งเสริมและการพัฒนาตลาดทุนหยุดชะงัก เนื่องจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ลงทุนหยุดหรือชะลอกิจการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการระดมทุน หรือ การลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อรอคูนแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ เพื่อให้ทราบถึงการกระทำที่รัฐประสงค์จะเอาผิด (ซึ่งพิจารณาจากตัวบทกฎหมายแล้ว อาจจะแตกต่างจากการกระทำที่เป็นความผิด) ซึ่งรัฐเองในแง่ของผู้ใช้กฎหมาย ถึงแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดลักษณะการกระทำผิดไว้กว้าง ๆ ย่ำต่อการบังคับใช้ก็ตาม แต่ในแง่ของการลงโทษอาญา ซึ่งมีผลเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของบุคคล ก็ต้องมีความชอบธรรมในการลงโทษนั้นด้วย ผลก็คือ รัฐไม่ลงโทษการกระทำที่ผิดกฎหมายทุกกรณี แต่จะลงโทษเฉพาะกรณีที่มีผลกระทำอย่างร้ายแรงต่อสาธารณชนเท่านั้น อันก่อให้เกิดผลร้าย

ประการที่สอง เมื่อแนวทางและนโยบายการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่แน่นอน ย่อมทำให้เกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะกำหนดโทษไว้ค่อนข้างสูงก็ตาม ปัญหาอีกประการหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการฉ้อฉล และสร้างราคาโดยการซื้อขายตาม มาตรา 243 และมาตรา 244 ของพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ซึ่งตัวบทกฎหมาย ตลอดจนแนวทางการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวของรัฐไม่ชัดเจนว่า การกระทำเช่นไรเป็นความผิด ตลอดจนความแตกต่างระหว่างการเก็งกำไรกับการสร้างราคาผิดกฎหมาย ซึ่งเห็นว่า หากพิจารณาจากตัวบทกฎหมาย สิ่งที่จะทำให้การกระทำเป็นความผิดก็คือ เจตนาของผู้กระทำ ซึ่งเป็นการยากมากที่จะพิสูจน์ให้เห็นได้เช่นนั้น เว้นแต่การกระทำที่ เข้าข้อสันนิษฐานเจตนาตามกฎหมาย และเนื่องจากการดำเนินคดีลักษณะนี้ต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงไม่ปรากฏแนวทางในเรื่องนี้ที่ชัดเจนและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ชัดเจน ย่อมก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้จากความอ่อนไหวในการซื้อขายหลักทรัพย์

พิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว หลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้รับแนวความคิดมาจากกฎหมายต่างประเทศ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนักในการนำมาปรับกับกรณีของประเทศไทยโดยตรง และการคาดหมายว่าจะไม่ก่อให้เกิดความยากลำบากในการนำมาบังคับใช้ก็คงเป็นเพียงการมองในแง่ดีเท่านั้น¹¹

¹¹ วัระพงษ์ บุญญภาส . เรื่องเดียวกัน . หน้า 297.

2. แนวทางการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ในการที่จะนำกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอย่างได้ผลดีในระดับหนึ่งนั้น จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเป็นอย่างดี อันเป็นแนวทางของระบบการดำเนินคดีอาญา รูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (Crime control Model) อันได้แก่

2.1 ในชั้นก่อนการฟ้องคดี

การดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น มีความซับซ้อนซึ่งยากต่อการดำเนินคดียิ่งกว่าคดีอาญาโดยทั่วไป แต่ในชั้นก่อนฟ้องคดีต่อศาลยังคงใช้วิธีการเดียวกันกับการดำเนินคดีอาญาตามปกติ ทำให้การดำเนินคดีเอาผิดกับอาชญากรต้องไร้ประสิทธิภาพ

การจับกุมมิใช่ความสำเร็จที่แท้จริง หากปรากฏว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันการกระทำผิดในชั้นศาล ทั้งคดีบีบีซีและคดีปั่นหุ้นบีบีซีล้วนแต่เป็นข่าวที่โด่งดังทางสื่อสารมวลชน มีการเสนอข่าวการจับกุมผู้ต้องหา โดยที่ทางตำรวจได้ออกมายืนยันว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง แต่ในระยะต่อมาภายหลัง ข่าวที่ออกมากลับกลายเป็นว่าไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เนื่องจากคดีขาดอายุความหรือศาลตัดสินยกฟ้อง เพราะไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องน่าเสียดายที่กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิด มาลงโทษได้ และคงไม่มีใครต้องการให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นซ้ำอีก ดังนั้น คงต้องมีการสร้างกระบวนการของการใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพขึ้นมา เพื่อจัดการกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลาย โดยมีมาตรการเสริม ดังนี้

2.1.1 มาตรการสืบสวนเชิงรุก

อาชญากรรมทางการเงินการธนาคารนั้น มักกระทำโดยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการเงินการธนาคารเป็นอย่างดี และมองเห็นช่องทางที่จะก่ออาชญากรรมได้ จึงได้ลงมือกระทำความผิดขึ้นโดยปกปิดการกระทำ จึงเป็นไปได้ยากที่จะ

ปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนในการกระทำความผิดประเภทนี้ แม้แต่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเองก็
จะไม่รู้ตัว หากแต่รอให้ผู้เกี่ยวข้องมาแจ้งความร้องทุกข์ ซึ่งอาจจะส่งผลเสียหายที่รุนแรง
อันกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจ การเงิน และการคลังของประเทศได้

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้บัญญัติว่าการสืบสวนต้องกระทำอย่างไร
เพียงแต่ให้กระทำการสืบสวนได้ทั้งก่อนและหลังความผิดเกิด ดังนั้นควรพัฒนาให้
องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลกำกับสถาบันการเงินการธนาคาร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
โดยกระตุ้นหรือวางระบบให้มีการดำเนินคดีในเชิงรุก การจับตามองความเคลื่อนไหวที่
ส่อไปในทางที่ผิดปกติจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะอาจเป็นสัญญาณบอกลถึงการก่ออาชญา
กรรมทางเศรษฐกิจ จะได้หาทางสกัดกั้นการกระทำความผิดก่อนที่จะเกิดความเสียหาย
รุนแรงตามมา

มาตรการควบคุมกำกับดูแลสถาบันการเงิน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ต้องเป็นหน่วยงานแรกที่เฝ้าติดตามการซื้อขายที่มีลักษณะที่ผิดปกติแล้วตรวจสอบข้อเท็จ
จริงในรายละเอียดต่อไปเช่นเดียวกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่ต้องคอยกำกับดูแลและ
ควบคุมสถาบันการเงินมิให้มีการทุจริตเกิดขึ้นในสถาบันการเงินต่าง ๆ

2.1.2 มาตรการสมคบการกระทำความผิด

ควรนำเอาหลักความผิดฐานสมคบ มาใช้ในคดีอาชญากรรมทางการเงิน
การธนาคาร เช่น การปั่นหุ้น เพื่อลดความยากลำบากในการพิสูจน์การร่วมกันกระทำ
ความผิดลงได้

ความผิดฐานสมคบ คือ ความผิดที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
ตกลงกันที่จะกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือกระทำการที่ชอบด้วยกฎหมายด้วยวิธี
การที่ไม่ชอบ¹⁰

การที่จะลงโทษผู้ใดตามหลักกฎหมายเรื่องสมคบจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้าง
จะต่างจากแนวความคิดพื้นฐานในเรื่องการลงโทษทางอาญา ทั้งนี้เพราะความผิดฐานสม
คบนั้นกฎหมายเอาผิด “การตกลงกัน” (Agreement) ซึ่งมีการให้คำจำกัดความว่า หมายถึง
“การที่มีความประสงค์ที่จะร่วมกันกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยรู้ตัว” (A conscious

¹⁰ กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. “การนำความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย”, วารสารอัยการ ปี 16
ฉบับ 190 (ธันวาคม 25 36) , หน้า 71.

union of wills for a common undertaking) กล่าวคือ กฎหมายจะลงโทษเมื่อมีการกระทำฐานสมคบ แม้จะยังไม่ถึงขั้นเตรียมการหรือลงมือกระทำความผิดก็ตาม

ผลของการที่กฎหมายเอาผิดตั้งแต่สมคบหรือตกลงกันว่าจะทำความผิดทำให้ตำรวจเข้าไปจับกุมได้เร็ว มิฉะนั้นหากใช้ทฤษฎีพยายาม ถ้าเข้าไปจับกุมเร็วไปก็อาจต้องปล่อยผู้กระทำผิดโดยลงโทษไม่ได้เลยเพราะการเตรียมการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจไม่ถือเป็นความผิดอาญา

ปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการนำเอามาตรการลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดมาใช้ในคดียาเสพติด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สามารถเข้าไปจัดการแก้ไขปัญหาค้าได้รวดเร็วทันทั่วทั้งที่ และสามารถนำตัวผู้บงการหรือนายทุนมาลงโทษได้ง่ายขึ้น ดังที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8¹¹ ซึ่งได้บัญญัติมาตรการลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถนำ ผู้เป็นตัวการ หรือนายทุน ผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ยาเสพติด มาดำเนินคดีและลงโทษเพราะในทางปฏิบัติ ผู้เป็นนายทุนจะไม่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน แต่จะกระทำในชั้น “สมคบ” หรือวางแผนดำเนินการ จึงเป็นการยากที่บุคคลเหล่านี้จะถูกลงโทษตามกฎหมาย ความผิดฐานสมคบนี้ จึงเป็นมาตรการที่จะช่วยให้สืบสวนไปถึง ผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดได้¹² แต่ก็ยังต้องใช้อย่างจำกัดเฉพาะในคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษเท่านั้น จะนำความผิดสมคบไปใช้กับความผิดอย่างอื่นไม่ได้

นอกจากนี้ ความผิดสมคบที่อาจนำไปใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกง หรือความผิดฐานยักยอกได้ นั่นคือ ความผิดฐานเป็นช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 แต่องค์ประกอบของผู้ที่จะเป็นช่องโจรนั้น ต้องห้ามนั้นไปจึงจะเป็นความผิด และต้องกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน ภาคสองด้วย และความผิด

¹¹ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8 “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบต้องถูกระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

¹² สุรพล ไครเวทย์, “ยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด” เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติด, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ, (11-12 กันยายน 2540)

นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ซึ่งทำให้การนำกฎหมายนี้ไปใช้เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงไม่มีประสิทธิภาพอย่างเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดองค์ประกอบของผู้สมคบไว้สองคน ซึ่งหากประเทศไทย ต้องการที่จะนำมาตราการสมคบมาใช้ปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้ว ควรที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีมาตรฐานขึ้น

2.2 การพิจารณาพิพากษาคดี

เนื่องจากคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีลักษณะการกระทำที่สลับซับซ้อนกว่าคดีอาชญากรรมธรรมดา ในที่ประชุมสถาบันเอเชียและตะวันออกไกลแห่งองค์การสหประชาชาติ เพื่อการป้องกันอาชญากรรมและปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด (UNAFEI) ครั้งที่ 73 จึงได้มีความเห็นว่า ควรมีสาลที่พิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะ¹³ เพื่อให้คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ได้รับการพิจารณาจากคณะตุลาการที่มีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายด้านนี้โดยเฉพาะ

ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ “ศาลคดีเศรษฐกิจ” หรือศาลพิเศษนั้น ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับประเทศนั้น ๆ เพราะคดีเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับต่างประเทศแล้วทั้งนั้น ศาลดังกล่าวจัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคดีความทางการเงินโดยเฉพาะ

ศาลคดีเศรษฐกิจ เป็นทางออกที่น่าจะเหมาะสม เนื่องจากคดีอาชญากรรมทางการเงินการธนาคารนี้ต้องอาศัยมุมมองอย่างลึกซึ้งของนักการเงิน นักบัญชี และที่สำคัญคือ นักกฎหมายที่มีความรู้ความเข้าใจระบบเศรษฐกิจ เพื่อร่วมกันพิจารณาคดีความระหว่าง “เจตนา” กับ “ การกระทำ” ให้ปรากฏออกมอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังจำเป็นต้องนำมาตราการสมคบมาใช้ และมาตรการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่จำเลย

2.3 มาตรการผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลย

ประเทศไทย ใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลัก เพราะฉะนั้น ผู้กล่าวหาจะต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์จนกระทั่งปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดจริงตามฟ้อง ซึ่งหลักการที่เคร่งครัดในการพิสูจน์ความผิดของบุคคลอาจเหมาะสมที่จะใช้กับคดีอาญา

¹³ UNAFEAI , Supra note (8) , p. 17-22.

ทั่วไป ที่จำเลยส่วนมากยากจน และขาดความรู้ และมักตกเป็นเหยื่อของการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นและสอบสวน กรณีของจำเลยในคดีอาญาธรรมดาดังกล่าว จึงฟังที่จะยึดหลักข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของจำเลย แต่สำหรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งมีการศึกษา สถานะทางสังคมและฐานะดี ควรได้รับความเห็นใจและปกป้องน้อยลง ในเมื่อผู้กระทำผิดเป็นคนที่มั่งมีมองที่ค่อนข้างจะเฉียบไว สามารถที่จะเอาเปรียบ หรือหาประโยชน์จากบุคคลอื่นได้โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งทำให้เราจะไปจับผิดหรือว่าพิสูจน์ถึงการกระทำของเขาค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เพราะเขาคงจะไม่ทิ้งหลักฐานเอาไว้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ จนเราสามารถจะไปรวบรวมได้อย่างแน่นแฟ้นทั้งหมด

ในเรื่องภาระการพิสูจน์ ซึ่งในคดีอาญาโจทก์จะต้องนำสืบให้ได้ความอย่างแน่ชัดว่าจำเลยกระทำความผิดจริงศาลจึงพิพากษาลงโทษ แต่การพิสูจน์เช่นนี้ทำได้ยากมาก ในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โจทก์อาจจะไม่สามารถนำพยานหลักฐานมายืนยันข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดโดยตรงได้ เพราะข้อเท็จจริงต่างๆ จำเลยผู้กระทำความผิดซึ่งมีทั้งความชำนาญ และประสบการณ์ เป็นผู้ครอบครองข้อมูลเหล่านั้น จึงแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่โจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็น โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ตนมีอยู่ได้ถึงขนาดนั้น

ดังนั้น หลักในการรับฟังพยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาจจำเป็นจะต้องกำหนดประเภทของข้อสันนิษฐานขึ้นในกฎหมาย แล้วผลักระการพิสูจน์ให้จำเลย (Reverse Burden of Proof) โดยแทนที่อัยการจะต้องพิสูจน์ความอย่างปราศจากข้อสงสัย ก็นำสืบเพียงให้เห็นข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งข้อสันนิษฐานแล้ว โดยนำสืบแต่เพียงว่า ข้อเท็จจริงที่กฎหมายกำหนดเอาเป็นมูลตั้งข้อสันนิษฐานนั้น ได้มีอยู่บริบูรณ์แล้ว ต่อจากนั้นก็เป็นที่หน้าที่ของจำเลยต้องนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานนั้น โดยอาจนำสืบข้อเท็จจริงโต้แย้งข้อสันนิษฐานให้เห็นเป็นอย่างอื่น หากจำเลยไม่นำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นเป็นอย่างอื่นได้ ศาลก็ต้องฟังข้อเท็จจริงตามข้อสันนิษฐานและตัดสินลงโทษจำเลยโดยผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย ทำให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ง่าย

ในความคิดเกี่ยวกับการปันหุ้น หากต้องพิสูจน์ว่ามีการ โอนเงินจากไหนไปไหนแล้วเงินนี้เอาไปใช้ในการซื้อขายหลักทรัพย์ตัวใด คงจะเป็นเรื่องยากลำบากเพราะว่า

การที่จะเข้าไปยังธนาคารพาณิชย์ไปติดตามทางเดินของเงินเป็นร้อย ๆ สาขาธนาคารต้องใช้เวลาในการติดตามเข้าไปดูพยานเอกสารเป็นจำนวนมาก เพื่อจะนำมาปะติดปะต่อเรื่องให้ได้ อันนี้ก็มีความยากและต้องใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับ พยานหลักฐานที่มาจาก การเฝ้าติดตามกลุ่มบุคคลใดเป็นเวลานานก่อนการลงมือจับกุม เพียงโจทก์พิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ต่างๆ ที่จะทำให้เห็นชัดว่าความจริงแล้ว กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่นอาจจะใช้เงินจากแหล่งเดียวกัน แล้วก็เอามาใช้ในการซื้อขายหลักทรัพย์ คนหนึ่งซื้อหลักทรัพย์ก็ใช้เงินของอีกคนหนึ่งไปชำระราคา หรือว่าคนหนึ่งจะเปิดบัญชีซื้อหลักทรัพย์ ใช้เงินของอีกคนหนึ่งไปในการซื้อตัวสัญญาใช้เงินเพื่อเป็นหลักประกัน เป็นต้น หรืออาจจะมีการ โอนเงินกัน ไปมาเพื่อการซื้อขาย ความเกี่ยวพันที่ว่านี้ก็คงจะแสดงถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของทางเดินของเงินได้

การปราบปรามการปั่นหุ้น ถ้าเราไม่มีกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ส่วนนี้อยู่แล้ว การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษย่อมเป็นสิ่งที่ยากยิ่งไม่มีทางทำได้เพราะพยานหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ คงไม่ผ่านตามมาตรา 227 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ว่าต้องพิสูจน์จนกระทั่งปราศจากข้อสงสัย การประเมินพฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาไม่น่าจะจำกัดอยู่เพียงแค่ หลักฐานเอกสาร หรือพยานบุคคลด้วยการตีความตามลายลักษณ์อักษรหรือคำพูดเท่านั้น แต่ควรจะให้น้ำหนักกับการพิจารณา “เจตนา” ของการกระทำด้วย

การพิสูจน์ให้เข้าข้อสันนิษฐาน ต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ จำนวนมาก เพราะในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์จะมีการบันทึกข้อมูลเอาไว้เป็นวินาที ฉะนั้นรายการที่เกิดขึ้น สามารถจะถ่ายทอดออกมาเป็นพยานเอกสารจำนวนมาก แต่มันไม่สามารถที่จะไปบอกว่า การที่มีคนซื้อหุ้นในระยะเวลาเท่านี้ จะชี้ถึงการกระทำความผิดได้ชัด เราก็ต้องเอาข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เสียก่อนว่า ลักษณะของการซื้อขายของเขาเป็นในลักษณะของการได้ราคาขึ้นไปหรือไม่ หรือซื้อไว้เพื่อพุงราคาหรือว่าซื้อเพื่อทำราคาปิดข้อมูล เหล่านี้จะต้องมีการวิเคราะห์และแสดงผลของการกระทำนั้น ๆ ออกมาเป็นภาพ ที่เห็นได้ชัดในรูปของการแสดงด้วย Graph หรือ ผัง เพราะหากอยู่ในรูปของเอกสารเหล่านั้น ก็คงไม่มีใครจะสนใจไปวิเคราะห์

ความยากลำบากในการที่จะหาพยานบุคคลมาเป็นคนกลาง หรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้น มีทางแก้ไขคือ ให้สถาบันการศึกษา หรือสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วน

ร่วม เช่น สมาคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงินการธนาคาร โดยให้เป็นสถาบันหรือคนกลางเพื่อจะชี้ให้เห็นถึงข้อมูลที่แสดงถึงภาพผิดปกติ

2.4 โทษปรับ

โทษปรับ คือ โทษในทางอาญาที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิด นำเงินมาชำระต่อศาลตามจำนวนที่ศาลกำหนด โทษปรับเป็นโทษที่ลงแก่สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด การกำหนดโทษปรับไว้ในกฎหมาย จึงถือว่าเป็นนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ ผู้ออกกฎหมายโดยปกติแล้วจะต้องคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมด้วย เช่น การกำหนดเพดานขั้นสูงสุดของจำนวนค่าปรับ ต้องสัมพันธ์กับสภาพทางเศรษฐกิจ ค่าของเงินในประเทศ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นพอที่จะให้ศาลใช้กฎหมายนั้นกำหนดค่าปรับมากขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด

การกำหนดโทษปรับไว้ในกฎหมายเท่าที่ปรากฏมีอยู่ 3 แนวทาง คือ

1. การกำหนดโทษปรับไว้อย่างเด็ดขาด (Definite) คือ ระบุจำนวนค่าปรับไว้ตายตัว ศาลไม่มีโอกาสใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราค่าปรับได้ เช่น ตาม พ.ร.บ. ศาลการ พ.ศ.2469 มาตรา 27 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 10 พ.ศ.2490 มาตรา 3 ซึ่งกำหนดให้ปรับ 4 เท่าของราคาของและค่าอากรรวมกัน

2. การกำหนดไว้อย่างสัมพันธ์ (Relative) หมายความว่า การกำหนดกรอบของโทษทางปรับไว้ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในกรอบ คือ สามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราค่าปรับตามความเหมาะสม เช่น การกำหนดขั้นสูงแต่ไม่กำหนดขั้นต่ำ หรือ กำหนดขั้นต่ำแต่ไม่กำหนดขั้นสูง หรือ อาจจะกำหนดทั้งขั้นสูงและขั้นต่ำก็ได้

3. การกำหนดโทษ แต่ไม่ระบุอัตราโทษที่แน่นอน เช่น การกำหนดโทษปรับ แต่ไม่ระบุอัตราโทษไว้ว่าปรับเท่าใด กฎหมายที่กำหนดโทษปรับไว้เช่นนี้ มักจะเป็นแต่โทษสถานเบา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการลงโทษปรับ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันจะมีการนำหลักเกณฑ์นี้มาใช้กับการกำหนดโทษปรับเท่านั้น¹⁴

เมื่อพิจารณาความผิดทางเศรษฐกิจแล้ว โดยลักษณะของความผิดแล้ว ความผิดทางเศรษฐกิจเป็นความผิดที่ให้ผลตอบแทนมหาศาล ดังนั้นโทษปรับตามหลักเกณฑ์

¹⁴ หุยก์ แสงอุทัย . กฎหมายอาญาภาค 1 (กรุงเทพมหานคร , โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2523)

กฎหมายอาญาธรรมดาไม่สามารถข่มขู่ความผิดประเภทนี้ได้ ดังนั้นโทษปรับควรมีการปรับปรุงได้เหมาะสมดังนี้

1. โทษปรับแบบ Relative โดยปรับไม่มีอัตราขั้นสูง แต่ให้ปรับในอัตราที่ใกล้เคียงกับประโยชน์ที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิด เพื่อให้ตรงกับหลักเกณฑ์ที่ว่าไม่มีประโยชน์อะไรเลย ที่จะแสวงหาประโยชน์อย่างมากมาจากการกระทำความผิด แต่ในที่สุดไม่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้น ในขณะที่เดียวกันก็คงอัตราโทษขั้นต่ำไว้ สำหรับผู้ถูกปรับที่มีฐานะยากจน ส่วนนิติบุคคลกระทำความผิดให้กำหนดอัตราค่าปรับเป็นสิบเท่าของอัตราค่าปรับบุคคลธรรมดา

2. ในกรณีที่ยังมีการกระทำฝ่าฝืนคำสั่ง เพราะผลตอบแทนจากการฝ่าฝืนสูงกว่าอัตราค่าปรับ ในกรณีเช่นนี้ก็ให้ใช้ระบบปรับรายวัน Day Fine แก่ผู้กระทำความผิด โดยคำนวณรายได้ของผู้กระทำความผิดในแต่ละวันคูณกับจำนวนวันที่จะถูกปรับแล้วเฉลี่ยปรับเป็นรายวัน

2.5 มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง

เนื่องจากการยากที่จะพิจารณาเบื้องต้นว่า ทรัพย์สินส่วนใดหรือจำนวนเท่าใด น่าจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด การริบทรัพย์สินจึงต้องการการพิสูจน์เพียงแค่การชี้ว่าหนักพยานหลักฐาน ไม่ต้องถึงกับสิ้นสงสัยหรือให้การพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินที่ต้องสงสัยตกอยู่แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งในชั้นตรวจสอบทรัพย์สินและชั้นศาล เหมือนเช่นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 50 วรรคสอง ได้กำหนดแนวทางซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานว่า หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้รับมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี

ดังนั้น พนักงานอัยการเพียงนำสืบให้เข้าข้อสันนิษฐานว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จากนั้นผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์แล้วแต่กรณี จะต้องพิสูจน์หรือแสดงข้อเท็จจริงหักล้างข้อ

สันนิษฐาน ซึ่งถ้าศาลเชื่อหรือฟังขึ้น ก็จะเป็นผลให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าศาลไม่เชื่อข้อเท็จจริงที่แสดงต่อศาล ศาลก็จะสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าวแล้ว

2.6 การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้

ภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามที่ศาลกำหนดแล้ว ควรใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยครั้งที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 บัญญัติว่า “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะทำผิดซ้ำอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นเป็นเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้”

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้วิธีการเพื่อการปลอดภัย ประเภทห้ามประกอบอาชีพบางอย่างแก่ผู้กระทำความผิดจำพวกอาชญากรทางเศรษฐกิจ ภายหลังจากได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้ว คือ¹⁵

1. ตัดความสัมพันธ์หรืออิทธิพลทางธุรกิจทำให้หวนกลับไปกระทำความผิดได้ยากขึ้น
2. เป็นการข่มขู่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดประเภทนี้ในแง่ที่ว่า อาจจะไม่สามารถประกอบอาชีพลักษณะนี้ได้อีกต่อไป
3. ชุมครองสังคมให้ได้รับความปลอดภัยอันเป็นวัตถุประสงค์ของการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแม้จะไม่สามารถลงโทษได้ก็ตาม

การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ เกิดจากการกระทำของหน่วยงานธุรกิจเอกชนในสภาพของธุรกิจที่ดำเนินกิจการอยู่ วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จะนำมาใช้กับองค์การเหล่านี้ เช่น การเพิกถอนใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ เป็นการชั่วคราวหรือสั่งปิดกิจการ และให้เสียค่าใช้จ่ายในการลงโฆษณาคำพิพากษาเอง

วิธีการเพื่อความปลอดภัยยังมีข้อจำกัดคือ จะนำมาใช้ได้ต่อเมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดแล้วเท่านั้น โดยที่หากไม่มีการลงโทษ หรือมีการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ ศาลจะใช้วิธีการนี้ไม่ได้

¹⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส . “อาชญากรรมทางธุรกิจ vs อาชญากรรมธรรมดา “ ทนายประจำบ้าน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 31 (ตุลาคม 2530), หน้า 31-32.

รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้เสนอให้ปรับปรุงด้วยบทประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 โดยแก้ไขเป็น “เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดหรือไม่ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดหรือจะกระทำความผิด โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพนั้น หรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้น มีกำหนด 5 ถึง 10 ปีนับแต่วันพ้นโทษหรือนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาไม่ลงโทษก็ได้”¹⁶

การแก้ไขด้วยบทดังกล่าวจะช่วยให้การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนมากมีโทษจำคุกต่ำ เมื่อคดีขึ้นสู่ศาล ศาลมักลงโทษปรับ หรือรอการลงโทษจำคุกไว้ เช่นการปั่นหุ้น มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ก็โดยอัตโนมัติอยู่แล้วว่าถ้าศาลพิพากษาอาจจะมีรอการลงโทษจำคุกได้ ซึ่งหากสามารถนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ได้แม้ศาลจะไม่พิพากษาลงโทษจำคุก ศาลก็สามารถสั่งห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิดเข้ามาซื้อขายหุ้นได้

วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 เป็นมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่าง อันเกิดจากวิชาชีพให้หมดไปจากสังคมได้ชั่วคราว หรือตลอดไป หากนำบทบัญญัติดังกล่าวมาแก้ไขให้ครอบคลุมถึง กรณีความเสียหายจากการกระทำนั้นยังคงมีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีด้วย จะทำให้บรรลุผลในทางปราบปรามได้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องรอให้ความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว จึงลงโทษภายหลัง เช่น กำหนดมาตรการระงับชั่วคราวแก่นิติบุคคลที่ดำเนินกิจการทางการเงินการธนาคาร อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางระบบการเงิน พร้อมทั้งห้ามผู้บริหารของสถาบันการเงิน ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเงินการธนาคารในระหว่างที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงสถาบันการเงิน หรือกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ระงับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ในระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุด

¹⁶ วีระพงษ์ บุญโญภาส .”มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปั่นหุ้น” รายงานการเสวนาทางวิชาการเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปั่นหุ้น , หน้า 173

แต่เนื่องจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะสามารถนำมาใช้ได้ต่อเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาแล้วเท่านั้น ทำให้เกิดช่องว่างในระหว่างที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล ก่อนที่ศาลจะตัดสิน ผู้กระทำความผิดยังมีโอกาสกระทำความผิดได้ ดังนั้น ควรจะมองถึงการคุ้มครองลักษณะการกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนก่อนที่กระบวนการทางกฎหมายจะตัดสินว่า การกระทำเป็นความผิดด้วย เช่น โครงการบ้านจัดสรรหรือคอนโดมิเนียมที่ก่อสร้างไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ตรงตามสัญญาอันอาจก่อความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้ซื้อ หากต้องรอนกว่าศาลจะตัดสินว่าได้กระทำความผิดจริง สมควรถูกเพิกถอนใบอนุญาตมิให้ดำเนินการก่อสร้างโครงการต่อไป ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาานกว่าคดีจะถึงที่สุด โดยมากเจ้าของโครงการพยายามถ่วงเวลาให้คดีเสร็จสิ้นช้าที่สุด เพราะในระยะเวลาระหว่างนั้น เจ้าของโครงการสามารถดำเนินโครงการได้ตามปกติ อาจเปิดโครงการใหม่อีกหลายโครงการ

ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหายเช่นนี้อีก ควรแก้ไขบทบัญญัติวิธีการเพื่อความปลอดภัยให้ครอบคลุมถึงกรณีที่มีการกระทำนั้นอยู่ระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลด้วย โดยให้ระงับการก่อสร้างสำหรับโครงการใหม่ที่ยังไม่เริ่มก่อสร้างจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาล ซึ่งนอกจากจะป้องกันไม่ให้มีการก่อสร้างโครงการที่ไม่ได้มาตรฐานขึ้นมาอีกแล้วยังทำให้เจ้าของโครงการพยายามให้มีการพิจารณาคดีโดยเร็ว

จากการที่ได้ศึกษาของปัญหาข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจตลอดจนแนวทางการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาแล้วนั้น ในบทต่อไปจะได้เสนอข้อเสนอแนะของการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคารนั้น มักอาศัยช่องว่างของกฎหมายกระทำความผิดขึ้น การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ นั้นจะทำให้สามารถนำผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาลงโทษได้

กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของต่างประเทศนั้น ได้ศึกษาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ ซึ่งใช้กฎหมายระบบจารีตประเพณี (Common Law) การพิจารณาคดีเป็นแบบระบบกล่าวหา (Accusatorial System) มีการนำเอามาตรการสมคบมาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้กฎหมายระบบจารีตประเพณีเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ แต่วิธีพิจารณาความเป็นระบบกล่าวหาแบบ (Adversary) ในกรณีการฉ้อโกงสถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาเคยเป็นสาเหตุที่สำคัญทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายให้มีโทษสูงขึ้น ซึ่งกฎหมายที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความลับของธนาคาร ปี ค.ศ.1970 (Bank Secrecy Act 1970) เพื่อประกอบกับพระราชบัญญัติควบคุมการฟอกเงิน ปี ค.ศ.1986 (Money Laundering Control Act 1986 หรือ MLCA) เพื่อใช้ตรวจสอบแหล่งที่มาของเงิน

กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Money Laundering Regulation 1993) กำหนดให้สถาบันการเงิน ต้องบันทึกการทำธุรกรรมครั้งแรกของลูกค้า นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักทรัพย์ ปี ค.ศ. 1934 (Securities Exchange Act 1934 หรือ SEC) เพื่อตรวจสอบ กำกับดูแลที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ โดยมีกฎหมาย Federal Securities Laws ซึ่งห้ามมิให้กรรมการหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่ครอบงำกิจการจากการถือหุ้นในบริษัท

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำเอามาตรการสมคบ (Conspiracy) มาใช้เพื่อปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งกฎหมายที่สำคัญคือ Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act 1970 (RICO) เพื่อใช้โต้ตอบองค์กรอาชญากรรมในรูปของบรรษัทอาชญากรรม (Criminal Enterprise) ที่บัญญัติให้สมาชิกทุกคนไม่ว่าจะกระทำผิดประเภทใด จะต้องถูกฟ้องตามกฎหมาย RICO ได้ทั้งหมด

ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ปี ค.ศ. 1948 (The Securities Exchange Law 1948) เป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยแยกธุรกิจหลักทรัพย์ออกจากธุรกิจอื่นๆ และได้บัญญัติถึงการกระทำอันไม่เป็นธรรมที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

ส่วนกรณีการเกิดอาชญากรรมการเงินการธนาคาร ในต่างประเทศนั้น ธนาคารบีซีซีไอ (Bank of Credit & Commerce – International) นั้น มีลักษณะการถือโง่งเงินในธนาคาร โดยการแก้ไขบัญชี หลบเลี่ยงการแสดงหลักฐาน โดยไม่ยอมบันทึกยอดเงินฝากลงในบัญชี กรณีธนาคารแบริงส์ เกิดจากการสมคบกันกระทำความผิด มีการปกปิดซ่อนเร้นข้อมูล ปลอมแปลงเอกสารและไม่แจ้งความจริงต่อคณะกรรมการควบคุมตลาดซีเม็กซ์ (SIMEX) และผู้บริหารบริษัทแบริงส์ลอนดอน และเกิดจากความไว้วางใจโดยปล่อยให้บริหารงานโดยไม่จัดการควบคุมอย่างรัดกุม และไม่มีการแบ่งงานอย่างชัดเจนในแต่ละฝ่าย

ส่วนการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทย นั้น เนื่องจากสถานการณ์อาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เกิดขึ้นหลายแบบพร้อมกับความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งได้สร้างความเสียหายต่อประเทศเป็นอย่างมาก เช่น การกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน การปั่นหุ้น การฉ้อโกงบัตรเครดิต ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดการเงินการธนาคาร ได้แก่

การฉ้อโกง ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 มาตรา 343 เกี่ยวกับการธนาคาร เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 12 มาตรา 44 และมาตรา 46 ตี เกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 238 มาตรา 239 มาตรา

240 และมาตรา 243 เกี่ยวกับการฟอกเงิน เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 13 มาตรา 48 มาตรา 49 และการใช้มาตรการสมคบเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 210 และพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 8

กรณีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการเงินการธนาคาร ในประเทศไทย นั้น คดีการฟ้องร้องเกี่ยวกับการทุจริตในธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (บีบีซี) เกิดจากการที่ผู้บริหาร บีบีซี ยักยอกสินทรัพย์ของธนาคาร โดยมีการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสมคบกัน กระทำผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม กระทำความผิดอย่างมีระบบ มีการวางแผนเป็นขั้นเป็นตอน แผนการส่วนใหญ่จะมาจากที่ปรึกษาของธนาคาร

คดีปั่นหุ้นบริษัทราชาเงินทุน เป็นบริษัทธุรกิจเงินทุนที่เติบโตอย่างรวดเร็ว หุ้นของบริษัทได้รับความนิยมอย่างสูงในตลาดหลักทรัพย์ แต่เกิดผลกระทบจากภายนอกทำให้ต้องประสบกับปัญหาเงินไหลออก โดยประชาชนถอนเงินจากบริษัทเป็นจำนวนมหาศาล ทำให้บริษัทราชาเงินทุนต้องล้มลงและถูกธนาคารแห่งประเทศไทยเข้ายึดกิจการ และดำเนินคดีกับผู้บริหารของบริษัทในข้อหาปั่นหุ้น แต่ศาลได้ยกฟ้องในที่สุด

คดีปั่นหุ้นธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (บีบีซี) เกิดขึ้นจากการซื้อขายหุ้นของ บีบีซี ที่มีการซื้อขายผิดไปจากสภาพปกติของตลาดหลักทรัพย์ที่มีการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีลักษณะการเกี่ยวโยงและต่อเนื่อง หรือมีการอำพรางราคาให้ผิดปกติดังนัยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ก.ล.ต.) ได้ดำเนินการกล่าวโทษต่อผู้ที่มีการกระทำความผิดกล่าวต่อ พนักงานสอบสวนกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ในข้อหาปั่นหุ้น และอัยการได้ยื่นฟ้องต่อศาล แต่ในที่สุดศาลได้ยกฟ้องเนื่องจากการกระทำของจำเลยไม่มีลักษณะของการกระทำผิดฐานปั่นหุ้น

ส่วนการเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตามกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายประเทศไทยนั้น ได้เปรียบเทียบใน 4 กรณี คือ กรณีการฉ้อโกงการเงินการธนาคาร กรณีการปั่นหุ้น กรณีการฟอกเงิน และกรณีของการนำเอามาตรการสมคบมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นจะมีกฎหมายที่บังคับใช้ได้ครอบคลุมถึงกรณีของการกระทำความผิดไว้อย่างดี เนื่องจาก

ประเทศสหรัฐอเมริกาเคยได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมาก่อน จึงได้ดำเนินการแก้ไขโดยการออกกฎหมายให้มีความครอบคลุมถึงการกระทำผิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนประเทศไทย กฎหมายไม่เอื้อในการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ มีการกำหนดองค์ประกอบของความผิดมีลักษณะยุ่งยากและซับซ้อน อีกทั้งยังสร้างภาระการพิสูจน์ที่เกินความจำเป็นให้กับฝ่ายรัฐ

กรณีของปัญหาข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องของการบังคับใช้กฎหมายซึ่งทำให้การปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่ประสบผลสำเร็จซึ่งได้แก่ ปัญหาในชั้นสืบสวน สอบสวน และจับกุม เนื่องจากความผิดที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น เป็นความผิดที่ไม่ปรากฏพบเห็นได้โดยง่ายจะต้องเป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงจึงจะพบเห็นการกระทำความผิดได้ และพยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในความครอบครองของผู้กระทำความผิด การดำเนินการสืบสวน สอบสวนจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

ปัญหาในชั้นฟ้องร้องคดีนั้น พนักงานอัยการจะต้องรู้ถึงวิธีการ รายละเอียด และพยานหลักฐานของการกระทำผิดว่ามีความเป็นมาอย่างไร แต่เนื่องจากการขาดการประสานงานกันระหว่างองค์กรจึงทำให้การฟ้องร้องคดีมีความบกพร่อง แม้การตีความกฎหมายฉบับเดียวกันระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจกับพนักงานอัยการ ยังมีความเห็นไม่สอดคล้องตรงกัน จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดได้

ปัญหาการพิสูจน์ความผิดในชั้นศาลก็เช่นเดียวกัน มีอุปสรรคในด้านพยานหลักฐาน ความล่าช้าในการพิจารณาตัดสินเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็น จึงอาจแยกปัญหาโดยภาพรวมได้ ดังนี้

1. ขาดเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการประกอบการทางธุรกิจ และไม่สามารถวิเคราะห์เงื่อนไขในการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทำให้การค้นหาร่องรอยการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจกระทำได้ยาก
2. ขาดการประสานงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ ซึ่งมีหน้าที่ในการเตรียมพยานหลักฐานที่จะใช้พิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยต่อศาล
3. ปัญหาในการตีความข้อกฎหมาย เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งใช้

กฎหมายฉบับเดียวกัน แต่การตีความกฎหมายดังกล่าวแตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

4. ความล่าช้าในการเตรียมคดี ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนดเวลาไว้ว่าพนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการเมื่อใด เพียงมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย กำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ อย่างน้อย 3 วัน ก่อนวันหมดอำนาจควบคุม หรือครบกำหนดที่ศาลขังแล้วแต่กรณี ซึ่งทำให้พนักงานอัยการไม่มีเวลาที่พิจารณาพยานหลักฐาน จึงฟ้องคดีไปโดยขาดการศึกษาข้อเท็จจริง

5. อุปสรรคด้านพยานหลักฐาน เนื่องจากพยานหลักฐานเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ แต่ในทางปฏิบัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปัจจุบันยังไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

6. อุปสรรคในการนำสืบ คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่มีโทษทางอาญา การดำเนินกระบวนการพิจารณาความอาญาในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงไม่ได้แตกต่างไปจากคดีอาญาทั่วไป ซึ่งการจะลงโทษจำเลยได้ โจทก์จะต้องนำสืบให้สิ้นข้อสงสัยให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริง จึงจะลงโทษจำเลยได้ ซึ่งยากยิ่งสำหรับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเพราะอาชญากรประเภทนี้ มักจะหลงเหลือพยานหลักฐานทิ้งไว้ น้อยที่สุด

7. ความล่าช้าในการพิจารณาคดี เนื่องจากคู่ความเลื่อนคดีบ่อยครั้ง หรือ บังคับไม่พอแก่การพิจารณา จนทำให้ผู้เสียหายและพยานเปื้อนหายที่จะมาศาล ทำให้ขาดพยานบุคคลในการยืนยันความผิดของอาชญากรทางเศรษฐกิจ

จากสภาพปัญหาในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายเองจะมีปัญหาต้องปรับปรุงก็ตาม แต่จะพบว่าปัญหาหลักอยู่ที่การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งปัญหาได้เกิดขึ้นทั้งในชั้นสืบสวนสอบสวนจับกุม ชั้นฟ้องร้องและชั้นศาลจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่อาชญากรทางเศรษฐกิจจะหลุดพ้นจากกฎหมายไปได้

ส่วนแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ได้แก่แนวทางในชั้นก่อนการฟ้องคดีโดยการใช้มาตรการสืบสวนเชิงรุก

และการนำมาตรการสมคบมาใช้ในการป้องกันการกระทำผิด การใช้นโยบายในการพิจารณาพิพากษาคดี แนวทางในการใช้มาตรการผลกระทบการพิสูจน์ให้แก่จำเลย การนำโทษปรับแบบรายวันมาใช้ แนวทางมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง และการนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. ข้อเสนอแนะ

การดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีความซับซ้อน ยากแก่การดำเนินคดีมากกว่าคดีอาญาโดยทั่วไป แต่ในชั้นก่อนฟ้องศาล ยังคงใช้วิธีการเดียวกันกับการดำเนินคดีอาญาตามปกติ ทำให้การดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไร้ประสิทธิภาพ

นับเป็นเรื่องน่าเสียดายที่กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ และคงไม่มีใครต้องการให้เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ดังนั้น คงต้องมีการสร้างกระบวนการการใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพขึ้นมา เพื่อจัดการกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลาย

สำหรับมาตรการที่นำมาใช้ในการบังคับเกี่ยวกับความผิดทางเศรษฐกิจ ทั้งมาตรการในทางอาญา และมาตรการอื่น เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการบังคับใช้กฎหมายได้แก่

2.1 โทษปรับ คดีความผิดทางเศรษฐกิจ โดยลักษณะของความผิดแล้ว ความผิดทางเศรษฐกิจเป็นความผิดที่ให้ผลตอบแทนมหาศาล ดังนั้นโทษปรับตามหลักเกณฑ์กฎหมายอาญาธรรมดาไม่สามารถข่มขู่ความผิดประเภทนี้ได้ ดังนั้นโทษปรับควรมีการปรับปรุงดังนี้

1) ใช้โทษปรับแบบ Relative โดยปรับไม่มีอัตราขั้นสูง แต่ให้ปรับในอัตราที่ใกล้เคียงกับประโยชน์ที่ผู้นั้นได้รับจากการกระทำผิด เพื่อให้ตรงกับหลักเกณฑ์ที่ว่า ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ที่จะแสวงหาประโยชน์อย่างมากมาจากการทำความผิด แต่ในที่สุดไม่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้น ในขณะที่เดียวกันก็คงอัตราโทษขั้นต่ำไว้ สำหรับผู้ถูกปรับที่มีฐานะยากจน ส่วนนิติบุคคลกระทำความผิด ให้กำหนดอัตราค่าปรับสูงเป็นสิบเท่าของอัตราค่าปรับบุคคลธรรมดา

2) ในกรณีที่ยังมีการกระทำฝ่าฝืนคำสั่ง เพราะผลตอบแทนจากการฝ่าฝืน สูงกว่าอัตราค่าปรับ ในกรณีเช่นนี้ก็ให้ใช้ระบบปรับรายวัน (Day Fine) แก่ผู้กระทำความผิด โดยคำนวณรายได้ของผู้กระทำความผิดในแต่ละวันคูณกับจำนวนวันที่จะถูกปรับแล้วเฉลี่ยปรับเป็นรายวัน

2.2 ค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษ (Punitive Damage) มาตรการนี้เป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนสูงกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความเสียหายที่แท้จริง เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความเสียหาย บางครั้งก็เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary Damage) เช่น นาย ก. กระทำละเมิดต่อ นาย ข. ความเสียหายคือ 2 ล้านบาท ศาลอาจลงโทษให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อให้เกิดความเช็ดหลาบ โดยใช้ค่าเสียหาย 4 ล้านบาทก็ได้

ในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมาย คอมมอนลอว์ (Common Law) เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาหลักเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นการลงโทษ (Punitive Damage) กล่าวคือ ในคดีละเมิดบางประเภท นอกจากโจทก์จะได้รับการเยียวยาสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากละเมิดโดยตรงแล้ว ศาลอาจกำหนดให้จำเลยจ่ายค่าสินไหมทดแทนในลักษณะเป็นการลงโทษ จำเลยเพิ่มขึ้นอีก คดีละเมิดที่ศาลสั่งให้จำเลยจ่าย Punitive Damage เพิ่มขึ้นอีก ส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่จำเลยมีจิตใจหรือมีเจตนาที่ไม่ดีก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

อนึ่ง นักกฎหมายบางส่วนมีความเห็นว่า Punitive Damage มีลักษณะของโทษในทางอาญาและมีความเหมาะสมกับคดีความผิดทางเศรษฐกิจ และสำหรับกลุ่มที่เห็นว่า Punitive Damage มีประโยชน์ในการช่วยทำให้กฎหมายลักษณะละเมิดมีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง จนมีคำกล่าวว่ามีกฎหมายลักษณะใดแม้แต่กฎหมายอาญาที่จะควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้กว้างขวางกว่ากฎหมายลักษณะละเมิด ดังนั้น Punitive Damage จึงมีส่วนช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายลักษณะละเมิดเป็นไปได้อย่างจริงจัง

2.3 มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง (Civil Forfeiture) เป็นกระบวนการพิจารณาริบทรัพย์สินตามหลักมุ่งที่ตัวทรัพย์สิน (deodand) เป็นการพิจารณาต่อทรัพย์สิน (In Rem) หมายความว่ากระบวนการพิจารณาคดีที่ดำเนินโดยตรงต่อทรัพย์สินซึ่งอยู่ใน

เขตอำนาจศาล¹ ในกระบวนการนี้เป็นการพิจารณาคดีต่อทรัพย์สิน โดยไม่มีการพิจารณาถึงความผิดของเจ้าของทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินในกรณีนี้จึงไม่เกี่ยวข้องกับพิจารณาความผิดทางอาญาของเจ้าของทรัพย์สิน คำพิพากษาในกระบวนการนี้มีผลผูกพันบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้อ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์สิน แม้จะไม่ทราบว่าทรัพย์สินของตนถูกฟ้องเพื่อริบด้วยและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี คือ ศาลซึ่งทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาล เป็นเรื่องเขตอำนาจศาลเหนือทรัพย์สิน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรณีอำนาจเหนือบุคคล

ดังนั้น กระบวนการริบทรัพย์สินทางแพ่ง จึงเหมาะสมกับลักษณะความผิดทางเศรษฐกิจ เพราะเป็นการลงโทษทางด้านทรัพย์สินแก่ผู้กระทำความผิด แม้ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดได้ก็ตาม ส่วนการดำเนินการกับทรัพย์สินที่มีการปกปิด เปลี่ยนสภาพ ซึ่งมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญาไม่สามารถก้าวล่วงไปถึงนั้น บัดนี้ ได้มี พระราชบัญญัติ¹ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้เข้ามาดำเนินการกับการกระทำความผิดดังกล่าว โดยกำหนดให้การปกปิด เปลี่ยนสภาพอยู่ในขอบข่ายความหมายของ “ฟอกเงิน” ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัตินี้

2.4 มาตรการทางด้านกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นที่เข้าใจถึงข้อผิดพลาดที่ผ่านมาแล้วว่า เราไม่สามารถควบคุมการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจได้ด้วยการนำเอาโทษทางอาญามาใช้กับกฎหมายเศรษฐกิจทุกฉบับ หากแต่ว่าสัมฤทธิ์ผลในการควบคุมการกระทำความผิดลักษณะนี้อยู่ที่ความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมาย การปราบปรามการกระทำความผิด การใช้มาตรการส่งเสริม หรือมาตรการทางแพ่งในการจัดการกับทรัพย์สินซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการกระทำความผิดประเภทนี้

ตราบใดที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงยังคงอยู่ ตราบนั้นความผิดก็ยังคงเกิดขึ้น การสาวไปถึงผู้กระทำความผิด ซึ่งบงการอยู่เบื้องหลังเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจที่จะกระทำ ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายที่เสนอแนะให้มีการปรับปรุง ก็คือ

(1) นำเอาหลักสมคบกันกระทำผิด (Conspiracy) มาใช้กับความผิดทางเศรษฐกิจ เพื่อตัดการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นต่อไป เพราะกฎหมายเอาผิดตั้งแต่ขั้นสมคบแล้ว นอกจากนั้น ยังใช้หลักเกณฑ์การสมคบ เพื่อสาวไปถึงเบื้องหลังได้อีกด้วย

¹ Henry Campell Black. Black's Law Dictionary. P. 793

(2) นำเอาหลักการการพิสูจน์ (Reverse Burden of prove) มาใช้กับความผิด
 เศรษฐกิจ ในคดีอาญาโดยทั่วไป การการพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดตกอยู่ที่
 อัยการ โจทก์ ซึ่งจะต้องพิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดจริง แต่สำหรับ
 คดีเศรษฐกิจแล้วเป็นการยากยิ่งที่จะกระทำเช่นนั้น เพราะ

(ก) คดีเศรษฐกิจ เป็นคดีที่มีลักษณะไม่เป็นรูปธรรม ซับซ้อน และต้องอาศัย
 ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเข้าใจลักษณะความผิด

(ข) พยานหลักฐาน คดีเศรษฐกิจ มักจะอยู่ในความครอบครองของจำเลยหรือผู้
 กระทำความผิด

(ค) พยานหลักฐานที่เก็บโดยระบบเทคโนโลยี ยิ่งเป็นการยากในการตรวจ
 สอบ

2.5 มาตรการคุ้มครองสังคม โดยใช้วิธีเพื่อความปลอดภัย ตามประมวล
 กฎหมายอาญา มาตรการที่ใช้ดำเนินการกับการกระทำความผิดและคุ้มครองสังคม มีอยู่ 2
 มาตรการ คือ

(1) โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

(2) วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามมาตรา 39

มาตรการทั้ง 2 มีความแตกต่างกันกล่าวคือ “โทษ” นั้นพิจารณาจากการ
 กระทำของบุคคลเป็นเกณฑ์ บุคคลจะได้รับโทษมากน้อยเท่าใดต้องคำนึงจากการกระทำที่
 กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเมื่อรับโทษครบถ้วนแล้ว แม้ยังมีลักษณะที่มีอันตรายต่อ
 สังคมอยู่ก็ไม่สามารถควบคุมตัวผู้นั้นต่อไปได้ ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น เป็นมาตร
 การที่มุ่งคุ้มครองสังคม และเป็นมาตรการที่ส่วนใหญ่แล้วใช้ต่อจากโทษ และวิธีการเพื่อ
 ความปลอดภัยที่เห็นว่าเหมาะสมในการตัดโอกาสการกระทำความผิดของผู้กระทำความ
 ผิดตามกฎหมายเศรษฐกิจก็คือ การห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามประมวลกฎหมาย
 อาญามาตรา 50 เพราะการกระทำความผิดประเภทนี้ ร้อยละ 90 มาจากโอกาสที่ตนเอง
 ประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ

มาตรา 50 เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิด
 โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือ
 วิชาชีพและเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพนั้น หรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความ

ผิดเช่นนั้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

คดีเศรษฐกิจมีจำนวนที่ศาลพิพากษาลงโทษน้อย เนื่องจากอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น เพื่อให้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 บรรลุดัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสังคมจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายเศรษฐกิจ เห็นสมควรแก้ไขมาตรานี้ ดังนี้

มาตรา 50 เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดหรือไม่ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิด หรือจะกระทำความผิด โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพนั้น หรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพมีกำหนด 5 ถึง 10 ปี นับแต่วันพ้นโทษหรือนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาไม่ลงโทษก็ได้

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น เพื่อต้องการจะชี้ให้เห็นว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศส่วนหนึ่งนั้น เป็นผลมาจากความมีประสิทธิภาพของกฎหมายที่จะใช้เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยตรงส่วนหนึ่งก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยคงต้องใช้เวลาอีกสักระยะหนึ่ง ในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าในอนาคตอันใกล้นี้ ประเทศไทยจะสามารถพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จนสามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจให้ลดน้อยลงไปได้ เพื่อผลในความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือและบทความ

- กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. “การนำหลักความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทย” วารสาร
อัยการ. ปี 16 ฉบับ 190, 2536.
- ..... “กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร”
วารสารอัยการ. ปี 19 ฉบับ 221, 2539.
- ชวเลิศ โสภณวัต. “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริง
หรือ” ตูลพาห. ปีที่ 28 เล่ม 6 , 2524.
- ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. “พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความ
ผิด พ.ศ.2534” บทบัญญัติ. เล่มที่ 51 ตอน 2, มิ.ย.2538.
- ณัฐวุฒิ รุ่งวงษ์. ปล้นแบงค์ บี.บี.ซี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุ๊กแบงค์, 2539.
- ประพันธ์ นัยโกวิท. “การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ”
บทบัญญัติ. เล่ม 52 ตอน 4, 2539,
- ประธาน วัฒนาวณิชย์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในสังคมที่เปลี่ยนแปลง : ความหมาย
ขอบเขตและมาตรการแก้ไข” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 23,
2536.
- ปิยะพันธุ์ สารากรบริรักษ์. “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ฝ่ายข่าวต่างประเทศ. “แบร์ริงส์บทเรียนที่เจ็บปวดจากตราสารอนุพันธ์” ผู้จัดการรายเดือน.
ปี 12 ฉบับ 139, 2538.
- พิชญ ธีระสุนทรไท. “สาวไส้ บีบีซีไอ ปล้นข้ามโลกครั้งประวัติศาสตร์ หายนะ 400,000
ล้านบาท” วารสารดอกเบี๋ย. ปี 10 ฉบับ 123, 2334.

- พรเพชร วิชิตชลชัย. การรับฟังข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐาน : ปัญหาและข้อเสนอแนะ” *คูลพาท*. ปี 42 เล่ม 4, 2538.
- มานิดา ซินเมอร์แมน. “ความเป็นมาและข้อสังเกตบางประการของกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยบุคคลวงใน (Insider Trading) ในสหรัฐอเมริกา” *วารสารนิติศาสตร์*. ปี 26 ฉบับ 2, 2539.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส. *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.
- .----- . “อาชญากรรมทางธุรกิจ VS อาชญากรรมธรรมดา” *ทนายประจำบ้าน*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 31, 2530.
- .----- . “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับพัฒนาการของอาชญากรรม” *วารสารนิติศาสตร์*. ปีที่ 21 ฉบับที่ 4, 2534.
- .----- . “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 90” *วารสารกฎหมายจุฬาฯ*. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2, 2536.
- โสทร วณิชเสถียร. พันตำรวจเอก (พิเศษ) และคณะ, *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มปป.
- สมบัติ บารุงวงษ์. “แบร็งค์ฟังกหลาย ซ็อก ทั้งโลก” *วารสารดอกเบี๋ย*. ปี 13 ฉบับที่ 165, 2538.
- ศิลป์พร ศรีจันเพชร. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : ปัญหาที่รัฐต้องเร่งแก้ไข” *วารสารจุฬาลงกรณ์ฯ*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 34, 2540.
- หยุด แสงอุทัย. *กฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

เอกสารอื่น

- คณิน บุญสุวรรณ. *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ นักบ่อนทำลายชาติอย่างแท้จริง*” *เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

จรัญ โฆษณานันท์. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย” เอกสารสรุปการอภิปราย เรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

ชินวัฒน์ ทองภักดี. “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปั่นหุ้น” สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด. มปป.

บัญญัติ เพชรสังข์. พันตำรวจโท, “รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปั่นหุ้น” สถาบันกฎหมายอาญา, สำนักงานอัยการสูงสุด. มปป.

รายงานการบรรยาย. ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2537.

วีระพงษ์ บุญโยภาส “ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ : เทคนิคและแนวทางการป้องกันการฉ้อโกง ฉ้อฉล ปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและการพาณิชย์” กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร จำกัด.

..... “มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปั่นหุ้น” รายงานการเสวนาทางวิชาการ เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการปั่นหุ้น. สถาบันกฎหมายอาญา. สำนักงานอัยการสูงสุด, มปป.

สิทธิ จิตรโรจน์. พลเอก, “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย” เอกสารสรุปการอภิปราย เรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

สุพจน์ สุโรจน์. “ขอบเขตและความหมายของอาชญากรรมทางธุรกิจ” เทคนิคและแนวทางการป้องกันการฉ้อโกง ฉ้อฉล ปลอมแปลงในทางธุรกิจการค้าและ

การพาณิชย์. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร จำกัด.
 สุรพล ไตรเวทย์. “ยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด” เอกสาร
 ประกอบการสัมมนาเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีที่เกี่ยวข้องกับ
 ยาเสพติด. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ, 2540.

อภิรัช พันธเสน. “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
 ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย” เอกสารสรุปการอภิปราย
 เรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ : อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
 ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย. คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, 2530

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

ภาษาอังกฤษ

BOOKS

Anthony Roy Taylor. “A Provincial English Prosecutor’s View of organised
 Crime” Resource Material Series No.43.(UNAFEI,Tokyo,Japan,
 1993)

Clive Hamblin. **Banking Law.** London : Sweet & Maxwell, 1985.

Conklin J.E., "The Psychology and Sociology of Business Crime" , **Illegal But Not Criminal : Business Crime in America**. New Jersey, Prentic-Hall, Inc., 1997

E.H.Sutherland , **White Collar Crime** . N.Y. : Holt , rineheart and winton (1961)

F.E. Perry. **Law and Practice Relating to Banking**. 4 Ed. London : Methuen & Co. Ltd. New Fetter Lane,1983.

Gresham Sykes and David Matza, "Techniques of Neutralization : A Theory of Delinquency," American Sociological Review,(December)

Henry Campell. Black's Law Dictionary.

John.M.carroll, "**Controlling White-Collar-Crime**" Butter Worth Publishers Boston: London 1982.

ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.....

8

ความพิสดาร

ที่ สผ ๐๐๐๘/๒๕๕๓

(สำเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๓๔

(สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับ

ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ

ฉะนั้น จึงส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภา

พิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๕

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายพิชัย รัตกุล)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๒๕๕๑๑๓๓

 ร่าง

ดี พิมพ์

 ตรวจ

๗๕๖
๒

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ....
ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ....

ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๓๒ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๓ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๓๔ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาคือไปตามรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่

๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๓

๑๙๑๐

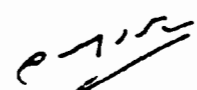
(นายศิริชัย ไชยทรัพย์อาสน์)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รักษาการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ดร. พิมพ์

 ทาน

← ๑

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน
พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการประกอบ
ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และรวมเป็นฉบับเดียวกัน

เหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบันการควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์
ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ แล้วแต่กรณี
จึงทำให้การควบคุมดูแลไม่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกันและเกิดความลักลั่นในการปฏิบัติ
ตามกฎหมาย ประกอบกับในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ
อย่างรุนแรงอันมีผลกระทบโดยตรงต่อสถาบันการเงินเหล่านี้ และกระทบกระเทือน
ความเชื่อมั่นของประชาชนและผู้ฝากเงินที่มีต่อระบบสถาบันการเงินโดยรวม ดังนั้น
สมควรปรับปรุงมาตรการในการควบคุมดูแลสถาบันการเงินดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ
เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ โดยการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วย
การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และรวมเป็น
ฉบับเดียวกันเพื่อให้การควบคุมดูแลเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งเปลี่ยนอำนาจควบคุม
ดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้เป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทย
ส่วนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังยังคงมีอำนาจในการกำกับดูแลโดยทั่วไปเท่านั้น
นอกจากนั้น ได้ปรับปรุงมาตรการในการควบคุมเกี่ยวกับโครงสร้างการเป็นกรรมการ

ในสถาบันการเงิน การถือหุ้น การให้สินเชื่อ การลงทุนในกิจการต่าง ๆ การกำกับและ
ตรวจสอบสถาบันการเงินในลักษณะรวมทั้งบริษัทแม่ บริษัทลูก และบริษัทร่วมของสถาบัน
การเงิน กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถาบันการเงินให้มีความชัดเจน
และมีมาตรการป้องกันการบริหารงานที่มีลักษณะ เป็นการทุจริตหรือไม่มีประสิทธิภาพ
รวมทั้งกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินและการเข้าควบคุมสถาบัน
การเงินในกรณีที่สถาบันการเงินได้รับความเสียหายหรือมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ใน
ลักษณะ อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ตลอดจนแก้ไข
เพิ่มเติมบทกำหนดโทษความผิดที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

4

5. ทิมพ์
ทาน

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ธุรกิจสถาบันการเงิน
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และรวมเป็นฉบับเดียวกัน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) "ธุรกิจสถาบันการเงิน" หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามหมวด ๗

(๒) "ธุรกิจธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงิน หรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสาร เปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ

(๓) "ธุรกิจเงินทุน" หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยวิธีออกตั๋วสัญญาใช้เงินหรือบัตรเงินฝากให้แก่ผู้ฝากเงิน และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด

(๔) "ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์" หมายความว่า การประกอบธุรกิจเป็นการค้าปกติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ก) การให้กู้ยืมเงินโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์

(ข) การรับซื้ออสังหาริมทรัพย์โดยวิธีขายฝาก

(๕) "ธุรกิจทางการเงิน" หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจประกันชีวิต หรือธุรกิจอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๖) "การให้สินเชื่อ" หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน หรือซื้อ ช้อลด รับช่วง ช้อลดตั๋วเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิตหรือภาระผูกพันอื่น

(๗) "กิจการวิเทศธนกิจ" หมายความว่า กิจการรับฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากต่างประเทศและให้กู้ยืมเงินในประเทศหรือในต่างประเทศ และให้รวมถึงการซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การอวัลรับรองหรือค้าประกันหนี้ใดที่เป็นเงินตราต่างประเทศและกิจการอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๘) "หลักทรัพย์" หมายความว่า หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์

(๔) "สถาบันการเงิน" หมายความว่า

(ก) ธนาคารพาณิชย์

(ข) บริษัทเงินทุน

(ค) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

(๑๐) "ธนาคารพาณิชย์" หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์

(๑๑) "บริษัทเงินทุน" หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเงินทุน

(๑๒) "บริษัทเครดิตฟองซิเอร์" หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

(๑๓) "บริษัท" หมายความว่า บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น

(๑๔) "บริษัทแม่" หมายความว่า บริษัทที่มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัทอื่น

(๑๕) "บริษัทลูก" หมายความว่า

(ก) บริษัทที่มีบริษัทอื่นมีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัทนั้น

(ข) บริษัทลูกของบริษัทตาม (ก) ต่อไปทุกทอด

(๑๖) "บริษัทร่วม" หมายความว่า บริษัทลูกที่มีบริษัทแม่ร่วมกัน

(๑๗) "อำนาจควบคุมกิจการ" หมายความว่า

(ก) การที่บริษัทหนึ่งมีหุ้นในอีกบริษัทหนึ่งเกินกว่าร้อยละห้าสิบของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(ข) การที่บริษัทหนึ่งมีอำนาจควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมผู้ถือหุ้นของอีกบริษัทหนึ่ง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือไม่ว่าเพราะเหตุอื่นใด หรือ

(ค) การที่บริษัทหนึ่งมีอำนาจควบคุมการแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการตั้งแต่กึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดในอีกบริษัทหนึ่ง

ในกรณีที่บริษัทหนึ่งมีหุ้นในอีกบริษัทหนึ่งตั้งแต่ร้อยละยี่สิบขึ้นไปของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริษัทที่มีหุ้นดังกล่าวมีอำนาจควบคุมกิจการอีกบริษัทหนึ่ง

(๑๘) "ผู้มีอำนาจในการจัดการ" หมายความว่า

(ก) ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ กรรมการ ของสถาบันการเงินหรือบริษัท แล้วแต่กรณี หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(ข) บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งสถาบันการเงินหรือบริษัททำสัญญาให้มีอำนาจในการบริหารงานทั้งหมดหรือบางส่วน

(ค) บุคคลที่ตามพฤติการณ์มีอำนาจควบคุมหรือครอบงำผู้จัดการหรือกรรมการของสถาบันการเงินหรือบริษัทให้ปฏิบัติตามคำสั่งของตนในการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานของสถาบันการเงินหรือบริษัท

(๑๙) "ผู้ที่เกี่ยวข้อง" หมายความว่า บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับอีกบุคคลหนึ่งในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ก) เป็นคู่สมรส บิดา มารดา หรือผู้รับบุตรบุญธรรม

(ข) เป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(ค) เป็นบริษัทที่บุคคลนั้นหรือบุคคลตาม (ก) หรือ (ข) มีอำนาจในการจัดการ

(ง) เป็นบริษัทที่บุคคลนั้นหรือบุคคลตาม (ก) หรือ (ข) มีอำนาจควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมผู้ถือหุ้น

(จ) เป็นบริษัทที่บุคคลนั้นหรือบุคคลตาม (ก) หรือ (ข) มีอำนาจควบคุมการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการ

(ฉ) เป็นบริษัทลูกของบริษัทตาม (ค) หรือ (ง) หรือ (จ)

(ช) บริษัทร่วมของบริษัทตาม (ค) หรือ (ง) หรือ (จ)

(ซ) เป็นตัวการหรือตัวแทนที่มีลักษณะตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศกำหนด

ในกรณีที่บุคคลใดถือหุ้นในบริษัทใดตั้งแต่ร้อยละยี่สิบขึ้นไปของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริษัทนั้นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว

(๒๐) "ผู้ถือหุ้นรายใหญ่" หมายถึง บุคคลที่ถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินเกินร้อยละสิบของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

มาตรา ๕ การประกอบกิจการใดที่มีลักษณะ เป็นการรับฝากเงิน รับเงินจากประชาชน ให้สินเชื่อ หรือธุรกิจทางการเงิน หากกิจการนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม และมีได้มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าว เป็นการเฉพาะแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การประกอบกิจการนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำกับดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา ๖ การระดมเงินจากประชาชนโดยการขายหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มิให้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ การประกาศกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาต

มาตรา ๙ ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ การประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ จะกระทำได้อต่อเมื่อได้จัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทมหาชนจำกัด โดยได้รับใบอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดตามวรรคหนึ่ง ต้องได้รับความเห็นชอบจาก
ธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว จึงให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาต
ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี
ต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์
ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ตลอดจนเสีค่าธรรมเนียมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๑ ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศจะตั้งสาขาเพื่อประกอบธุรกิจ
ธนาคารพาณิชย์ ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัตินี้ได้ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจาก
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในการขอรับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศจะต้องมี
หนังสือจากผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ของประเทศนั้น
ยืนยันว่าธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวมีความมั่นคงและมีการดำเนินงานที่ดี มาแสดงต่อธนาคาร
แห่งประเทศไทยด้วย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และเสีค่าธรรมเนียมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศ
กำหนด

มาตรา ๑๒ การเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาของสถาบันการเงิน
ที่มีใช้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทย
ทราบล่วงหน้าก่อนที่จะเปิด ปิด หรือย้ายสาขาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวัน

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจไม่อนุญาตให้สถาบัน
การเงินเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขา หรือกำหนดเงื่อนไขให้สถาบันการเงิน
ต้องปฏิบัติเพิ่มเติมหรือให้ส่งข้อมูลเพิ่มเติมก่อนเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาได้
แต่ต้องมีหนังสือแจ้งให้สถาบันการเงินนั้นทราบภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งตาม

วรรคหนึ่ง หากธนาคารแห่งประเทศไทยมิได้แจ้งให้สถาบันการเงินทราบภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบในการเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาของสถาบันการเงินนั้นแล้ว

ในกรณีที่สถาบันการเงินไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือไม่ส่งข้อมูลเพิ่มเติมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตามวรรคสอง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจไม่อนุญาตให้สถาบันการเงินเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาของสถาบันการเงินได้

เมื่อสถาบันการเงินได้รับความเห็นชอบให้เปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาของสถาบันการเงินแล้ว ให้สถาบันการเงินเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบ ถ้ามิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าการให้ความเห็นชอบนั้นเป็นอันสิ้นผล

มาตรา ๑๓ ธนาคารพาณิชย์หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์จะประกอบกิจการวิเทศธนกิจได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การขออนุญาตประกอบกิจการวิเทศธนกิจตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ตลอดจนเงื่อนไขค่าธรรมเนียมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ลักษณะและประเภทของกิจการวิเทศธนกิจตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๔ ผู้ใดประสงค์จะกระทำการแทนสถาบันการเงินต่างประเทศหรือสถาบันการเงินในประเทศไทยโดยการตั้งสำนักงานผู้แทน ไม่ว่าจะในหรือนอกประเทศไทย ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

ผู้ที่กระทำการแทนสถาบันการเงินต่างประเทศหรือสถาบันการเงินในประเทศไทยตามวรรคหนึ่ง จะรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ไม่ได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

หมวด ๒
โครงสร้างสถาบันการเงิน

ส่วนที่ ๑
หุ้นและผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๕ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิของสถาบันการเงินต้องเป็นหุ้นชนิด
ระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าของหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของสถาบันการเงินต้อง
ไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้น เว้นแต่จะเป็นข้อจำกัดเพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
สถาบันการเงินอาจออกหุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีสิทธิออกเสียงได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ
และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๖ สถาบันการเงินต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่
ไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคล
ผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจผ่อนผันให้สถาบันการเงินใด
มีจำนวนผู้ถือหุ้นหรือกรรมการแตกต่างไปจากที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้ ในการนี้ จะกำหนด
เงื่อนไขในการผ่อนผันไว้ด้วยก็ได้

มาตรา ๑๗ บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง
ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตั้งแต่ร้อยละห้าขึ้นไปของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด
บุคคลนั้นต้องรายงานการถือหุ้นหรือการมีไว้ซึ่งหุ้นดังกล่าวให้ธนาคารแห่งประเทศไทย
ทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

หุ้นตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงหุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีสิทธิออกเสียง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยหรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

จำนวนหุ้นตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงหุ้นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามวรรคหนึ่งถืออยู่หรือมีไว้ด้วย

หุ้นตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงหุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีสิทธิออกเสียง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๙ บุคคลใดได้มาซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่งจนเป็นเหตุให้จำนวนหุ้นที่ตนถืออยู่หรือมีไว้ เป็นไปโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ บุคคลนั้นจะต้องนำหุ้นส่วนที่เกินออกจำหน่ายแก่บุคคลอื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหุ้นนั้นมา เว้นแต่จะได้รับการผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งไม่จำหน่ายหุ้นส่วนที่เกินภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ขายหุ้นส่วนที่เกินดังกล่าวได้ และถ้าศาลเห็นว่า การถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นนั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ขายทอดตลาด หรือขายโดยวิธีอื่นเป็นการเฉพาะเจาะจงก็ได้

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้สถาบันการเงินจำหน่ายหุ้นของคนแก่บุคคลใดจนเป็นเหตุให้จำนวนหุ้นที่บุคคลนั้นถืออยู่หรือมีไว้ เป็นไปโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๘

จำนวนหุ้นตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงหุ้นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามวรรคหนึ่งถืออยู่หรือมีไว้ด้วย

ทุกครั้งที่มีการชี้ชวนให้เข้าซื้อซื้อหุ้นของสถาบันการเงินใด ให้สถาบันการเงินนั้นระบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ไว้ในคำชี้ชวนด้วย

มาตรา ๒๑ บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นไปโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ บุคคลนั้นจะยกเอาการถือหุ้นส่วนที่เกินนั้นไปยื่นต่อสถาบันการเงินดังกล่าวมิได้ และสถาบันการเงินนั้นจะจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใดให้แก่บุคคลนั้นหรือให้บุคคลนั้นออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นส่วนที่เกินมิได้

มาตรา ๒๒ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ให้สถาบันการเงินตรวจสอบทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกครั้งก่อนการประชุมผู้ถือหุ้น หรือก่อนจ่ายเงินปันผลหรือเงินตอบแทนอื่นใด แล้วให้แจ้งผลการตรวจสอบต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามรายการและภายในเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ถือหุ้นรายใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ ให้สถาบันการเงินมีหนังสือแจ้งให้ผู้ผู้นั้นดำเนินการจำหน่ายหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๑๘ พร้อมกับแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย

มาตรา ๒๓ มิให้นำมาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับกับสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย

ส่วนที่ ๒

กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้สถาบันการเงินแต่งตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของสถาบันการเงิน

- (๑) เป็นบุคคลล้มละลายหรือพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายมาแล้วไม่เกินห้าปี
- (๒) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริต
- (๓) เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ฐานทุจริตต่อหน้าที่
- (๔) เคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่สถาบันการเงินถูกเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับยกเว้นตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๕) เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินแห่งอื่น เว้นแต่จะได้รับยกเว้นตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๖) เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทที่ได้รับสินเชื่อหรือได้รับการค้ำประกันหรืออวัล หรือมีภาระผูกพันอยู่กับสถาบันการเงินนั้น เว้นแต่จะได้รับยกเว้นตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๗) ถูกถอดถอนจากการเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ตามมาตรา ๘๘ (๓) หรือมาตรา ๘๙ (๔) หรือตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๘) เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๙) เป็นพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการกำกับควบคุมสถาบันการเงิน หรือเป็นผู้ที่พ้นจากการเป็นพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วไม่เกินหกเดือน เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้เข้าไปแก้ไขฐานะการเงินหรือการดำเนินการของสถาบันการเงิน หรือเป็นการดำรงตำแหน่งในสถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

(๑๐) เป็นบุคคลซึ่งมิได้มีคุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน หรือคุณสมบัติอื่น ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๒๕ การแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของสถาบันการเงิน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งบุคคลใหม่หรือแต่งตั้งบุคคลเดิมให้ดำรงตำแหน่งต่อไป

ในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน หากธนาคารแห่งประเทศไทยมิได้แจ้งผลการพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งดังกล่าวแล้ว

ห้ามมิให้ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๔ เป็นบุคคลตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าบุคคลซึ่งได้รับความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๔ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเพิกถอนการให้ความเห็นชอบที่ได้ให้ไว้แล้ว

มาตรา ๒๖ ในการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นประจำปี กรรมการต้องแจ้งหรือแสดงให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นทราบเกี่ยวกับผลประโยชน์และค่าตอบแทนที่ผู้มีอำนาจในการจัดการได้รับจากสถาบันการเงิน และต้องแจ้งให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นทราบถึงการเป็นกรรมการในกิจการอื่นด้วย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๒๗ ในการดำเนินกิจการของสถาบันการเงิน กรรมการต้องใช้ความเอื้อเฟื้อสอดส่องอย่างบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง และต้องรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารงานสถาบันการเงิน ซึ่งรวมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) การจัดทำและเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของสถาบันการเงิน โดยต้องเปิดเผยให้ผู้ถือหุ้น ผู้ฝากเงิน และประชาชนได้รับทราบและสามารถตรวจสอบได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๓) การให้สถาบันการเงินเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นภายในสี่เดือนนับแต่สิ้นรอบระยะเวลาบัญชีหกเดือนเมื่อปรากฏว่าสถาบันการเงินนั้นประสบการขาดทุนจนทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้น เมื่อสิ้นรอบระยะเวลาหกเดือนตามมาตรา ๒๔ ลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่ชำระแล้ว และให้เรียกประชุมผู้ถือหุ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อส่วนของผู้ถือหุ้น ลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละยี่สิบห้าของทุนที่ชำระแล้ว เพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินตามความเป็นจริง

มาตรา ๒๘ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อความเสียหายใด ๆ อันเกิดจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๗ ต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หรือผู้ฝากเงินของสถาบันการเงิน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ทุจริตหรือมีส่วนในการไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

หมวด ๓
การกำกับสถาบันการเงิน

ส่วนที่ ๑
การดำรงเงินกองทุนและสินทรัพย์

มาตรา ๒๙ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดประเภทและชนิดของเงินกองทุน รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการคำนวณเงินกองทุนของสถาบันการเงิน

มาตรา ๓๐ สถาบันการเงินต้องดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์หนี้สิน และภาระผูกพันต่อวงน้าหนี้รวมกัน ตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศกำหนด ในการนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดให้สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพันหรือความเสี่ยงตามขนาดหรือประเภทของสินทรัพย์หนี้สิน ภาระผูกพันหรือความเสี่ยงรวมทุกประเภทหรือแต่ละประเภทเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะรายก็ได้

มาตรา ๓๑ ให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามความในพระราชบัญญัตินี้ต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทยหรือมีหลักทรัพย์ฝากไว้ที่ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ตามจำนวน ชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และให้ถือว่าสินทรัพย์หรือหลักทรัพย์ดังกล่าวเป็นเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

สินทรัพย์หรือหลักทรัพย์ตามวรรคหนึ่งต้องมาจาก

(๑) เงินที่นำเข้ามาจากสำนักงานใหญ่หรือสาขาอื่นของสถาบันการเงินต่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่นอกประเทศไทย

(๒) เงินสำรองต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ หรือ

(๓) เงินกำไรสุทธิแต่ละงวดการบัญชีของสาขาที่ได้โอนไปเป็นส่วนของสำนักงานใหญ่ในทางบัญชีแล้ว และยังไม่ได้ส่งออก ทั้งนี้ เมื่อหักผลขจัดทุนที่เกิดขึ้นในสิ้นงวดการบัญชีออกแล้ว

ส่วนที่ ๒

การลงทุนของสถาบันการเงิน

มาตรา ๓๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ให้สถาบันการเงินการลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ของคนได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๓๓ ห้ามมิให้สถาบันการเงินลงทุน ซื้อหรือมีหุ้นโดยตรงหรือทางอ้อมในบริษัทใดเกินอัตราดังต่อไปนี้

(๑) ร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น

(๒) ร้อยละห้าของเงินกองทุนทั้งหมดของสถาบันการเงินนั้น สำหรับการลงทุนซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทแต่ละราย หรือ

(๓) ร้อยละยี่สิบของเงินกองทุนทั้งหมดของสถาบันการเงินนั้น สำหรับการลงทุนซื้อหรือมีหุ้นในทุกบริษัทรวมกัน

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดอัตรา
ขั้นสูงในการลงทุน ซื้อหรือมีหุ้นให้ต่ำกว่าที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้ แต่ต้องประกาศล่วงหน้า
ก่อนวันใช้บังคับไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ในกรณีที่สถาบันการเงินจำเป็นต้องซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทใดอันเนื่องจากการ
ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันการซื้อหรือมีหุ้นเกินกว่า
อัตราที่กำหนดตามวรรคหนึ่งเป็นการชั่วคราวได้ โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการผ่อนผันไว้ด้วยก็ได้

ให้หน้าจำนวนหุ้นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินถืออยู่นั้นรวมเป็นหุ้นที่สถาบัน
การเงินถือหรือมีหุ้นตามบทบัญญัตินี้ด้วย

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับกรณีตามมาตรา ๕๕ วรรคสาม

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้สถาบันการเงินซื้อหรือมีไว้ซึ่งหลักทรัพย์ ดังต่อไปนี้

(๑) หุ้นหรือหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับหุ้นของสถาบันการเงินอื่นที่ประกอบธุรกิจ
ประเภทเดียวกัน เว้นแต่เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือการประกันการให้สินเชื่อซึ่งต้อง
จำหน่ายภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ได้มา หรือเป็นการซื้อหรือได้มาโดยได้รับการผ่อนผัน
จากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขในการผ่อนผัน
ไว้ด้วยก็ได้

(๒) หลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับหุ้นของสถาบันการเงินนั้น ทั้งนี้ ตามประเภท
ชนิด ลักษณะ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๓

การประกอบธุรกิจ

มาตรา ๓๕ ให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์
ประกอบธุรกิจได้เฉพาะธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
แล้วแต่กรณี และธุรกิจอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด โดยจะกำหนด
เงื่อนไขสำหรับการประกอบธุรกิจนั้นด้วยก็ได้

ห้ามมิให้บริษัทเครดิตฟองซิเอร์รับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชน เว้นแต่การออกหุ้นกู้และการกู้ยืมเงินที่มีกำหนดระยะเวลาสั้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๓๖ ให้สถาบันการเงินเปิดและหยุดทำการ ณ สำนักงานของสถาบันการเงินนั้นตามวันและเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติเป็นประการอื่นจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

ให้สถาบันการเงินประกาศวันและเวลาเปิดและหยุดทำการไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสถาบันการเงิน

มาตรา ๓๗ ให้สถาบันการเงินประกาศหรือเปิดเผยข้อมูลในเรื่องอัตราดอกเบี้ย อัตราส่วนลดและค่าบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเรียกชื่ออื่นหรือไม่ รวมทั้งข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับสถาบันการเงินนั้น ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และภายในระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในสถานที่ที่สถาบันการเงินเปิดให้บริการ เพื่อให้ประชาชนและลูกค้าที่มาติดต่อหรือใช้บริการในสถานที่นั้นทราบข้อมูลดังกล่าว และให้รายงานพร้อมส่งสำเนาประกาศหรือข้อมูลดังกล่าวให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย

ให้สถาบันการเงินประกาศข้อมูลตามวรรคหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นนั้นอย่างน้อยหนึ่งฉบับ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด แต่ต้องไม่เกินสามวันติดต่อกัน

มาตรา ๓๘ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินประเภทหนึ่งประเภทใดถือปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การรับฝากเงิน การรับเงินจากประชาชน การกู้ยืมเงิน การลงทุน การให้สินเชื่อ และการก่อภาระผูกพัน และธุรกิจอื่นที่สถาบันการเงินนั้นสามารถประกอบได้

(๒) การทำนิติกรรมหรือสัญญา ไม่ว่าจะ เป็นเนื้อหาสาระ วิธีการคำนวณ ผลประโยชน์หรือแบบสัญญา ที่เป็นธุรกิจของสถาบันการเงินกับประชาชน ผู้บริโภค หรือลูกค้ารายย่อย ซึ่งมีทุนทรัพย์หรือมูลค่าตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด แต่จะกำหนดให้เกินสองล้านบาทมิได้

(๓) ให้สถาบันการเงินต้องระบุงเงินในสัญญาค้าประกันด้วยบุคคลที่ทำไว้กับสถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินจะเรียกให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้แทนลูกหนี้ชั้นต้นหรือร่วมกับลูกหนี้ชั้นต้นเกินวงเงินที่ระบุไว้ไม่ได้

(๔) ข้อที่ต้องปฏิบัติหากนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นนั้นให้สิทธิแก่สถาบันการเงินที่จะเปลี่ยนแปลงสัญญาได้ฝ่ายเดียว เช่น การกำหนดให้ต้องแจ้งให้คู่สัญญาทราบล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลด ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนรู้เป็นการล่วงหน้า

(๕) เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้สถาบันการเงินแจ้งและแสดงวิธีการคำนวณให้ประชาชนและลูกค้าผู้มาขอสินเชื่อทราบถึงอัตราค่าบริการรายปีอันได้แก่ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นที่สถาบันการเงินเรียกเก็บจากประชาชนและลูกค้าต่อปีในการให้สินเชื่อ ซึ่งรวมถึงค่าดอกเบี้ยค่าบริการ หรือค่าอื่น ๆ ด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดวิธีการคำนวณอัตราค่าบริการรายปีให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติได้

มาตรา ๔๐ ในการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเกี่ยวกับการรับฝากเงินรับเงินจากประชาชน ให้สินเชื่อ กู้ยืมเงิน ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ชื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด หรือซื้อขายเงินปริวรรตต่างประเทศ ให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดตามประเภทของเงินฝากหรือเงินกู้ยืม ประเภทของบุคคล ประเภทของเอกสารการรับฝากเงินหรือการกู้ยืม หรือประเภทของตราสารก็ได้

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงินและเพื่อการตรวจสอบของผู้ตรวจการสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้ได้

(๑) การทำนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน

(๒) การตรวจสอบและการควบคุมภายในสถาบันการเงิน

(๓) การบริหารและการจัดการของสถาบันการเงิน รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับคณะกรรมการ คณะกรรมการบริหาร หรือคณะกรรมการอื่น ตามมาตรา ๘๒ และองค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าว

มาตรา ๘๑ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวงเงินสูงสุดที่สถาบันการเงินจะให้สินเชื่อ ให้เช่าซื้อ ให้เช่าแบบลิสซิ่งรับรอง หรือรับอวัลตัวเงินสำหรับกิจการประเภทหนึ่งประเภทใด

(๒) ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลิสซิ่ง ในกิจการประเภทใด ๆ เพิ่มขึ้น หรือเพิ่มขึ้นเกินอัตราที่กำหนด

การกำหนดตาม (๑) จะกำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ให้เช่าซื้อ ให้เช่าแบบลิสซิ่ง รับรอง รับอวัลตัวเงิน หรือเป็นอัตราส่วนกับเงินกองทุนของสถาบันการเงินหรือยอดเงินที่ได้กู้ยืมและรับจากประชาชน ณ หนึ่งขณะใดก็ได้

การกำหนดตาม (๒) จะกำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลิสซิ่งในแต่ละกิจการ ณ หนึ่งขณะใดก็ได้

มาตรา ๘๒ การดำเนินการต่อไปนี้ สถาบันการเงินจะต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

(๑) ขายหรือโอนกิจการของสถาบันการเงินทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่บุคคลอื่นตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

(๒) ซื้อหรือรับโอนกิจการบริษัทอื่นทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญมาเป็นของสถาบันการเงินตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

(๓) ทำสัญญา ยินยอม หรือมอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานของสถาบันการเงิน มีอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารงานของสถาบันการเงิน หรือรวมกิจการกับบุคคลอื่นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งกำไรขาดทุนกัน

การให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้สถาบันการเงินปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๔๓ สถาบันการเงินนอกจากบริษัทเครดิตฟองซิเอร์จะรับฝากเงินที่ต้องจ่ายเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้

บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) คำบอกชื่อว่าเป็นบัตรเงินฝาก
- (๒) ชื่อสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (๓) จังหวัดที่ตั้งของผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (๔) วันที่ออกบัตรเงินฝาก
- (๕) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอนหรือมด้วยดอกเบี้ย (ถ้ามี)
- (๖) วันถึงกำหนดจ่ายเงิน
- (๗) สถานที่จ่ายเงิน
- (๘) ชื่อของผู้ฝากเงิน หรือคำจตแจ้งว่าให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ
- (๙) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเงินฝาก

มาตรา ๔๔ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๗๖๔ ถึงมาตรา ๗๖๖ มาตรา ๘๕๕ ถึงมาตรา ๙๐๗ มาตรา ๙๑๑ มาตรา ๙๑๓(๑) และ (๒) มาตรา ๙๑๔ ถึงมาตรา ๙๑๖ มาตรา ๙๑๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๙๑๘ ถึงมาตรา ๙๒๒ มาตรา ๙๒๕ มาตรา ๙๒๖ มาตรา ๙๓๘ ถึงมาตรา ๙๔๒ มาตรา ๙๔๕ มาตรา ๙๔๖ มาตรา ๙๔๘ มาตรา ๙๔๙ มาตรา ๙๕๙ มาตรา ๙๖๗ มาตรา ๙๗๑ มาตรา ๙๗๓ มาตรา ๙๘๖ มาตรา ๙๙๔ ถึงมาตรา ๑๐๐๐ มาตรา ๑๐๐๖ ถึงมาตรา ๑๐๐๘ มาตรา ๑๐๑๐ และมาตรา ๑๐๑๑ มาใช้บังคับกับบัตรเงินฝากโดยอนุโลม

มาตรา ๔๕ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันอาจมีผลกระทบต่อสถาบันการเงินหรือระบบเศรษฐกิจโดยรวม หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดตัดตอน ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจให้สถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดก็ได้

- (๑) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจเรียกได้
- (๒) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจจ่ายได้
- (๓) ค่าบริการที่อาจเรียกได้
- (๔) เงินมัดจำที่ต้องเรียก
- (๕) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่ต้องเรียก
- (๖) ผลประโยชน์ที่อาจเรียกได้จากการให้เช่าซื้อ
- (๗) เบี้ยปรับที่อาจเรียกได้

บรรดาเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นที่อาจกำหนดเป็นเงินได้ ซึ่งผู้ฝากเงิน หรือบุคคลใดได้รับจากสถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน เนื่องจากการรับฝากเงิน กู้ยืมเงินหรือรับเงิน หรือที่สถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้นได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ย ส่วนลด หรือค่าบริการ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ตาม (๓) มิให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่สถาบันการเงินอาจเรียกได้ตาม (๑)

การกำหนดตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดตามประเภทของธุรกิจ การกู้ยืมเงิน การรับเงินจากประชาชน หรือกิจการที่สถาบันการเงินอาจจ่ายหรือเรียก หรือกำหนดวิธีการคำนวณและระยะเวลาการจ่ายหรือเรียกเก็บก็ได้

ส่วนที่ ๔

ข้อห้ามในการให้สินเชื่อ

มาตรา ๔๖ ห้ามมิให้สถาบันการเงิน

(๑) ให้สินเชื่อหรือประกันหนี้แก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เว้นแต่การให้สินเชื่อในรูปของบัตรเครดิตตามอัตราขั้นสูง ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือการให้สินเชื่อเพื่อเป็นสวัสดิการแก่บุคคลดังกล่าวตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๒) รับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้า ในตัวเงินที่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เป็นผู้สั่งจ่าย ผู้ออกตั๋ว หรือผู้สลักหลัง

(๓) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นแก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้าง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เป็นค่าตอบแทนสำหรับหรือเนื่องจากการกระทำหรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ของสถาบันการเงินนั้น ซึ่งมีใช้บำเหน็จ เงินเดือน รางวัล และเงินเพิ่มอย่างอื่นบรรดาที่พึงจ่ายตามปกติ

(๔) ขายหรือให้ทรัพย์สินใด ๆ แก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ ผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว หรือรับซื้อทรัพย์สินใด ๆ จากบุคคลดังกล่าวมีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมตามมาตรา ๕๖

มาตรา ๔๗ ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิง เพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายใหญ่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว อย่างหนึ่งอย่างใดรวมกันเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ ในแต่ละรายเกินร้อยละห้า หรือทุกรายรวมกันเกินร้อยละยี่สิบของเงินกองทุน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมตามมาตรา ๕๖

มาตรา ๔๘ ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลีสซิงแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือแก่บุคคลหลายคนรวมกันในโครงการใดโครงการหนึ่ง หรือเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เกินร้อยละยี่สิบห้าของเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดเป็นจำนวนเงิน หรืออัตราส่วนต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ก็ได้

ในกรณีที่สถาบันการเงินใดแยกธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ ควบรวมกิจการ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือจำหน่ายจ่ายโอนสินทรัพย์ให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ ธนาคาร แห่งประเทศไทยอาจผ่อนผันให้สถาบันการเงินนั้นไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคหนึ่งเป็นการชั่วคราวได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นบริษัท จำนวนเงินที่ให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระ ผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ต้องไม่เกินอัตราส่วนกับทุนหรือเงินกองทุนของบริษัทนั้น ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่ได้รับผ่อนผันเป็นการชั่วคราวจากธนาคาร แห่งประเทศไทยตามวรรคสาม

ในกรณีที่มีการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง แก่นิติบุคคลใด ให้นับรวมการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง แก่บริษัทแม่ บริษัทลูกและบริษัทร่วม เป็นของนิติบุคคลนั้นด้วย

ในกรณีที่มีการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง แก่บุคคลใด ให้นับรวมการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น เป็นของบุคคลนั้นด้วย

การให้สินเชื่อโดยรับซื้อ ซ้ำลด หรือรับช่วงซื้อลดตัวเงินตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ทรงซึ่งขายตัวเงินและบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินทุกทอดด้วย เว้นแต่ เป็นตัวเงินตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๔๘ มิให้นำความในมาตรา ๔๘ มาใช้บังคับกับการประกอบกิจการ วิเทศธนกิจและกิจการวิเทศธนกิจสาขาต่างจังหวัดของธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสาขาของ ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลีสซิ่งแก่ธุรกิจแต่ละประเภทเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนหรือสินทรัพย์ตามที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๕๑ มิให้นำความในมาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับกับสถาบัน การเงินในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ให้นำสินเชื่อหรือก่อภาระผูกพันแก่กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมือง
ที่มีฐานะเทียบเท่าที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยหรือที่คณะรัฐมนตรีมีมติ
จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อชำระหนี้ให้ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน
หรือธนาคารแห่งประเทศไทย

(๒) ลงทุนโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทย
หลักทรัพย์กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน หลักทรัพย์ที่ออกโดยรัฐวิสาหกิจ
หรือหลักทรัพย์ที่ค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยโดยกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย
หรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เกินราคาที่ตราไว้

(๓) ให้นำสินเชื่อโดยมีหลักประกันเป็นเงินฝากของสถาบันการเงินนั้น หลักทรัพย์
รัฐบาลไทย หลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทย หลักทรัพย์กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบ
สถาบันการเงิน หลักทรัพย์ที่ออกโดยรัฐวิสาหกิจ หรือหลักทรัพย์ที่ค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย
โดยกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบ
สถาบันการเงิน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เกินจำนวนเงินฝากที่เป็นหลักประกันหรือราคาหลักทรัพย์ที่ตราไว้

(๔) รับอวัลตั๋วเงิน รับรองตั๋วเงิน ออกเล็ดเตอร์ออฟเครดิต ที่สถาบันการเงิน
มีความผูกพันในการชำระเงิน ค้ำประกันการกู้ยืมเงิน ค้ำประกันการขายหลักทรัพย์ในช่วง
สามเดือนแรก ขายลด หรือขายช่วงลดตั๋วเงิน ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(๕) ซื้อ ซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลด ตั๋วแลกเงินค่าสินค้าออกตามเล็ดเตอร์
ออฟเครดิตที่สถาบันการเงินรับรอง

(๖) การให้กู้ยืมเมื่อทวงถามระหว่างสถาบันการเงิน

(๗) ให้นำสินเชื่อที่มีสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงน้อยหรือมีความเสี่ยงเทียบเท่าหลักทรัพย์
รัฐบาล เป็นหลักประกัน ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ส่วนที่ ๕

กลุ่มธุรกิจทางการเงิน

มาตรา ๕๒ กลุ่มธุรกิจทางการเงิน ได้แก่

(๑) สถาบันการเงินที่เป็นบริษัทแม่และมีบริษัทลูกของสถาบันการเงินนั้น

(๒) สถาบันการเงินที่เป็นบริษัทลูก และมีบริษัทแม่ โดยจะมีบริษัทร่วมของสถาบันการเงินนั้นก็ได้

มาตรา ๕๓ บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินจะประกอบธุรกิจได้แต่เฉพาะธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนแก่บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดเท่านั้น โดยจะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นมิได้

ในการประกอบธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจดังกล่าวไว้ด้วยก็ได้ เว้นแต่กฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจนั้นจะได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจนั้นไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

มาตรา ๕๔ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความมั่นคงของกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน บริษัทแม่ บริษัทลูก และบริษัทร่วมของสถาบันการเงินนั้นในลักษณะเหมือนกับเป็นนิติบุคคลเดียวกัน และให้สถาบันการเงิน บริษัทแม่บริษัทลูกและบริษัทร่วมของสถาบันการเงินนั้นต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนหรือทุนต่อสินทรัพย์หรืออัตราส่วนอื่น ๆ ของกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินนั้นได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับกรณีที่มีการกำหนดในเรื่องนั้นไว้โดยกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจของบริษัทแม่ บริษัทลูกหรือบริษัทร่วมของสถาบันการเงินเป็นการเฉพาะแล้ว

มาตรา ๕๕ ห้ามมิให้สถาบันการเงินจัดตั้งบริษัทลูกหรือมีบริษัทลูก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การอนุญาตตามวรรคหนึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้สถาบันการเงินหรือบริษัทลูกต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้

ห้ามมิให้สถาบันการเงินซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทลูกโดยมีมูลค่าของหุ้นรวมกันทั้งสิ้นเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๕๖ สถาบันการเงินอาจให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมกับบริษัทแม่ บริษัทลูกหรือบริษัทร่วมแห่งใดแห่งหนึ่งได้ แต่จะให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมเกินกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมิได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึง

- (๑) การซื้อหรือขายสินทรัพย์ และรวมถึงสินทรัพย์ที่มีสัญญาซื้อคืนจากบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม
- (๒) การรับหลักทรัพย์ที่ออกโดยบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม เป็นหลักประกัน การให้สินเชื่อ หรือการออกหนังสือค้ำประกัน หรือเล็ดเตอร์ออฟเครดิต เพื่อบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม
- (๓) การทำธุรกรรมใด ๆ ที่เป็นผลให้บริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วมได้รับประโยชน์

การให้สินเชื่อหรือการทำธุรกรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วมให้ถือว่าเป็นการให้สินเชื่อหรือการทำธุรกรรมกับบริษัทดังกล่าวด้วย

ส่วนที่ ๖

การจัดชั้นและการบริหารสินทรัพย์

มาตรา ๕๗ ให้สถาบันการเงินจัดชั้นสินทรัพย์และภาระผูกพันที่เสียหายหรืออาจเสียหาย และให้ตัดออกจากบัญชีหรือกันเงินสำรองไว้สำหรับสินทรัพย์และภาระผูกพันดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่ปรากฏว่า เมื่อนำสินทรัพย์จัดชั้นหรือภาระผูกพันในส่วนที่ยังมิได้ตัดออกจากบัญชีหรือกันเงินสำรองไว้มาหักออกจากเงินกองทุนแล้ว เงินกองทุนมีจำนวนต่ำกว่าที่ต้องดำรงไว้ตามมาตรา ๓๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการใด ๆ เพื่อให้สถาบันการเงินนั้นถือปฏิบัติจนกว่าจะได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

หากการกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็นการเพิ่มการตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชีหรือเพิ่มการกันเงินสำรองไว้ จะต้องประกาศล่วงหน้าก่อนวันใช้บังคับไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

๕

มาตรา ๕๘ ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์อื่นที่มีใช้สินทรัพย์ตามมาตรา ๕๗ ตามประเภท หลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด แต่ทั้งนี้จะกำหนดอัตราเกินกว่าร้อยละห้าของสินทรัพย์อื่นที่มีใช้สินทรัพย์ตามมาตรา ๕๗ มิได้

มาตรา ๕๙ สถาบันการเงินจะต้องระงับการรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้สำหรับสินทรัพย์ สินทรัพย์จัดชั้นและภาระผูกพัน ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และต้องมีการยกเลิกรายการดังกล่าวออกจากบัญชี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๖๐ ให้สถาบันการเงินดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินรับฝากหรือยอดเงินกู้ยืม ทั้งหมดหรือแต่ละประเภท ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้สถาบันการเงินดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องแต่เพียงบางประเภทหรือทุกประเภท และจะกำหนดอัตราส่วนของแต่ละประเภทในอัตราใดก็ได้

หากการกำหนดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองมีผลเป็นการเพิ่มอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องจะต้องประกาศล่วงหน้าก่อนวันใช้บังคับไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

มาตรา ๖๑ สินทรัพย์สภาพคล่อง ได้แก่

(๑) เงินสด

(๒) เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

- (๓) เงินฝากสุทธิที่สถาบันการเงินอื่น
- (๔) บัตรเงินฝากที่ปราศจากภาระผูกพันใด ๆ
- (๕) หลักทรัพย์รัฐบาลไทยหรือหลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือหลักทรัพย์กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินที่ปราศจากภาระผูกพัน
- (๖) หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินค้ำประกันคืนเงินและดอกเบี้ยและปราศจากภาระผูกพัน
- (๗) สิทธิประโยชน์ใดที่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินรับภาระสุดท้ายที่จะชดเชยความเสียหาย ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๖๒ ให้สถาบันการเงินบริหารสินทรัพย์ หนี้สิน และภาระผูกพันตามความสัมพันธ์ของระยะเวลาในการรับฝากเงิน การกู้ยืมเงิน หรือการรับเงินจากประชาชน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๗

การจัดทำบัญชี การรายงาน และผู้สอบบัญชี

มาตรา ๖๓ สถาบันการเงินต้องจัดทำบัญชีเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง โดยถือปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยสถาบันวิชาชีพที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นชอบและตามข้อกำหนดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๖๔ สถาบันการเงินต้องจัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนทุกรอบระยะเวลาหกเดือนและรอบระยะเวลาสิบสองเดือนอันเป็นรอบปีบัญชีของสถาบันการเงินนั้น ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด งบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของสถาบันการเงินต้องมีการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีในรอบปีบัญชานั้น

ให้สถาบันการเงินประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนที่จัดทำขึ้นตามวรรคหนึ่ง ที่ผ่านการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีและรับรองความถูกต้องโดยกรรมการของสถาบันการเงิน ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสถาบันการเงินนั้น และลงประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มี จาหน้าயในท้องถิ่นนั้นอย่างน้อยหนึ่งฉบับ และให้เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

การจัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนสำหรับงวดบัญชีในรอบระยะเวลา หกเดือนแรกของปีบัญชีตามวรรคหนึ่ง การตรวจสอบและการแสดงความคิดเห็นตามวรรคสอง และการประกาศและการเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามวรรคสาม ให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันสิ้นงวดบัญชี

การจัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนสำหรับงวดประจำปีบัญชีตามวรรคหนึ่ง การตรวจสอบและการแสดงความคิดเห็นตามวรรคสอง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนเสนอ ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น และการประกาศและการเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามวรรคสาม ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีสิบเอ็ดวันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นอนุมัติงบดุลและ บัญชีกำไรขาดทุนแล้ว ทั้งนี้ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งหมดต้องไม่เกินสี่เดือนนับแต่ วันสิ้นปีบัญชีนั้น

มาตรา ๖๕ ให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกาศงบดุลและ บัญชีกำไรขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศภายในสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของธนาคาร พณิชย์ต่างประเทศนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุขัดข้องอันสมควร ประกาศดังกล่าวให้ปิดไว้ ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้น

มาตรา ๖๖ ผู้สอบบัญชีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบตาม มาตรา ๖๔ ต้องรักษามารยาทและปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความคิดเห็นต่องบการเงิน ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี รวมทั้งข้อกำหนดเพิ่มเติม ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และรับรองงบการเงินให้แล้วเสร็จในเวลาที่สถาบัน การเงินจะสามารถปฏิบัติตามกำหนดเวลาในมาตรา ๖๔ ด้วย

ในกรณีที่สถาบันการเงินได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือลงบัญชีไม่ตรงกับ ความเป็นจริง ให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชีที่มีผลกระทบต่อ งบการเงินไว้ในรายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงลายมือชื่อเพื่อแสดงความคิดเห็น รวมทั้ง รายงานเหตุการณ์นั้นให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย

ผู้สอบบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ธนาคารแห่งประเทศไทย อาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบผู้สอบบัญชีนั้นได้

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีพบว่าการทุจริตเกิดขึ้นในสถาบันการเงินใด ให้ผู้สอบบัญชีแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ พร้อมทั้งส่งเอกสารหรือพยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในทันที

การกระทำของผู้สอบบัญชีตามวรรคหนึ่ง หากต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใด มิให้ถือว่าผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบเป็นการกระทำโดยสุจริต

มาตรา ๖๘ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้สถาบันการเงิน บริษัทแม่ บริษัทลูก บริษัทร่วม หรือบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินนั้นส่งรายงาน หรือข้อมูลไม่ว่าในรูปสื่อใด ๆ หรือแสดงเอกสารใดตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราวตามที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดก็ได้ และให้ชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความแห่งรายงาน หรือข้อมูล หรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และภายในเวลาที่ธนาคาร แห่งประเทศไทยกำหนด

งบการเงิน รายงาน ข้อมูล เอกสาร หรือคำชี้แจงที่ส่งหรือแสดงตามวรรคหนึ่ง สถาบันการเงินต้องทำให้ครบถ้วนและตรงต่อความเป็นจริง ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เห็นว่างบการเงิน รายงาน ข้อมูล เอกสารหรือคำชี้แจงที่สถาบันการเงินส่งหรือแสดงตาม วรรคหนึ่ง มีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือมีข้อความคลุมเครือไม่ชัดเจน หรือในกรณีที่ธนาคารแห่ง ประเทศไทยเห็นว่าจำเป็นหรือสมควร ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งผู้สอบบัญชี หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน โดยให้สถาบันการเงินนั้นเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย เพื่อดำเนินการ ตรวจสอบและรายงานผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ

มาตรา ๖๙ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินต้องจัดให้ กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน ลูกจ้าง ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือ ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงินมาให้ถ้อยคำหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสารและหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับ การจัดการของสถาบันการเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

มาตรา ๗๐ ให้สถาบันการเงินเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการเงินนั้นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานแก่ผู้สอบบัญชีและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด การปราบปรามการฟอกเงินหรือการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งส่วนราชการหรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้

ส่วนที่ ๘

การควบ โอน และเลิกกิจการ

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่สถาบันการเงินควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่นไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินเดิมไปเป็นของสถาบันการเงินใหม่ และมีผลเป็นการยกเลิกใบอนุญาตของสถาบันการเงินเดิมนั้น

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดประสงค์จะควบกิจการกับสถาบันการเงินอื่นหรือโอนหรือรับโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่หรือจากสถาบันการเงินอื่น ให้คณะกรรมการของสถาบันการเงินนั้นจัดทำโครงการแสดงรายละเอียดการดำเนินงานเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศการให้ความเห็นชอบดังกล่าว ทั้งนี้ ในประกาศดังกล่าวจะกำหนดระยะเวลาดำเนินการและเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

ในการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ถ้าสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบัญชีติดต่อก่อนนี้ ให้ได้รับยกเว้นมิให้นำบัญชีติดต่อกล่าวมาใช้บังคับ แล้วแต่กรณี

(๑) มาตรา ๒๓๗ มาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๑๑๘ มาตรา ๑๑๑๙ มาตรา ๑๑๒๐ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ มาตรา ๑๒๒๖ มาตรา ๑๒๓๘ มาตรา ๑๒๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ วรรคสอง มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ (๒) มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ แห่งพระราชบัญญัติ บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) มาตรา ๘๔ (๒) มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัติ ล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน เนื่องจากการควบหรือรับโอนกิจการ

ในการดำเนินการตามวรรคสอง ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลใด สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนต้องร่วมกันรับผิดชอบ ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลมิให้มีการจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ หากการควบหรือโอนกิจการมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์นอกจากสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ มีจำนวนลดลงจนเหลือต่ำกว่าเจ็ดแห่ง หรือธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งแห่งใดมีส่วนแบ่งการตลาด สูงถึงระดับที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นโดยเร็ว

มาตรา ๗๓ เมื่อได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา ๗๒ แล้ว ให้สถาบันการเงินที่จะควบ โอนหรือรับโอนกิจการ ทั้งหมดหรือบางส่วน จัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาการควบ โอนหรือรับโอนกิจการ ในการนี้มีให้หน้าบทบัญญัติ เกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อการควบ โอนหรือรับโอนกิจการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ

ให้สถาบันการเงินดังกล่าวเป็นกรณีโอนหุ้นเมื่อพ้นเจ็ดวันนับแต่วันที่มิประกาศ การให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๗๒ จนถึงวันประชุมผู้ถือหุ้น และเรียกประชุมผู้ถือหุ้น โดยจัดส่งหนังสือแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันแต่ต้อง ไม่เกินสิบสี่วัน ทั้งนี้ ให้โฆษณาค่าบอกกล่าวนัดประชุมในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และโฆษณา ในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นนั้นอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวัน ก่อนวันประชุม

ในการประชุมถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียง ของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมให้ถือว่าการควบ โอนหรือรับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมีหุ้นในสถาบันการเงินใดตั้งแต่ร้อยละ เก้าสิบขึ้นไป เมื่อได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๗๒ แล้ว ให้ถือว่าการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และการควบ โอนหรือรับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายโดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุม ผู้ถือหุ้นตามวรรคหนึ่ง

ห้ามมิให้บุคคลใดที่องสถาบันการเงินตามมาตรา ๗๒ เป็นคดีล้มละลายในระหว่าง การดำเนินการเพื่อควบ โอนหรือรับโอนกิจการตามที่ได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของ ธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๗๒

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของสถาบันการเงิน ใดประสงค์จะซื้อหรือมีไว้ซึ่งหุ้นในสถาบันการเงินอื่น ไม่ว่าจะ เป็นสถาบันการเงินประเภท เดียวกันหรือต่างประเภท เพื่อควบหรือโอนกิจการอันจะเป็นผลให้สถาบันการเงินมีฐานะหรือ ค่าเนินกิจการมั่นคงยิ่งขึ้น ให้สถาบันการเงินหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของสถาบันการเงินดังกล่าว จัดทำโครงการเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทย และให้ซื้อหุ้นหรือมีหุ้นได้เมื่อธนาคารแห่ง ประเทศไทยให้ความเห็นชอบโครงการแล้ว ในการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่ง ประเทศไทยจะกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

ในการควบหรือโอนกิจการตามโครงการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความ เห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในมาตรา ๗๒ วรรคสองและวรรคสาม และมาตรา ๗๓ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๕ ในการควบกิจการของสถาบันการเงินประเภทเดียวกันหรือ ต่างประเภทกัน หรือการโอนกิจการของสถาบันการเงินหนึ่งให้แก่อีกสถาบันการเงินหนึ่ง ทั้งหมดหรือบางส่วน หากมีการโอนสินทรัพย์ที่มีหลักประกันอย่างอื่นที่มีสิทธิจำนอง สิทธิจำนำ หรือสิทธิอันเกิดขึ้นแต่การค้ำประกันซึ่งยอมตกไปได้แก่ผู้รับโอนตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ให้หลักประกันอย่างอื่นนั้นตกแก่สถาบันการเงิน ที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๗๖ ในการควบกิจการของสถาบันการเงินประเภทเดียวกันหรือต่างประเภทกัน หรือการโอนกิจการของสถาบันการเงินหนึ่งให้แก่อีกสถาบันการเงินหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วน ถ้ามีการฟ้องร้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาลให้สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการ แล้วแต่กรณี เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอำนาจพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้ว ตามคำพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้วก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น

มาตรา ๗๗ ในการโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ตามส่วนนี้ หากมีการโอนสิทธิเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ความมาตรา ๓๐๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๗๘ สถาบันการเงินใดประสงค์จะเลิกประกอบกิจการ หรือหยุดประกอบกิจการเป็นการชั่วคราว สถาบันการเงินนั้นต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๙ การกำกับทั่วไป

มาตรา ๗๙ ห้ามมิให้สถาบันการเงินกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ลดทุนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย และมิให้นำมาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๒๒๕ และมาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๕๐ มาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ

ในการลดทุนตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

(๒) ชื่อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่

(ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการประกอบธุรกิจ หรือเป็นที่พัก หรือเพื่อสวัสดิสงเคราะห์ของพนักงานและลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้นตามสมควร โดยได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

(ข) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้ การประกันการให้สินเชื่อ การซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินนั้นรับจำนองไว้จากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายในสามปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของสถาบันการเงิน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นธนาคารแห่งประเทศไทยจะขยายเวลาการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวโดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

(ค) เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเงินทุนที่ประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ชื่อหรือมีไว้เพื่อประกอบธุรกิจตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(๓) รับหุ้นของสถาบันการเงินนั้นเป็นประกัน หรือรับหุ้นของสถาบันการเงินประเภทเดียวกันจากสถาบันการเงินประเภทเดียวกันอื่นเป็นประกัน

มาตรา ๘๐ ในกรณีที่มีการดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้สถาบันการเงินแจ้งเป็นหนังสือให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการดำเนินการดังกล่าว

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ หรือข้อบังคับของสถาบันการเงิน

(๒) เปลี่ยนแปลงกรรมการ กรรมการบริหาร ผู้จัดการ หรือพนักงาน หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน

มาตรา ๘๑ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินจัดเก็บสมุดบัญชี เอกสาร ควงตรา หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สิน ณ สถานที่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

หมวด ๔

การตรวจสอบสถาบันการเงิน

มาตรา ๘๒ ให้สถาบันการเงินจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการชด้อยอื่น ๆ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดและให้คณะกรรมการตรวจสอบจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงินและรายงานตรงต่อคณะกรรมการของสถาบันการเงิน

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งจะต้องมีองค์ประกอบ คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๘๓ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยหรือบุคคลภายนอกผู้มีคุณวุฒิอันสมควร เป็นผู้ตรวจการสถาบันการเงิน เพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินของสถาบันการเงิน บริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม และบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินนั้น ตลอดจนลูกหนี้และผู้ที่เกี่ยวข้องของสถาบันการเงินนั้น เป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะก็ได้

ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินรายงานการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๘๔ ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงิน และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของสถาบันการเงินด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือด้วยอุปกรณ์อื่นใดมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของสถาบันการเงิน ส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่น

(๒) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน หรือในสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของสถาบันการเงินด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยอุปกรณ์อื่นใด เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ของสถาบันการเงิน

(๓) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการประกอบธุรกิจอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือมีหลักฐานหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาทำการของสถาบันการเงิน หรือเมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ในการออกคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวจะต้องระบุเหตุผลความจำเป็นและสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดนั้น

(๕) เข้าไปตรวจสอบฐานะหรือการดำเนินงานในสถานที่ประกอบธุรกิจของลูกหนี้ หรือบริษัทแม่ บริษัทลูก บริษัทร่วม หรือผู้ที่เกี่ยวข้องของสถาบันการเงิน รวมทั้งสั่งให้ลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ ส่งสำเนา หรือแสดงสมุดบัญชี เอกสารตรวจตรา หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการสินทรัพย์และหนี้สินก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลใดทำหน้าที่เพื่อช่วยเหลือตนในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินได้

มาตรา ๘๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินและบุคคลตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๘๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๔ ผู้ตรวจการสถาบันการเงินต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวผู้ตรวจการสถาบันการเงินให้เป็นไปตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๘๗ ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๕

มาตรการในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน

มาตรา ๘๘ ในกรณีที่สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการได้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อกำหนดหรือประกาศที่ออกโดยอัยการแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเตือนไปยังสถาบันการเงินหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้งดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) มีคำสั่งห้ามการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือข้อกำหนดหรือประกาศที่ออกโดยอัยการแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

(๓) มีคำสั่งถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการคนหนึ่งคนใดหรือทุกคน โดยให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมของผู้ถือหุ้น ในกรณีที่กรรมการผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจในการจัดการถูกถอดถอนตาม (๓) หากบุคคลดังกล่าวพิสูจน์ได้ว่าคนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบในการกระทำความผิด ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจแต่งตั้งบุคคลนั้นเข้าดำรงตำแหน่งเดิมได้

มาตรา ๘๙ ในกรณีที่สถาบันการเงินมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหาย

(๒) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินลดทุน เพิ่มทุน หรือทั้งลดทุนและเพิ่มทุน ภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินเก้าสิบวัน นับแต่วันที่สถาบันการเงินได้รับแจ้งคำสั่ง ถ้าสถาบันการเงินไม่ดำเนินการหรือดำเนินการไม่ได้ตามกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนับแต่วันที่ครบกำหนดในคำสั่ง

ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อพยุงฐานะและกำรดำเนินงานของสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินลดทุน เพิ่มทุน หรือลดทุน และเพิ่มทุนทันทีได้ โดยให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

มีให้นำมาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ มาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๕๐ มาตรา ๑๓๖ วรรคสอง (๒) มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับกับการลดทุนหรือเพิ่มทุน หรือการเสนอขายหุ้นเพิ่มทุนตามบทบัญญัตินี้

(๓) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินระงับการดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนด ในการนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขใด ๆ ด้วยก็ได้

(๔) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการคนใดคนหนึ่งหรือทุกคน และแต่งตั้งบุคคลอื่นเข้าไปดำรงตำแหน่งแทนในทันทีตามที่เห็นสมควร โดยให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

(๕) มีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินหรือเฟิกดอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้นเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคหนึ่งแล้วให้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๕๐ ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นลูกจ้าง เพราะถูกถอดถอนจากการเป็นกรรมการ ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจในการจัดการตามมาตรา ๘๘ (๓) หรือ มาตรา ๘๙ (๔) ไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

มาตรา ๕๑ กรณีดังต่อไปนี้ให้ถือว่าสถาบันการเงินมีฐานะหรือการดำเนินงานในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน

(๑) สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ ผ่าฝืนคำสั่งตามมาตรา ๘๘ (๒)

(๒) สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒

(๓) สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการไม่จัดทำบัญชีเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงตามมาตรา ๖๓ หรือลงข้อความเท็จหรือปลอมบัญชี เอกสาร ซึ่งทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่าสถาบันการเงินนั้นมีฐานะการเงินและการดำเนินงานที่มั่นคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงินกองทุน สิทธิทรัพย์ สิทธิทรัพย์สภาพคล่อง การกันสำรอง การจัดชั้นสิทธิทรัพย์ และเรื่องอื่น ๆ ในพระราชบัญญัตินี้

(๔) สถาบันการเงินหยุดทำการจ่ายเงินที่มีหน้าที่จะต้องชำระคืน

(๕) สถาบันการเงินมีผลประกอบการขาดทุน และธนาคารแห่งประเทศไทย มีเหตุอันควรคาดได้ว่าสถาบันการเงินนั้นไม่อาจชำระเงินกองทุนได้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นกรณีตามมาตรา ๙๕ หรือไม่

มาตรา ๙๒ สถาบันการเงินใดหยุดทำการจ่ายเงินที่มีหน้าที่ต้องชำระคืน ให้สถาบันการเงินนั้นแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบทันที และห้ามมิให้ดำเนินกิจการใด ๆ เว้นแต่จะ ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากธนาคารแห่งประเทศไทย ให้สถาบันการเงินส่งรายงาน แสดงเหตุที่ต้องหยุดทำการจ่ายเงินตามวรรคหนึ่งภายในสามวันนับแต่วันที่หยุดทำการจ่ายเงิน

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งผู้ตรวจการสถาบันการเงินเพื่อทำการสอบสวน กรณีตามวรรคหนึ่ง และเมื่อได้รับรายงานการสอบสวนจากผู้ตรวจการสถาบันการเงินแล้ว ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ควบคุมสถาบันการเงิน เพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงิน หรือสั่งการตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้สถาบันการเงินจ่ายเงิน ทรัพย์สินหรือค่าตอบแทนที่มีผล ทำให้เงินกองทุนเหลือต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องชำระไว้ตามมาตรา ๓๐ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแก่ผู้ถือหุ้นเป็นการคืนส่วนทุน หรือ

(๒) จ่ายค่าตอบแทนในการบริหาร ซึ่งไม่รวมถึงค่าจ้างตามปกติแก่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจอนุญาตให้สถาบันการเงินซื้อคืน ใต้ออน สละ หรือได้มาซึ่งหุ้นหรือผลประโยชน์ในฐานะ เป็นผู้ถือหุ้น อันจะมีผลเป็นการลดภาระทางการเงิน หรือแก้ไขฐานะการเงินของสถาบันการเงินนั้นได้

มาตรา ๙๔ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดมีเงินกองทุนเหลือต่ำกว่าเงินกองทุน ที่จะต้องดำรงไว้ตามมาตรา ๓๐ ให้สถาบันการเงินนั้นเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและ การดำเนินการต่อธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อขอความเห็นชอบตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

(๑) การเสนอโครงการต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชีหรือธนาคารแห่งประเทศไทยตรวจพบหรือทราบ

(๒) โครงการตาม (๑) อย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

(ก) ขั้นตอนที่จะทำให้มีเงินกองทุนเพียงพอ

(ข) ระดับเงินกองทุนที่คาดว่าจะดำรงในแต่ละไตรมาสภายในระยะเวลา ของโครงการ

(ค) ประเภทและธุรกิจที่จะประกอบการ

(ง) ระยะเวลาของโครงการซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งปี

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับโครงการแล้ว จะต้องพิจารณาให้ความ เห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับโครงการ และให้แจ้งสถาบัน การเงินทราบภายในเวลาดังกล่าว ในการนี้ จะกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

ในกรณีที่สถาบันการเงินไม่เสนอโครงการภายในกำหนดเวลาตาม (๑) หรือโครงการที่เสนอไม่ได้รับความเห็นชอบ หรือไม่ดำเนินการตามโครงการหรือดำเนินการ ไม่เป็นไปตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบหรือตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่ง ประเทศไทยกำหนดตามวรรคสอง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๙๕ ในกรณีที่สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน หรือภาระผูกพันต่องานหนักรวมทุกประเภทต่ำกว่าร้อยละหกสิบของอัตราตามที่กำหนด ในมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีคำสั่งเข้าควบคุมสถาบันการเงินนั้น
- (๒) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินนั้นเลิกกิจการและชำระบัญชีบริษัทลูกหากปรากฏว่าสินทรัพย์ของบริษัทลูกไม่พอกับหนี้สิน หรือบริษัทลูกไม่สามารถชำระหนี้ได้ เป็นปกติติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสามเดือน
- (๓) มีคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตสถาบันการเงินนั้น ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน

มาตรา ๕๖ กรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินใดตามมาตรา ๕๔ (๕) มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๕ ให้สถาบันการเงินที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเลิกกิจการ และให้ชำระบัญชีตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี เว้นแต่การใดที่เป็นอำนาจและหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

หมวด ๖

การเข้าควบคุมสถาบันการเงิน

มาตรา ๕๗ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินใดแล้ว ให้แจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้สถาบันการเงินนั้นทราบ และปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสถาบันการเงินนั้น รวมทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันแห่งท้องถิ่นอย่างน้อยสองฉบับ

มาตรา ๕๘ เมื่อมีการออกคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินใดแล้วให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคน

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๙๙ กรรมการควบคุมสถาบันการเงินจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการของสถาบันการเงินตามมาตรา ๒๔ และไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับอำนาจหน้าที่ในฐานะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

ให้กรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีความรับผิดชอบทางกฎหมายเช่นเดียวกับกรรมการของสถาบันการเงิน

มาตรา ๑๐๐ ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานควบคุมสถาบันการเงินคนหนึ่งหรือหลายคนเพื่อให้ปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งได้ คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการของสถาบันการเงินที่ถูกคำสั่งควบคุมได้ทุกประการ และให้ประธานกรรมการเป็นผู้แทนของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๐๑ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่สถาบันการเงินใดห้ามมิให้กรรมการและพนักงานของสถาบันการเงินดำเนินกิจการของสถาบันการเงินนั้นต่อไป เว้นแต่จะได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

มาตรา ๑๐๒ ในกรณีที่มีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินใดให้กรรมการพนักงาน และลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้นจัดการอันสมควรเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินและประโยชน์ของสถาบันการเงินไว้และรีบรายงานกิจการและมอบสินทรัพย์พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร ตวงตรา และสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของสถาบันการเงินให้แก่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินโดยไม่ชักช้า

ให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือเอกสารของสถาบันการเงินแจ้งการครอบครองให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๐๓ ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินรายงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าสมควรจะให้สถาบันการเงินที่ถูกคำสั่งควบคุมดำเนินกิจการต่อไปหรือไม่ พร้อมทั้งข้อมูลทางการเงินและเหตุผลประกอบ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเห็นสมควรให้สถาบันการเงินดำเนินกิจการต่อไป ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเสนอโครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินดังกล่าวต่อธนาคารแห่งประเทศไทย โครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ขั้นตอนที่จะทำให้มีเงินกองทุนเพียงพอ
- (๒) ระดับเงินกองทุนที่คาดว่าจะดำรงในแต่ละไตรมาส
- (๓) ประเภทและธุรกิจที่จะประกอบกิจการ
- (๔) ระยะเวลาของโครงการซึ่งจะต้องไม่เกินหนึ่งปี
- (๕) แผนการควบรวมกิจการหรือโอนกิจการ (ถ้ามี)

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับรายงานจากคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่งแล้วให้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๐๔ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินรายงานว่สมควรจะให้สถาบันการเงินที่ถูกคำสั่งควบคุมดำเนินกิจการต่อไปได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องมีคำสั่งเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับรายงานดังกล่าวภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

ถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการไปตามโครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินตามที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเสนอ ในการนี้ จะมีคำสั่งเลิกควบคุมก็ได้ และให้ประกาศคำสั่งเลิกควบคุมในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นนั้นอย่างน้อยสองฉบับ

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งไม่เห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือโครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๐๕ กรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินรายงานว่าสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตสถาบันการเงินนั้น และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นนั้นอย่างน้อยสองฉบับ

มาตรา ๑๐๖ กรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินใดตามมาตรา ๑๐๔ วรรคสาม หรือมาตรา ๑๐๕ ให้สถาบันการเงินที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตนั้นเลิกกิจการ และให้ชำระบัญชีตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี เว้นแต่การใดที่เป็นอำนาจและหน้าที่ของที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

มาตรา ๑๐๗ เพื่อประโยชน์ในการเข้าควบคุมสถาบันการเงินตามหมวดนี้ ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินหรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินที่ได้รับมอบอำนาจ มีอำนาจสั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้แสดงหรือส่งสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา และหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของสถาบันการเงินที่ถูกควบคุม

มาตรา ๑๐๘ กรรมการควบคุมสถาบันการเงินและพนักงานควบคุมสถาบันการเงินอาจได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๑๐๙ ค่าใช้จ่ายและเงินค่าตอบแทนในการควบคุมสถาบันการเงินใด ให้จ่ายจากสินทรัพย์ของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๑๐ มิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ การกำกับสถาบันการเงิน เว้นแต่ ส่วนที่ ๗ การจัดทำบัญชี การรายงาน และผู้สอบบัญชี มาใช้กับสถาบันการเงินในระหว่างที่ถูกควบคุมตามหมวดนี้

หมวด ๗

การกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

มาตรา ๑๑๑ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ได้แก่

- (๑) สถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น
- (๒) นิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๑๒ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลระบบสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจอาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ตามที่กฎหมายได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รักษาการได้

- (๑) กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น
- (๒) มีอำนาจสั่งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งแต่งตั้งบุคคลเพื่อตรวจสอบ และรายงานกิจการหรือทรัพย์สินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
- (๓) มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนบุคคลใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมทั้งกำหนดค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใดให้แก่บุคคลดังกล่าว
- (๔) กำหนดแนวนโยบายเพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจดำเนินการหรือถือปฏิบัติ
- (๕) มีอำนาจสั่งให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจต้องปฏิบัติหรือยับยั้งการกระทำของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี

ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจต้องปฏิบัติเพิ่มเติมหรือให้ห้ามปฏิบัติใดของพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นได้

หมวด ๘
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๑๑๓ ผู้ใดประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ โดยมิได้รับอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่
สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๑๔ สถาบันการเงินใดไม่ใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า "ธนาคาร" "บริษัทเงินทุน"
หรือ "บริษัทเครดิตฟองซิเอร์" นำหน้า และ "จำกัด(มหาชน)" ต่อท้าย หรือไม่ใช้อักษรย่อ
"บมจ." นำหน้าแทนข้อความดังกล่าวข้างต้นแล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท
และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๑๕ ผู้ใดนอกจากสถาบันการเงินหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากธนาคาร
แห่งประเทศไทย ใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า "ธนาคาร" "เงินทุน" "การเงิน"
"การลงทุน" "เครดิต" "ทรัสต์" "ไฟแนนซ์" "บริษัทเครดิตฟองซิเอร์" หรือคำอื่นใด
ที่มีความหมายเช่นเดียวกัน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท
และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๑๖ สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓
มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐
มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๒
มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๖
มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕
มาตรา ๖๘ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๒ มาตรา ๗๓ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๐
มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๗ หรือมาตรา ๘๘ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
ประกาศข้อกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑

มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๔ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒
 มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐
 มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๓
 มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒
 มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๘ มาตรา ๖๙ มาตรา ๗๘ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๖
 มาตรา ๘๘ มาตรา ๘๙ (๑) (๓) และ (๔) หรือมาตรา ๙๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
 สามแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้
 ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ (๒)
 และ (๓) มาตรา ๕๓ มาตรา ๘๓ หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดตาม
 มาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท
 และปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๑๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ หรือไม่
 ปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินหรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินตาม
 มาตรา ๑๐๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีก
 ไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๑๙ ภายใต้งบบังคับมาตรา ๑๒๖ ในกรณีและผู้กระทำความผิดซึ่งต้อง
 รับโทษตามมาตรา ๑๑๓ หรือมาตรา ๑๑๕ เป็นนิติบุคคล หรือในกรณีที่สถาบันการเงิน
 กระทำความผิดตามมาตรา ๑๑๔ หรือมาตรา ๑๑๖ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจ
 ในการจัดการของนิติบุคคลหรือสถาบันการเงินนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิด
 นั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๑๒๐ ความผิดตามมาตรา ๑๑๖ ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการ
 เปรียบเทียบตามมาตรา ๑๔๘ ภายในสองปีนับแต่วันที่ผู้ตรวจการสถาบันการเงินตรวจพบ
 การกระทำความผิดและรายงานให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยทราบหรือภายในห้าปี
 นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๑๒๑ ผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อผู้ตรวจการสถาบันการเงินหรือคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการสถาบันการเงิน คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงิน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๒๓ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ตรวจการสถาบันการเงิน บุคคลตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงิน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

มาตรา ๑๒๔ ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งตราหรือเครื่องหมายซึ่งผู้ตรวจการสถาบันการเงิน คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งนั้น ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๑๒๕ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันผู้ตรวจการสถาบันการเงิน คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินได้ยึดอายัดรักษาไว้ หรือสั่งให้ส่ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานหรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เองหรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๑๒๖ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๕ มาตรา ๖๘ มาตรา ๖๙ กรรมการหรือผู้จัดการของสถาบันการเงินนั้นหรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสามแสนบาท เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าคนมิได้มีส่วนในการกระทำ ความผิดของสถาบันการเงินนั้น

ในกรณีที่สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๙ มาตรา ๘๙ หรือมาตรา ๘๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๘ มาตรา ๖๓ หรือมาตรา ๗๙ กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท เว้นแต่ จะพิสูจน์ได้ว่าคนมิได้มีส่วนในการกระทำ ความผิดนั้น

มาตรา ๑๒๗ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบัน การเงินผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วย การปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แก่ประชาชนทราบ และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนั้นได้ไป ซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๒๘ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบัน การเงินผู้ใดซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือทรัพย์สินที่สถาบัน การเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของคนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของสถาบันการเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๒๙ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบัน การเงินผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของสถาบันการเงินหรือซึ่งสถาบันการเงินเป็นเจ้าของ รวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของคนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๓๐ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดเอาไปเสียบ ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันสถาบันการเงินมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของสถาบันการเงิน ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๑๓๑ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ โดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหนี้สถาบันการเงินบังคับชำระหนี้จากสถาบันการเงิน หรือใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

(๑) ย้ายไปเสียบ ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของสถาบันการเงิน หรือ

(๒) แกล้งให้สถาบันการเงินเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

มาตรา ๑๓๒ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่สถาบันการเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๓๓ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใดกระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้ เพื่อลวงให้สถาบันการเงินหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรรได้ หรือลวงบุคคลใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสารหรือหลักประกันของสถาบันการเงินหรือที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน

(๒) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของสถาบันการเงิน หรือ

(๓) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง

8

มาตรา ๑๓๔ ความผิดตามมาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ มาตรา ๑๒๙
มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๒ หรือมาตรา ๑๓๓ หากผู้กระทำเป็นพนักงานของ
สถาบันการเงินต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๓๕ ผู้สอบบัญชีหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านผู้ใดปฏิบัติงานสอบบัญชี
เพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี
หรือข้อกำหนดเพิ่มเติมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด หรือทำรายงานเท็จ
หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๖ หรือมาตรา ๖๗ หรือมาตรา ๖๘ ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓๖ ผู้ใดก่อให้เกิดกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของ
สถาบันการเงินหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติ
ไว้ในมาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ มาตรา ๑๒๙ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๒
มาตรา ๑๓๓ หรือมาตรา ๑๓๕ ไม่ว่าจะด้วยการใช้ สิ่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด
ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๓๗ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้
ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน
ผู้สอบบัญชี หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงินกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้
ในมาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ มาตรา ๑๒๙ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๒
มาตรา ๑๓๓ หรือมาตรา ๑๓๕ ไม่ว่าจะก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามที่
บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่ผู้นั้นมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

มาตรา ๑๓๘ ความผิดตามมาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๒๘ มาตรา ๑๒๙
มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๓๖
และมาตรา ๑๓๗ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียก
ทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแทนผู้เสียหายด้วย และให้
ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๑๓๘ ในกรณีที่น่าปรากฏว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๗
มาตรา ๑๒๘ มาตรา ๑๒๙ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๒ มาตรา ๑๓๓
มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๓๖ หรือมาตรา ๑๓๗ และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าหากปล่อย
เงินเข้าไว้ อาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย
มีอำนาจสั่งปิดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้นหรือทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็น
ของบุคคลนั้น แต่จะปิดหรืออายัดทรัพย์สินเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มี
การฟ้องคดีต่อศาลให้คำสั่งปิดหรืออายัดดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น
ในกรณีมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถฟ้องคดีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ ศาลที่มีเขตอำนาจ
อาจสั่งขยายระยะเวลาออกไปอีกตามคำขอของธนาคารแห่งประเทศไทยได้

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย
เป็นผู้ดำเนินการปิดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

การกำหนดวิธีการในการดำเนินการปิดหรืออายัดทรัพย์สินและการกำหนด
จำนวนเงินที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพและเลี้ยงดูครอบครัวของบุคคลที่ถูกปิดหรืออายัดทรัพย์สิน
ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ผู้ใดทำลาย ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์
โอนให้แก่บุคคลอื่น หรือกระทำการใด ๆ ให้เสียหายแก่ทรัพย์สินที่ถูกปิดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๔๐ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลตามมาตรา ๑๓๘ จะหลบหนี
ออกนอกราชอาณาจักร ศาลอาญาโดยคำร้องขอของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งห้าม
มิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนได้

ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติโดยคำร้องขอของ
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือบุคคลที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมอบหมาย
มีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลตามมาตรา ๑๓๘ ออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนเป็นการชั่วคราว
ได้เป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน จนกว่าศาลอาญาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญาตามวรรคหนึ่งหรือของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
ตามวรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๔๑ ผู้ใดล่วงรู้กิจการของสถาบันการเงินใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายหรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) การเปิดเผยตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี
- (๒) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) การเปิดเผยแก่ผู้ตรวจสอบบัญชีของสถาบันการเงินนั้นหรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงินนั้น
- (๔) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น
- (๕) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน
- (๖) การเปิดเผยความลับของลูกค้าสถาบันการเงินที่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนแล้ว
- (๗) การเปิดเผยความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินซึ่งลูกค้าดังกล่าวให้ความยินยอมแล้ว
- (๘) การเปิดเผยให้แก่บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน
- (๙) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา ๑๔๒ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของสถาบันการเงินโดยเหตุที่เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการหรือเป็นพนักงาน และเปิดเผยความลับนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการเปิดเผยตามกรณีในมาตรา ๑๔๑ วรรคสอง

มาตรา ๑๔๓ ผู้ใดเข้าสู่ระบบเครือข่ายปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินใด โดยใช้รหัสหรือวิธีการอื่นใดโดยไม่มีอำนาจหน้าที่กระทำการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔๔ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งเครื่องขายคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอันประมวลด้วยคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอื่นใดอันเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินโดยตนเองมิได้มีอำนาจหน้าที่กระทำการนั้น ถ้าได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันการเงินหรือผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔๕ ผู้ใดจำหน่าย จ่าย แจก หรือโอน ข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดตามมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้แก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔๖ ผู้ใดเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิด หรือเป็นผู้สนับสนุน การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๑๔๕ ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ หรือมาตรา ๑๔๖ ถ้าได้กระทำนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือแต่บางส่วน และผู้เสียหายเป็นผู้มี สัญชาติไทยหรือเป็นนิติบุคคลสัญชาติไทยหรือมีสำนักงานสาขาในประเทศไทย ให้ถือว่าความผิดนั้น ได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๔๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๖ หรือมาตรา ๑๔๗ เป็นผู้ที่มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือเป็นผู้มีอาชีพหรือธุรกิจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๔๙ ความผิดตามมาตรา ๑๑๖ และมาตรา ๑๒๖ ให้คณะกรรมการที่ รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคน โดยอย่างน้อย ต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหนึ่งคน

เมื่อคณะกรรมการได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับ ตามค่าเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดแล้ว ให้คดีอาญานั้นเป็นอันเลิกกันในกรณีที่ผู้มิอำนาจในการจัดการเป็นผู้ต้องหา ให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันต่อเมื่อได้ชำระค่าปรับ จากทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว

หมวด ๘

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๕๐ ให้ถือว่าธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี อยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตให้ ประกอบธุรกิจประเภทนั้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕๑ บรรดากฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง หรือประกาศ ธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์บรรดาที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับ ได้ต่อไปจนกว่าจะได้มีการกำหนดประกาศข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง ตามพระราชบัญญัตินี้ ออกใช้บังคับ

มาตรา ๑๕๒ สถาบันการเงินใดได้รับอนุญาตผ่อนผันให้ลงทุน หรือซื้อ หรือมีหุ้น เกินอัตราส่วนตามมาตรา ๓๒ อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สถาบันการเงินมีสิทธิ ถือหรือมีไว้ต่อไปตามเงื่อนไขที่ได้รับการผ่อนผัน แต่ต้องไม่เกินกำหนดห้าปี

ในกรณีที่สถาบันการเงินใดได้รับผ่อนผันให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลิสซิ่ง เกินอัตราส่วนตามมาตรา ๔๘ อยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้อย่างบังคับ ให้สถาบันการเงินนั้นคงให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบ ลิสซิ่ง ตามสัญญาที่ผูกพันไว้แล้วต่อไปได้จนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ตามที่ระบุใน สัญญาดังกล่าว

สถาบันการเงินใดให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบ ลิสซิ่ง แก่บุคคลใดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวรวมกันเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๘ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้อย่างบังคับ โดยการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลิสซิ่งดังกล่าวไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ ที่ใช้อยู่ในขณะนั้น สถาบันการเงินดังกล่าวจะให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลิสซิ่งแก่บุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวอีกไม่ได้ และต้องดำเนินการ เพื่อทำให้การให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าแบบลิสซิ่งดังกล่าวเป็นไป ตามที่บัญญัติในมาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๘ โดยเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้อย่างบังคับ

สถาบันการเงินใดได้รับผ่อนผันให้มีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์อยู่แล้วก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้อย่างบังคับ ให้สถาบันการเงินดังกล่าวมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นต่อไปได้ตาม เงื่อนไขที่ได้รับการผ่อนผันนั้น

มาตรา ๑๕๓ บริษัทเงินทุนที่ได้รับใบอนุญาตอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้อย่างบังคับ ให้ประกอบธุรกิจได้ไม่น้อยกว่าที่ได้รับอนุญาตไว้แล้ว

มาตรา ๑๕๔ ให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ วิเทศธนกิจอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้อย่างบังคับ ประกอบกิจการวิเทศธนกิจต่อไปได้ โดยให้ ปฏิบัติตามประกาศ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ ที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้อย่างบังคับจนกว่าจะได้มีประกาศ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบกิจการวิเทศธนกิจตามพระราชบัญญัตินี้

8

มาตรา ๑๕๕ ในระหว่างห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิให้นำบทบัญญัติ
ในมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน

มาตรา ๑๕๖ บริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจทางการเงินแต่ได้รับการผ่อนผัน
ให้ถือหุ้นในสถาบันการเงินใดเกินอัตราที่กำหนดในมาตรา ๑๘ อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้
ใช้บังคับ ให้ถือหุ้นของสถาบันการเงินนั้นได้ต่อไป และอาจซื้อหุ้นเพิ่มทุนเพื่อรักษาสัดส่วน
การถือหุ้นที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับได้ แต่ถ้าได้จำหน่ายหุ้นนั้นไปเท่าใด ให้คงมี
สิทธิถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดได้ เท่าจำนวนหุ้นที่เหลืออยู่นั้น

ห้ามมิให้บริษัทตามวรรคหนึ่งซื้อหุ้นของสถาบันการเงินที่ตนถืออยู่เพิ่มเมื่อพ้นกำหนด
ระยะเวลาที่ได้รับการผ่อนผันตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๕๗ บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง
เกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๘ เนื่องจากการนับรวมหุ้นของผู้ที่เกี่ยวข้องถืออยู่หรือมีไว้อยู่
ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยการถืออยู่หรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินดังกล่าว
ไม่จัดออกกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ให้คงมีสิทธิถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นนั้นได้ต่อไป แต่ถ้าได้
จำหน่ายหุ้นนั้นไปเท่าใดก็ให้คงมีสิทธิถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นนั้นเกินอัตราที่กำหนดได้ เท่าจำนวนหุ้น
ที่เหลือ และให้บุคคลดังกล่าวต้องดำเนินการเพื่อให้การถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นดังกล่าวเป็นไปตามที่
บัญญัติในมาตรา ๑๘ โดยเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๕๘ ให้ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การขออนุญาตจัดตั้งธนาคาร
ที่จำกัดขอบเขตธุรกิจมีผลบังคับต่อไปภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ธนาคารแห่ง
ประเทศไทยกำหนด

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อนำมาวิจัยในการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ไทย

- สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปฏิบัติงานในธนาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทย
 ประกอบอาชีพทั่วไป ธนาคารพาณิชย์
 นักศึกษา ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ

part : A

- 1.ปัจจุบันท่านมีความมั่นใจในการดำเนินธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ไทยเพียงใด
- 2.วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดเมื่อปี 2540 ท่านคิดว่าการดำเนินธุรกรรมต่างๆของธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุในการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจนั้นด้วยหรือไม่
- 3.ในปัจจุบันท่านมีความมั่นใจในการนำเงินมาออมกับธนาคารพาณิชย์ไทยเพียงใด
- 4.ท่านมีความมั่นใจว่าภายใน 3 ปี นับจากนี้ธนาคารพาณิชย์ของไทยจะกลับมาสู่ภาวะก่อนเกิดวิกฤติในปี 2540ได้เพียงใด

1.มั่นใจมาก	2.มั่นใจ	3.เฉยๆ	4.ไม่มั่นใจ	5.ไม่ออกความคิดเห็น

part : B

การสอบถามในกรณีการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย

1. ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ปี 2540 ท่านคิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยเพียงใด
2. เมื่อเปรียบเทียบการให้สินเชื่อในเวลาก่อนเกิดวิกฤติเทียบกับหลังเกิดวิกฤติ ท่านคิดว่าการปล่อยสินเชื่อหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแล้วธนาคารพาณิชย์ไทยได้รับการตรวจสอบที่เคร่งครัดและรัดกุมมากขึ้นหรือไม่
3. การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจมีการทุจริต ในการปล่อยสินเชื่อหรือไม่
4. บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อดังต่อไปนี้ ท่านเห็นว่ากลุ่มบุคคลใดที่มีส่วนทุจริตในการให้สินเชื่อมากที่สุด
  - 4.1 ผู้บริหาร (ณ สำนักงานใหญ่)
  - 4.2 พนักงานระดับภาค – ผู้จัดการสาขา
  - 4.3 พนักงานสินเชื่อ
5. ความเห็นอื่น ๆ
ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ที่บัญญัติ ห้ามให้สินเชื่อแก่กรรมการหรือญาติ หรือพรรคพวกของกรรมการ เพียงทอแก่การควบคุมหารให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์หรือไม่

1.มั่นใจมาก	2.มั่นใจ	3.เฉยๆ	4.ไม่มั่นใจ	5.ไม่ออกความคิดเห็น

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ ชื่อสกุล : ร้อยตำรวจเอกกิ่งวาล ศรีวิไล
- วัน เดือน ปีเกิด : 15 ตุลาคม 2512
- สถานที่เกิด : จังหวัดกำแพงเพชร
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 213 หมู่ 1 ต. สลกบาตร อ. ขามวอร์ลักษบุรี
จ. กำแพงเพชร
- การศึกษา : สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
โชติรวี อ. เมือง จ. นครสวรรค์
: สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
นครสวรรค์
: สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย
รามคำแหง ปีการศึกษา 2533
: เข้าศึกษาต่อในสาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
ภาควิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เมื่อ
พ.ศ.2539
- ตำแหน่งหน้าที่การงาน : รองสารวัตรสืบสวน สอบสวน กองกำกับการ
สืบสวนสอบสวนตำรวจนครบาล 2 (กก.สส.น. 2)
กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 กองบัญชาการ
ตำรวจนครบาล